RESPONSIONES
BARTHOLOMÆI VGOLINI
I. V. D.

AD TRES IVRISCONSVL. ex Primarijs Gymn. Patauini Iureprofeſſorib.

Aſſerentes, infraſcripta Ducis, ac Senatus Veneti, decreta, iuſta atq; valida eſſe, ſcilicet

I. De non alienandis bonis immobilibus in perſonas Eccleſiaſticas.

II. De non erigendis de nouo Monaſterijs, Cœtibus, & Reductibus Virorum, & Mulierum; & de non ædificandis de nouo Eccleſijs, abſq; licentia eiuſdem Principis.

III. De iudicandis, & puniendis Clericis pro criminibus grauibus, & atrocibus.

BONONIAE,

Apud Ioannem Baptiſtam Bellagambam. 1607.
Sumptibus Simonis Parlaſchæ.
Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

Imprimatur
Vicarius Inquiſit. Bonon.
Angelus Michael Bocchius Auditor.

fo.	lin.	*Errata*	*Corrigito*
5	30	cadecret.	cadecet
17	10	inquis.	iniquis
22	36	ſequerentur	ſequuntur
25	5	(inſtituta ſunt) (tãquã à ſuperiori)	parentcſis collocetur ibi
29	5	dicit	dicitur
30	4	eorundem	eundem
32	vlt.	acippiens	accipiens
33	16	ibi	tibi
34	11	reditus	redditus
34	21	non autem dixit,	non autem ea dixit
35	3	afferuis	aſſeruit
35	28	vin licat	vendicat
37	3	couſq; diſpoſitio	adde pertinere debet
38	9	faciant	faciat
38	vlt.	co eſſe	hoc eſſe
39	15	violetur	violatur
49	17	tenentur	teneatur
49	33	ſummere	ſumere
61	4	priuilegia conceſſa	priuilegium conceſſum
61	19	lauretanea	lauretana
79	12	proditiones publicarum	proditiones rerum publicarum
81	9	in cap.	in d.cap.

Digitized by Google

PAVLO QVINTO PONTIFICI MAXIMO.

Bartholomæus Vgolinus S. P. D.

S *ATIS mirari non poſſum (Beatiſſime Pater) quòd & tres Iuriſconſulti Gymnaſij Patauini Apoſtolicæ ſedis auctoritati detrahere, libertatem eccleſiaſticam imminuere, atq; in cenſuras tuas, in Ducem, ac Senatores, ſtatumq; Reipubl. Venetorum latas, temerè inſurgere non dubitarint. Quapropter quæ mea eſt erga ſanctitatem tuam, atq; Apoſtolicam ſedem reuerentia, quin horum fallacias, & à veritate, fideliumq; pietate alienas opiniones his meis vtcunq; ſcriptis detegerem, diu me continere non potui. Hos igitur labores meos, (Beatiſſime Pater) quàmprimùm aduerſa valetudine ereptus edere potui, nomini*

tuo,

Digitized by Google

tuo, ſicut & primos, & ſecundos de hac eadem re nuper à me proditos, dicandos curaui, ſanctitatem tuam ſubnixè deprecans, vt eos, qua ſoles, animi tui benignitate ſuſcipere non graueris; etſi enim leue munus hoc eſt, graue tamen apud bonos erit mea ſingularis erga te obſeruantiæ argumentum. Vale, & Deus pacis conterat Satanam velociter ſub pedibus tuis; teque incolumen (vt opus habet Eccleſia) diutiſſimè ſeruet, ac protegat.

Digitized by Google

DE LIBERTATE ECCLESIASTICA

PRAEMIS. I.

CAP. I.

SVMMA.

1 Rationes, propter quas Venetorum Reſpub. Pontificis Max. præceptis obtemperare debuiſſet.

2 Quæ præmittenda pro faciliori tractationis huius cognitione.

NVNQVAM ſanè putaſſem (quod dolen-
ter refero) Venetorum Rempublicam
tàm obduratis animis Pauli V. Pontif.
Max. paternis monitis, ſalutaribuſque
præceptis obtemperare noluiſſe. Ea .n.
Reſpublica (ſi maiorum memoriam re-
1 petamus) † & religionem catholicam perpetuò coluit,
& pro Apoſtolica Sede difficillima bella frequenter ſu-
ſcepit, & iuſtitiæ, eximiæquè prudẽtiæ glorioſum nomen
mari, terraquè vſquequaquè retinuit. Is verò Pontifex,
præter eam, quam à Chriſto Domino per Petrũ, ſuoſq́;
ſucceſſores, poteſtatem obtinuit, ea ſemper extitit à tene-
ris annis vitæ integritate, pietateq́; præditus, vt nulla eſ-
ſet cauſa, cur de propenſione ipſius erga ſe dubitare de-
buiſſet. Quòd ſi filiorum ſuorum ſalutis cupidiſſimus (pij
patris more laudabili) monitis primùm, tùm eccleſiaſti-
co (vt debebat) interdicto, ipſos ab errore multiplici (in
quem, pacis æmulo, ſatore zizaniæ procurante, incide-
rant) omni ſollicitudine reuocare non deſtitit, gratiæ ei
potius habendæ, quàm odium concipiendum fuerat.

Non deſpero tamen, tot bonorum omnium, ac præcipuè ipſius Pont. Max. ad Deum aſſiduas preces irritas non futuras; ſed, cum Reſpublica illa procerum ſuorum pietatem, religionemq; in memoriam reuocauerit (ingenti fidelium omnium gaudio) forè, vt breui paſtorem ſuum agnoſcens, ſuiſq; ſanctiſſimis præceptis annuens, reſipiſcat. Interim tamen (Diuina fauente gratia) reſpondendum mihi eſſe arbitror allegationibus quorundam Iur. Conſult. Collegij Patauini, qui nonnullis fucatis, fallacibusq; argumentis, à veritate Chriſtiana omnino alienis, decreta eiuſdem Reipublicæ (quorum occaſione perturbatio omnis exorta eſt) auſi ſunt tutari, atq; defendere.

2 Verùm, † quòd cognitio rei huius, ac ſolutio rationũ, pendet inprimis à cognitione libertatis Eccl. idcircò, ne ignoratis principijs, ignorentur ea, quæ ſequuntur l. 1. & ibi Bald. ff. de orig. iur. præmittenda breuiter quinque mihi propoſui. Primùm libertas Eccl. quid ſit, & quotuplex. Secundò quo iure ſit inuenta. Tertiò an tolli, impediriuè poſſit à Principe laico. Quartò Decreta prædicta an contra libertatem Eccl. ſint. Poſtremò rationes quaſdam, quibus decreta ipſa iniuſta, atq; nulla eſſe probantur, adducam. Iam igitur rem aggrediamur.

S V M M A.

1 Libertas Eccl. quid ſit.
2 Libertas Eccl. quotuplex ſit.

§. I.

§. QVAESTIO igitur explicanda nobis primò propoſita hæc eſt, Quid ſit Eccleſiaſtica libertas. Deinde quotuplex.

1 Quo ad primum igitur † libertas Eccl. eſt libertas emanans à poteſtate diuinitus, & ſupernaturaliter Eccleſiæ tradita, qua Eccleſia libera eſt à poteſtate laica in omnibus

bus ad Diuinum cultum, & ſalutem animarum mediatè, vel immediatè pertinentibus. arg. c. 1. & c. 2. de immun. Eccl. lib. 6.

Dixi Libertas, pro genere; non ſolùm enim de libertate Eccl. dicitur, verùmetiam de alia libertate, vt de ea, quam habent ingenui, necnon ſerui manumiſsi. §. & libertas. in Inſtit. De iur. perſ. iunct. tit. de ingen. & tit. de libertin. eod. Quamobrem, exquo de pluribus differentibus ſpecie dicitur, meritò genus nominatur.

Dixi Reliqua, pro differētijs, quibus ſeparatur ab alijs libertatibus, & à proximè dicta; quandoquidem neque ſupernaturaliter data eſt, vt in Inſtit. de iur. perſ. neque ipſa à poteſtate laica liberum quem reddit, nec cultum diuinum, animarumq; ſalutem pro obiecto habet, vt per ſe patet: ſed contractus, iudicia, & vltimas voluntates, vt in Inſtit. in tit. De rer. diuiſ. cum multis ſeq. Eiſdemq; rationibus ab alijs libertatibus ſeparatur.

2 Quo ad ſecundum † tres ſpecies libertatis Eccl. ſunt. Vna, quæ dicitur Immunitas. Altera, quæ dicitur Exemptio. Tertia, quæ nominatur Libertas Eccl. in ſpecie. Quòd autem hæ ſpecies ſint inter ſe diuerſæ, hinc probatur, Primò per Extrauag. incip. Inter cunctas, verſ. Eccleſiarum immunitatis, & libertatis Eccl. violatores de priuil. & per c. 1. de immunit. lib. 6. ibi, Immunitatem, & libertatem Eccl. lædere, & apud Trid. Synod. ſeſſ. 25. de reform. cap. 20. verſ. Sed ſeuerè; nam, exquò interponitur copula, Et, inter Immunitatem, & Libertatem Eccl. diuerſa eſſe inter ſe, ſignificatur; copula .n. Et, ponitur inter diuerſa, vt ait Gloſſ. in Rubr. ff. de iur. & fact. ignor. & Iaſ. in l. de quibus nu. 3. ff. de leg. Quod etiam ab Exemptione diuerſæ ſint, hinc patet, quod de ipſa fori exemptione parùm agitur in tit. De immunit. Eccleſ. Sed præcipuè in tit. de iud. & in tit. De for. compet. & tamen hæc libertas Eccl. dicitur, vt habetur apud Trid. Synod. eod. Præterea, ipſarum diuerſitas hinc probatur,

quòd Immunitas ab oneribus laicorũ cùm res, tùm perſonas, ac bona Eccl.liberat, vt videbimus. Exemptio autem à foro ſeculari cùm perſonas,tùm cauſas Eccl.Libertas Eccleſiaſtica in ſpecie facit, ne impediatur Eccleſia, quominus poſſit facere omnia, quæ pertinent ad Diuinũ cultum, ac ſalutem animarum c. 1. & c. fin. de immunit. Eccl. lib. 6. iunct. cit. c. 20. Trid. Synod. Differunt igitur inter ſe propriè, quamuis vniuerſæ ſub nomine Immunitatis, & ſæpius ſub nomine libertatis Eccleſ. nominentur, vt habetur apud Trid. Synod. eod. cap. 20. verſ. Nec permiſurum. Ego autem, quò commodius, ac facilius cognoſcerẽtur,tres ſpecies conſtitui.arg.§.alio quoq; modo. verſ. Sed quia ſanè, in Inſtit. quib. mod. teſt. infirm. Libertas igitur in genere tres has ſpecies complectitur. Abſurdum autem nõ eſt, libertatem Eccl. & in genere, & in ſpecie dari; nam & Adoptio genus datur,quæ habet ſub ſe, & adoptionem in ſpecie, & Arrogationem, vt habetur in l. 1. & 2. ff. de adopt. & in Inſtit. §. 1. eod. Non igitur alienum eſt à ratione,dari libertatem Eccl.in genere,& in ſpecie. Sed iam de ſingulis agamus, id quod in ſeq. præſtabimus.

S V M M A.

1 *Immunitas Eccl. quid ſit.*
2 *Vnde dicta.*
3 *In quibus verſetur.*
4 *Diuino cultui, animarumquè ſaluti prodeſt hac immunitas.*

II.

§. PRIMA ſpecies igitur libertatis Eccl. eſt ea, quæ dicitur Immunitas. de qua tria videbimus. Primum quid ſit. Deinde vnde dicta. Tertio, in quibus verſetur.

Quoad

1 Quoad primum ergo † Immunitas eſt libertas Eccleſ. qua perſonæ, res, & loca Eccl. ab oneribus laicorum libera ſunt. Quæ deſcriptio declarabitur ex ijs, quæ infra dicemus.

2 Quoad ſecundũ † Immunitas dicta eſt ab In, quod negat, & Munus, ideſt Onus, quaſi ſine munere, ideſt ſine onere; nam Munus præter alia ſignificat Onus, vt dicitur in l. Munus 1. & 2. ff. de verb. ſign. Quod onus cum remittitur, vacationem pręſtari dicitur, & Immunitas appellatur, ſcilicet, vt dixi, ſine munere, ideſt, onere cit. l. munus 1. & ibi not. Alciat. & habetur in tot. tit. ff. de muner.

3 Quoad tertium † Immunitas hęc primò liberat perſonas, res, ac loca Eccl. ab oneribus, quæ à laicis imponuntur; non.n. perſonæ Eccl. ad tutelas, ac curas ſuſcipiendas coguntur, l. generaliter, C. de epiſ. & cler. & c. generaliter 16. q. 1. Non reprę̨ſaliæ contra ipſas fiunt, c. vnic. de iniur. lib. 6. Non ad pedagia, guidagiaq́; ſoluenda tenentur, c. quanquam, de cenſib. lib. 6. & facit c. 1. de immunit. Eccl. eod. lib. 6. Non deniq; ad collectas, & talias, aliaq́; onera impoſita ſuper perſonis à laicis, obligantur, vt cit. c. 1.

Liberat ſecundò bona Eccl. ne vlla onera ipſis, eorũq́; fructibus imponantur à laicis, c. non minus. de immunit. Eccl. in antiq. & c. 1. & c. clericis, eod. lib. 6. & Clem. fin. de cenſibus. cum ſimil.

Tertiò, liberat loca Eccl. Primũ, ne in Eccleſijs, cœmiterijsq́; cauſæ criminales, ciuilesq́; à Iudicibus ſecul. agantur, c. cum Eccleſia Dei, de immun. Eccl. in antiq. & c. decret. eod. lib. 6. Secundò, ne laici eò conuenientes, de rebus ſuis ibi agant, contractus ineant, nundinæ, ac mercatus fiant, per cit. iura. Tertiò, ne in Eccleſiarum domibus ſeculares iudices hoſpitium ſibi vendicent, cit. c. 1. eod. Quartò, ne ad Eccleſias confugientes inde extrahantur, ſine licentia Eccl. perſonarum, promiſſione

data

Digitized by Google

data de non inferenda lęſione corporis in eos, qui ad eas confugerunt, quibuſdam caſibus exceptis, c. definiuit; & c. ſeq. 17. q. 4. & c. eos, qui diſt. 87. & c. inter alia, de immunit. Eccl. & c. Eccleſiæ, & c. fin. eod.

Hæc igitur prima Eccl. libertatis ſpecies eſt, quæ Immunitas dicitur, quādoquidem perſonæ, res, & loca Eccl. à prædictis, & alijs huiuſmodi oneribus immunia, ac libera ſunt, quæ Immunitas Diuino cultui expedit. Nam, quòd perſonæ ab oneribus perſonalibus liberæ ſunt, nec pro repræſalijs capi queunt, frequentius, ac liberius diuinis officijs operam dare, ac Deo inſeruire poſſunt; ſi .n. pupillorum, ſeu minorum tutelas, curasq; agerent, neceſſe haberent ab Eccleſijs ſæpiùs diſcedere, ſecularibus negotijs ſe immiſcere, in iudicijs ſecul. verſari, quæ omnia à diuinis officijs auocant, & à perſonis eccl. alieniſſima ſunt. Hinc, ne eccl. perſonæ ſecularibus negotijs ſe immiſceant, cautum eſt. tot. tit. ne cler. vel monac. ſecul. neg. Hinc ratiocinijs, & alijs publicis muneribus laicorum obligati, ad ordines non admittuntur, ante depoſitum onus, & redditam rationem, c. vnic. de oblig. ad ratiocin. &, vt ego in Tract. meo, de Irregul. pluribus id probaui, cap. 58.

Quòd etiam bona Eccleſ. eorumq; fructus, immunes ſunt à vectigalibus, atq; alijs oneribus; hinc Eccl. perſonæ habent, vnde Eccleſias, atq; templa ſarta, tectaq; facilius habeant; & quæ ad diuina faciēda pertinent, commodius parent; ac deniq; frequentiores miniſtri adſint,
4 qui diuina officia promptius obeant. † Quibus immunitatibus Diuinus cultus conſeruatur, augetur, auguſtiusq; tractatur; quæ non contingerent, ſi oneribus impoſitis à laicis facultates minuerentur, quandoquidem laici (Dæmone id operante) ſacrificium ſe Deo offerre exiſtimant, vbi Eccleſijs, Eccleſiaſticiſuè perſonis onera imponunt, arg. c. non minus, de immunit. Eccleſ. in antiq. & c. 1. eod. lib. 6.

Quòd

Digitized by Google

Quòd deniq; templa, ac loca pia immunitates prędictas habent; maiori itidem pietate, ac dignitate diuina officia fiunt; ſi .n. in Eccleſijs ſecularia iudicia, ſi cōtractus, ſi nundinæ, ac mercatus exercerentur, non facile, neq; qua decet, pietate, miniſtri ſua munera obirent; ſed contra potius, loca ſacra periurijs, tumultibus, conuicijs, ac cædib. aliquando violarentur. Hinc Trid. Synod. ſeſſ. 22. in Decreto De obſeruan. & euitan. in celebr. miſſ. ab Eccleſijs ſeculares omnes actiones vana, atq; adeò profana colloquia, deambulationes, ſtrepitus, & clamores vt arceantur, mandauit. Idem Pius V. in Bulla incip. Cum primum Apoſtolatus, quę eſt in ordine 5. iuſſit, & pœnis propoſitis, nè prædicta fiant, & antea Greg. X. in cap. 2. de imm. Eccl. lib. 6. Sed ad alteram ſpeciem tranſeamus.

S V M M A.

1 *Exemptio Eccl. quid ſit.*
2 *Exemptio Eccl. in quibus verſetur.*
3 *Diuino cultui, ac ſaluti animarum hac exemptio conſulit.*

III.

§. SECVNDA ſpecies libertatis Eccl. eſt exemptio, de qua tria videbimus. Primùm quid ſit. Deinde, in quibus verſetur. Tertiò quomodo diuino cultui conſulat.

1 Quo ad primum igitur † Exemptio Eccl. eſt libertas Eccl. qua perſonæ, atque cauſæ Eccl. à foro ſeculari liberæ ſunt. Dixi libertas Eccl. pro genere. Dixi reliqua, pro differētijs, quibus ſeparatur à ſpecie proximè dicta; quandoquidem ipſa liberat ab oneribus impoſitis à laicis, & loca, & res, ac perſonas Eccleſiaſticas; hæc autem à foro laicorum perſonas, ac cauſas eccleſiaſticas, vt de perſonis habetur in cap. at ſi clerici, & in cap. clerici, & in cap. cùm non ab homine, & in cap. qualiter, & quando, de

do, de iud. & in cap. 1. & 2. & in cap. ſi quis contra clericum, & in cap. ſi diligenti, de foro compet. & in cap. ſi iudex laicus, de ſent. excom. lib. 6. cum ſimil. (Eccleſiaſticæ perſonæ verò quęnam ſint, habetur in cap. duo ſunt genera 12. q. 1.) De cauſis verò Eccleſiaſticis dicitur in cap. decernimus, & cap. ſequenti, de iud.

Hæ autem cauſę triplicis generis ſunt. Primi generis, quę pertinent ad fidem. Secundi generis eæ, quæ pertinent ad Sacramenta, & ad poteſtatem ordinis.

Tertij generis, quæ ad iuriſdictionem Eccl. cùm fori interioris, tùm exterioris, vt probaui in Tract. meo De poteſtate Epiſcop. propediem in lucem edendo. Differt etiam à tertia ſpecie; nam hęc, vt vidimus, ſolum eximit à foro ſeculari; illa verò facultatem tribuit liberè faciẽdi reliqua omnia, quæ pertinent ad diuinum cultum, & ſalutem animarum, & coercendi eos, qui libertatis eccl. ſpecies omnes impediunt, vt videbimus. Ex his ſecun-
2 dum † habetur, ſcilicet, in quibus caſibus Exemptiò hęc verſetur. Nec facit, ſi dicatur, ab Imperatoribus exemptionem hanc conceſſam eſſe; nam leges ipſorum impedimenta potius ſuſtulerunt, quibus exemptio hæc impediebatur, quandoquidem iam ante Imperatores priuilegiũ hoc obtinebat Eccleſia, vt dicit Bald. in Auth. ſtatuimus, C. de ſacroſ. eccl. Id quod & infra videbimus. Nõ repugnat etiã, quòd Eccleſia ad ſeculares iudices, ac Principes aliquando confugit. Nam, vbi Eccleſia iniuria afficitur, & ſe tueri ipſa per ſe non poteſt, ad Principes ſeculares confugere poteſt, & eorum auxiliũ petere, quod dicitur brachium ſeculare, ita habetur in cap. ſi in adiutoriũ d. 10. & cap. 1. & ibi DD. de off. ordin. & in cap. dilecto, de ſent. excom. lib. 6. & in cap. vt officium §. cõpeſcendi, de hæret. eod. lib. & nouiſſimè Trid. Synod. ſeſſ. 25. de reform. cap. 15. & Diaz. in Pract. crim. can. c. 151. & ſi Principes laici auxilium denegent, pœnis etiam affici ab Eccleſia poſſunt, ita Diaz. eod. verſ. Decimoquintò,

nam

nam Chriſtiani Principes ad Eccleſiam tuendam tenentur, vt habetur in c. tibi domino, d. 63. & in Clem. vnic. de iureiur. & facit extrauag. vnam ſanctam, verſ. Vterq; ergo, ibi, Sed is quidem: de maior. & obed. Non eſt igitur mirandum, ſi Eccleſia ad hos Principes ſeculares aliquando confugit.

3 Quo ad tertium † libertas Eccl. hæc ad Diuinum cultum, & ſalutem animarum etiam pertinet, cùm ob prædicta, tùm quòd ſi Eccleſiaſticæ perſonæ à iudicibus ſecularibus iudicarentur (quod laici clericis infenſi ſunt, vt dicitur in c. laicos, & in c. laici, 2. q. 7. & in c. clericis, de immun. Eccl. lib. 6. & quod in litibus Eccl. rerum terminandis, laici remiſsi ſæpè ſunt, vt dicitur in c. cùm ſit generale: de foro compet.) vel dignitatis earū ratio non haberetur, vel diutius lites producerentur; quamobrem, & clericalis dignitas contemneretur, & Eccleſiaſticæ perſonæ in detrimentum cultus Diuini, & ſalutis animarum à diuinis auocarētur. Tertiam modo partem expleamus.

S V M M A.

1 *Eccleſiaſtica libertas in ſpecie quid ſit.*
2 *In quibus verſetur.*
3 *Templa ædificandi Eccl. poteſtatem habet.*
4 *Sacramenta potiſſimum in Eccleſia adminiſtrantur, & Diuina in ipſa fiunt.*
5 *Eccleſia poteſt cogere laicos, vt reficiant templa.*
6 *Stabilia etiam acquirere poteſt Eccleſia.*
7 *Coercere poteſt Eccl. impedientes prædicta.*
8 *Impedientes ſalutem animarum Eccl. coercere poteſt.*
9 *Libertas Eccl. cur ſic nominetur.*

§. IV.

TERTIA ſpecies libertatis Eccl. ea eſt, quæ dicitur Libertas Eccl. in ſpecie, de qua hæc videbimus. Primùm quid ſit. Deinde, in quibus verſetur.

Digitized by Google

1 Quo ad primùm igitur † Libertas Eccleſ. in ſpecie eſt Libertas Eccleſ. qua Eccleſia omnia liberè facere poteſt, quæ ad Diuinum cultum, & ſalutem animarum pertinet. Dixi Libertas Eccl. pro genere. Dixi Reliqua, pro differentijs; quibus ſeparatur ab antecedentibus ſpeciebus; Nam per ipſas Eccleſia ſe tuetur ab oneribus,& à iudicijs ſecularibus; per hanc autem liberè (non valente poteſtate ſeculari repugnare) poteſt omnia facere,quæ ad Diuinum cultum, & ſalutem animarum pertinent, vt dixi, & mox probabo.

2 Quo ad ſecundùm † verſatur Libertas hæc, vt reliqua
3 omittam, in his potiſſimum. † Primò, quòd vbiq; locorum Eccleſia ædificare poteſt, templa, & alia loca pia; nam, cùm Chriſtus Dominus præceperit Apoſtolis, vt prædicarent Euãgelium omni creaturæ, vt habetur apud S. Marcum cap. 17. illis verbis. Euntes in vniuerſum mundum prædicate Euangelium omni creaturæ; & eis, qui Euangelium accepiſſent, Sacramenta adminiſtranda eſſent, & alia Diuina officia etiam obeunda, quò magis magisq; fideles ad pietatem excitarentur, Diuinusq; cultus frequentaretur. Hæcq; in aliquo loco ad id præſcripto ob maiorem dignitatem, ac religionem facienda eſſent, meritò, & facultatem conceſſiſſe Chriſtum Dominum, concludendum eſt, ſuæ Eccleſiæ, ideſt ſuo Vicario, atque per ipſum inferioribus Prælatis, vt templa, piaq; loca ab ipſis ædificari poſſent; conceſſo enim aliquo, & omnia conceſſa intelliguntur, ſine quibus conceſſum haberi nequit, l. 2. & ibi DD. not. ff. de iuriſd. omn. iud. &
4 c. de cauſis, de off. deleg. † Hinc ab Eccleſia ſemper obſeruatum eſt, vt aliqua pia loca eſſent, ad quę fideles conuenirent, & Diuina audirent, Sacramentaq; ſuſciperent. Hinc deinceps Pontificio iure cautum eſt, vt Sacramenta in Eccleſijs adminiſtrarentur (Sacramentis quibuſdam, & caſibus exceptis) vt de baptiſmo in Clem. 1. de baptiſ. Et de Euchariſtiæ Sacramento conficiendo, Miſſæq; ſa-

Digitized by Google

cro celebrando in tit. De celebr. Miſſ. & nouiſſimè apud Trid. Synod. ſeſſ. 22. in Decret. De obſeruan. & euit. in celebr. Miſſ. in verſ. Ne vè patiantur; Et de ordinibus ſacris conferendis, ſeſſ. 23. de reform. cap. 4. Et de ſponſis benedicendis apud eand. Synod. ſeſſ. 24. de reform. matr. cap. 1. verſ. Præterea ead. ſancta Synodus; Sicut etiam de Confirmatione conferēda, & de Diuinis precibus celebrādis; quamobrem Eccleſia domus orationis à Chriſto Domino dicta eſt, apud Matth. cap. 21. & poſtremò
5 omnia Diuina munera publica in Eccleſijs fiunt. † Hinc Trid. Synod. hac auctoritate etiam fulta, ſeſſ. 21. de reform. cap. 7. ſanciuit, vbi Eccleſiæ Parochiales collapſæ refici, & reſtaurari debent, ſi ex fructibus, & prouētibus earum refici, atq; reſtaurari nequeant, vt Parochiani (ſi per eorum facultates id eis liceat) ad eas reficiendas, & reſtaurandas cogerentur, vt ibi dicitur. Id, quod ſumma ratione etiam factum eſt, ſcilicet, ob ſacra illa miſteria, & Diuina Sacramēta, Diuinumq; cultum, quò maiori ſanctitate, ac maieſtate fiant. Ac planè, ſi Ethnici, quò ſuis vanis ſimulacris, atq; idolis profana ſacrificia offerrent, templa auguſtiſſima erigebant; quantò magis vero Deo, quem colimus, vt ibi piè, ſanctèq; à Chriſti fidelibus adoretur, veraq; ſacrificia offerantur, ædificari debent? Poſtremò, & Deus ipſe Optimus Max. in veteri lege, vt templum ipſi ædificaretur, Dauidi præcepit, quod Salomon eius filius tandem adimpleuit; Libertas igitur Eccl. hoc facit, ducta à iure Diuino (vt cōſtat) per neceſſariam conſequentiam, quod & infra ſuo loco probabimus.

6 Præterea † cùm ad Eccleſias ædificādas, ad Diuina facienda, & Sacramenta adminiſtranda miniſtri neceſſarij 8 ſint, necnon veſtes, & ſacra vaſa poſtulentur, item, cum fides Chriſtiana contra eius hoſtes defendenda ſit: hæc autem ſine bonis ſtabilibus, & mobilibus fieri nequeant, conſeruariq; diutius non poſſint, vt per ſe patet, neceſſariò aſſerendum etiam eſt, & facultatem ei conceſſam eſſe,

vt (quò prædicta omnia fiant, ac ſuſtententur) cuiuſcũq;
7 generis bona Eccleſia acquirere, ac retinere poſſet. † Et qui hanc facultatem ei adimere conaretur, coercere valeret, vt habetur in c. 1. & in c.fin.de immun. Eccl. lib. 6. & iuxta l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. & l. fin. ff. de off. eius. Hinc Paſchalis Papa in c. ſunt quidam. 1. q. 1. vt ſacrilegos puniendos ait, qui vel violentia, vel fauore non permittunt, Eccleſias ordinari, & Gloſſ. ibi id meritò fieri ait; ſi .n. ſacrilegi ſunt, qui immunitatem Eccleſiæ frangunt, vel inde aliquid eripiũt, multò magis, qui faciunt, ne Eccleſiæ ordinentur. Idem Gratian. in c. nullus Epiſcopus. §. qui autem. ead. q. Idem ſenſit Ambroſius in c. conuenior. 23. q. 8. Nec facit, ſi dicatur, prędictis prouideri poſſe rebus mobilibus, nam ad Eccleſias ædificãdas ſtabilia quoque neceſſariò poſtulantur; non .n. Eccleſiæ portatiles fieri poſſunt, atq; ſacra templa. Præterea, quod per ſe patet, bonis ſtabilibus melius, & abundantius ſubuenitur, ac pluribus, ſcilicet, tàm præſentibus, quàm futuris neceſſitatibus. Et hæc eſt ratio, ob quam Eccleſia Spiritu ſancto edocta, cœpit bona ei relicta non alienare, vt dixit Vrbanus Papa in c. videntes. 12. q. 1. & Melchiades in c. futuram: ead. q. 1. Poſtremò, decernere, ne Eccleſia ſtabilia habeat, ac retineat, ad poteſtatem Eccleſiaſticam pertinet, & non ad Principem laicum; nam, & ſic in primitiua Eccleſia fiebat, vt dicitur in cit. c. futuram, & in cit. c. videntes. ead. q. quare ob hanc rationem, nec ſtatuere Princeps laicus poteſt, vt vendant Eccleſiæ bona ſtabilia, & prætium conſequantur, vt habetur in c. p. & ibi not. Gemi, ac DD. de imm. Eccl. lib. 6.

8 Tertiò, † ex quò Chriſtus Dominus iuſſit Apoſtolis, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ, ſimul etiam facultatem tacitò tribuit, vt qui eius progreſſum impedirent, & idcircò animarum ſalutem, coerceri etiam poſſent ob rationes proximè allatas. Quare, qui impediunt, ne

Monaſteria fiant, ne Hoſpitalia ædificentur, ne Confraternitates inſtituantur, ne ſtabilia eiſdem pijs locis relinquantur, iure meritò & hi ab Eccleſia coerceri poſſunt; nam impediunt ſalutem animarum eorum, qui prædicta ædificare volunt; impediunt etiam, quantum in ipſis eſt, ne in Monaſterijs Deo fideles inſeruiant. Poſtremò, Hoſpitalibus nō ædificatis, ſubſidium pauperibus auferunt. Hinc impedientes, ne quis religionem ingrediatur, puniuntur à Trid. Synod. ſeſſ. 25. de regul. cap. 18. ſicut etiam, qui pia legata non præſtant, quibus debentur, & qui Hoſpitalium curam gerunt, ſi ea non adminiſtrent, vt decet; ſicut habetur apud eandem Synod. ſeſſ. 22. de reform. cap. 8. & cap. 10. Hinc ob prædicta, ſingulis annis Bulla Cœnæ Domini publicatur, qua cenſuris obligantur tum ij, qui alia grauia delicta committunt; tùm, qui contra libertatem Eccleſiaſt. faciunt. Hinc apparet, libertatem Eccl. differre à poteſtate Eccl. nam hęc, quæ ordinis, ac iuriſdictionis ſunt, exercet; illa verò operatur, vt ea facilius, honeſtius, ac liberiùs exerceantur, vt probaui, quamobrem & in ſecularia ius habet, vt vidimus contra hos Iure conſultos in ſuis præmiſſis. Sed de hac ſpecie itidem ſatis. Hæ igitur omnes ſpecies Eccl. libertatis ſunt.

9 Dicitur † autem Libertas ob prædicta, quòd à poteſtate laica Eccleſia libera eſt in prædictis; & quod liberè facere omnia poteſt, quæ ad Diuinum cultum, & ſalutem animarum pertinent. Nec repugnat, ſi dicatur, Ergo Eccleſia poterit aliena inuitis dominis occupare ad Diuinū cultum peragendum, & ad Eccleſias ædificandas, & huiuſmodi. Negatur.n.hoc; nam Eccleſia non vſurpat aliena, c, filius, de teſt. & c. fin. 17. q. 4. & c. ex tenore: de foro compet. Sed ſolū, quæ legitimo titulo eì relinquuntur à volentibus, & legitimè transferētibus accipit. Non .n. Deus colitur, ac placatur rapinis, atq; furtis, c. 1. & 2. 14. q. 5. abominabiles nanq; ſunt victimæ impiorum,

c. ſcri-

c. ſcriptum eſt, ead. q. 5. Minus etiam ſalus animæ comparatur, ſi ab inuitis res auferantur. Hinc, nec iniuſtè acquiſita Eccleſia recipit, c. oblationes, & ibi Gloſſ. d. 19. Solùm igitur accipit ea, quæ legitimo titulo ei dantur à dominis volentibus, & non inuitis, & valentibus ea transferre, non à furioſis, non à pupillis ſine tutoris auctoritate; non ab ijs, qui liberam de rebus diſponendi facultatem non habent, vt ex allegatis iuribus habetur.

Dicitur demum Eccleſiaſtica, quoniam Eccleſia eam habet, vel quòd Eccleſia eam exercet. Atqui de hoc primo capite ſatis, ad alterum tranſeamus, ſcilicet quo iure libertas Eccl. ſit: id, quod in ſeq. præſtabimus.

De libertate Eccleſiaſtica, quo iure ſit. Præmiſ. II. Cap. II.

S V M M A.

Libertas Eccleſiaſtica eſt de iure Diuino, & qua ratione.

SECVNDÒ videndũ eſt, quo iure Libertas Eccl. ſit; quod.n. Diuino iure ſit, quò ad exemptionem Clericorum, habetur in c. ſi Imperator, d. 96. Non à legibus publicis, nõ à poteſtatibus ſeculi (ait ibi Ioannes Papa) ſed à Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotẽs Deus Chriſtianæ religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & diſcuti, & recipi de errore remeantes. Ecce, hic haberi, ab Omnipotenti Deo à ſecularibus iudicijs Clericos exemptos eſſe, & inde colligit, Gloſſ. antequam eſſet aliqua conſtitutio, Clericos non fuiſſe de iuriſdictione ſeculari. Idem habetur de Immunitate Eccleſiæ, & de Exemptione itidem Eccl. perſonarum, in c. quanquam, de cenſ. lib. 6. Cum igitur

(inquit

(inquit, ibi Bonifacius VIII.) Eccleſiæ, Eccleſiaſticæq; perſonæ, ac res ipſarum non ſolum iure humano quinimmo, & Diuino à ſecularium perſonarũ exactionibus ſint immunes, & hoc etiam dixit Inn. III. in c. nimis, de iureiur. & Gelaſius Papa in c. Silueſter. 11. q. 1. Idem aſſerunt Abb. Felin. ac Dec. in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit. & Inn. & Felin. in c. 2. de maior. & obed. vbi cõmunem hanc opinionem eſſe teſtatur; ſicut etiam Viu. in ſua Syl. opin. 106. & Couar. quò ad Exemptionem Clericorum Prat. q. cap. 31. nu. 2. eſtò, contrariam opinionem ipſe ſequatur. Id quod & nouiſſimè ſignificauit Trid. Synod. ſeſſ. 25. de reform. cap. 20. Nam, ait ibi, Eccleſiæ, & perſonarum Eccl. immunitatem Dei ordinatione, & canonicis ordinationibus conſtitutam. Cõmunis igitur opinio eſt, Libertatem Eccl. de iure Diuino eſſe.

Verùm quia Doctores, qua ratione Libertas Eccl. de iure diuino ſit, ideſt, vbi in iure Diuino id habeatur, dubitarunt, & multi multa dixerunt, vt ſenſit Couar. lib. 1. var. reſol. cap. 17. & Prat. q. cap. 31. nu. 2. verſ. Tertia verò probatio; ob eam rem, quo modo de iure Diuino ſit, explicandum mihi propoſui.

Dico igitur, de iure Diuino tribus modis Libertatem Eccleſ. eſſe. Primò de iure Diuino puro. Secundò de iure Diuino poſitiuo. Tertiò de iure poſitiuo Eccleſ. lato poteſtate diuinitus tradita, ideſt in tribus his iuribus Eccleſ. Libertatem reperiri.

Quòd de iure Diuino puro, ac mero ſit (Ius autem hoc appello illud, quod à Deo, antequam homo fieret, latum eſt) duobus modis probatur. Primũ de iure ſcripto, ideſt in veteri lege (Diuinum .n. ius illud primò dicitur, quod in ſcripturis Diuinis habemus, c. 1. d. 8.) Exemptionem, ſeu Immunitatem perſonarum Eccleſ. dedit Deus in lib. Num. cap. 1. Nam Leuitæ, qui tabernaculi curam gerebant, & idcircò rerum ſacrarum, vetuit Deus, ne inter eos numerarentur, qui ad pugnam profecturi eſſent, & ſic libe-

Digitized by Google

liberos eſſe voluit,atq; immunes ab oneribus perſonarũ; Tribum leui noli numerare, dixit Deus Moyſi, neq; pones ſummam eorum cum filijs Iſrael; ſed cõſtitue eos ſuper tabernaculum teſtimonij,& cuncta vaſa eius;& quicquid ad ceremonias pertinet. Ipſi portabunt tabernaculum, & omnia vtenſilia eius; & erunt in miniſterio, ac per gyrum tabernaculi metabuntur.Cum proficiſcẽdum fuerit, deponent Leuitæ tabernaculum, cum caſtra metanda,erigent.Ecce, hic Leuitas, in quorum locum Clerici ſuffecti ſunt, immunes à Deo factos fuiſſe ab oneribus laicorum, ideſt à bellicis laboribus. Et quamuis de immunitate belli ibi tantum agatur; idem tamen dicendum eſt & de alijs oneribus ob rationem ibi tacito redditam, quod ſcil.tabernaculi,& rerum ſacrarum curam gerere habebant. De hoc igitur iure Eccleſ. perſonæ perſonarum immunitatem habent.

Secundo, lumine, ſeu ratione naturali (quod & ius Diuinum dicitur, vt dixit Ioann. Driedon. lib. 1. de Libert.Chriſt. cap. 9. & habetur in c. 1. d. 1. Omnes leges, dicitur ibi, aut Diuinæ ſunt, aut humanæ. Diuinæ natura conſtant. Ecce, hic Diuinas leges eas quoq; dici, quæ natura cõſtãt,idem habetur in §. Sed naturaliter, inſtit. de iure natur. gent. & ciuil.) lumine, inquàm, & ratione naturali, perſonæ, ac res Eccleſ. à poteſtate laica liberæ ſunt. Id, quod hinc probatur, quoniam ex quò perſonæ, & res Eccleſ. Deo dicatæ, ac ſacræ factæ ſunt, vt dixit S. Thom. communiter recept. 2.2.q.99.art.3. nõ ſunt amplius res ſeculares, ſed ſpirituales;& idcircò poteſtas laica non poteſt de illis quicquam diſponere; quandoquidem eius obiecta ſunt temporalia,& carnalia, vt habetur in c. ſolitæ, de maior. & obed. & in c.nos ſi incompetenter, verſ. Sed notandum, 2. q. 7. Hinc Gloſs. in c. ſi Imperator, d. 96. in verb. Diſcreti, inquit, & antequam eſſet alia conſtitutio, Clericos non fuiſse de iuriſdictione ſeculari ob rationem propoſitam naturalem.

Secun-

Digitized by Google

Secundò, ratione alia naturali etiam probatur; nam Gregorius in c. quis dubitet, ead. d. 96. appellat Sacerdotes Regum, Principum, omniumque fidelium patres, atq; magiſtros, & lex Euangelica dicit eos Paſtores. Si ergo ita eſt, non ne à ratione naturali alieniſſimum quiſq; dicet, vt pater filio, magiſter diſcipulo, paſtor gregi ſubiectus ſit? Plane inſanus eſſet, qui hoc diceret, vt inquit S. Gregorius in cit. c. quis dubitet, Non ne miſerabilis inſaniæ cognoſcitur (dicitur .n. ibi) ſi filius patrem, diſcipulus magiſtrum ſibi conetur ſubiugare, & iniquis obligationibus cum ſuæ poteſtati ſubijcere, à quo credit nō ſolum in terra, ſed etiam in Cœlis ſe ligari poſſe, & ſolui? Hæc ibi Gregorius; rationi ergo naturali repugnat, vt Eccleſ. perſonæ Principi ſeculari ſubijciantur.

Tertiò, alia naturali ratione probatur, ſi .n. Principes ſeculares præeſſent perſonis Eccl. minus dignus præeſſet digniori; & inferior ſuperiori: quod naturæ repugnat, c. cum inferior. de maior. & obed. Eccleſiaſticæ .n. perſonæ, vt quæ Deo inſeruiunt, in ſpiritualibus, digniores ſunt ſecularibus, quæ præſunt carnalibus. Hinc poteſtas Eccleſ. ſeculari præeſt, ſicut Sol, Lunæ, & aurum plumbo, vt inquit Roman. Pont. in cit. c. ſolitæ, de maior. & obed. & in c. duo ſunt, d. 96. & facit Extrauag. vnam ſanctam: de maior. & obed. verſ. Oportet autem, cum ſimil. cit. à me, in Tract. de Iuſt. & Valid. Monit. cap. 3. §. 1. verſ. Præterea quo ad prædicta. Addo, ſi Princeps laicus in ſpiritualia iuriſdictionem haberet, ſequeretur, duo capita ſpiritualium dari, vnum Eccleſiaſticum, & alterum temporale: at hoc eſt contra Extrauag. vnam ſanctam: de maior. & obed. & contra c. in apibus, 7. q. 1. ergo.

Poſtremo, omnis poteſtas à Deo eſt, quę autem à Deo, ordinata ſunt; at ſi ſecularis Princeps præeſſet Eccl. perſonis, non eſſent ordinata, vt potè, quia minus digna dignioribus præeſſent, ergo non eſt hoc dicendum, atq; ſic argumētatur Romanus Pont. in cit. Extrauag. vnam ſan-

ctam, verſ. Namq; cum dicat Apoſtolus. Ex quò igitur & lumine, ac ratione naturali Eccl. perſonæ laicis ſubiectæ non ſunt, meritò immunes, atq; exemptæ ab ipſis habentur, idq; de iure Diuino puro, ex quo lumen hoc, ac ratio naturalis à Deo ſunt, quare meritò à poteſtate laica exemptæ ſunt, & ab omnibus oneribus immunes.

Eadem ratione, & eodem iure Diuino bona Eccl. immunia ſunt ab oneribus laicorum. Tùm quod ſacra ſunt quartæ ſpeciei, vt dixit S. Thom. ibid. Tùm quod eorum dominium Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti eſt, vt dicitur in c. quiſquis, ibi, Quæ Dei ſunt, 12. q. 2. & in c. 1. ead. q. 1. cum multis alijs cit. à Me eod. §. 1. verſ. Tertiò alia ſolidiſſima. Si ergo bona Eccl. Chriſti Domini ſunt, quo iure, qua ratione, qua fronte Principes ſeculares de his bonis quicquam ſtatuere, aut decernere audẽt? Plane non ne ridiculum eſſet, ſeruũ rebus ſui Domini legem imponere velle, oneribuſuè afficere? hoc autem abſurdiſſimum eſſe, nemo ſanæ mentis inficiabitur. Hinc ob eandem rationem, quod res Eccleſiæ Domini ſunt, apparet, laicos Principes non poſſe prohibere, quin ſtabilia Eccleſijs relinquantur, quandoquidem hoc eſſet, incapacem ipſum Deum reddere huiuſmodi bonorum, & eundem ſit ſubditum facere, quod non modò iniquum, ſed etiam impium eſt dicere. Hinc etiam apparet, multò minus Principes laicos poſſe Eccleſ. perſonas iudicare, ex quò Deo conſecratæ, & de præcipua eius familia ſunt, idq; ratione naturali ſuadente, ac iure Diuino. Quamobrem etiam factum eſt, vt apud omnes gentes, quæ verum Deum etiam non norunt, priuilegijs huiuſmodi Sacerdotes eorum affecti ſunt tam quò ad res, quàm quò ad perſonas, ſicut apud Aegyptios, vt habetur in Geneſ. cap. 47. & refertur in c. non minus, de immunit. Eccl. & lib. 1. Eſdræ cap. 7. vbi immunes eſſe Sacerdotes, & qui templis inſeruirent, à tributis, & alijs oneribus Artaxerſes voluit. His igitur modis de iure Diuino puro Libertas Eccl. eſt i-

iam

iam videamus, qua ratione etiam ſit de iure Diuino poſitiuo.

S V M M A.

Libertas Eccleſiaſtica de iure Diuino poſitiuo etiam eſt, & qua ratione. 1

§. SEcvndò Libertas Eccleſ. de iure Diuino poſitiuo etiam eſt. Ius autem hoc appello illud, quod Deus, poſtquam homo factus eſt, ideſt, Chriſtus tulit; nam quod Chriſtus Deus eſt, Diuinum ius dicitur; quod itidem & homo, ius poſitiuum nominatur: Chriſtus .n. & Deus, & homo eſt, vt declaratur in Symbolo Sancti Athanaſij; nam dicitur ibi ſicut anima rationalis, & caro vnus eſt homo; ita Deus, & homo vnus eſt Chriſtus.

Quod autem hoc iure ſit Libertas Eccleſ. hinc probatur. Nam, quod Eccleſ. perſonæ exemptæ ſint à foro ſeculari, hinc cõuincitur, quod per characterem ordinis eximuntur à communi Societate Chriſtianorũ, vt dixit Cathec. Rom. de Sacramentis in genere, cap. De effectu characteris, & conſtituuntur miniſtri aliorum fideliũ, & Deo prorſus dicantur, atq; conſecrãtur, c. cui portio, & c. duo ſunt genera, 12. q. 1. Et quò igitur miniſtri ſunt Dei Optimi Maximi; & de eius pręcipua familia, meritò à laicis Principibus exempti ſunt, vt etiam ſupra dixi; nam familia Principum laicorum, & quorumcunq; Principum non iudicatur, niſi ab ipſo Principe, vel ab eo, qui à Principe poteſtatem hanc habet.

Quod etiam immunes ſint ab oneribus, habetur apud S. Mattheum cap. 17. vbi Ieſus interrogans Simonem de ſolutione didragmatis dixit, Reges terræ, à quibus accipiunt cenſum, vel tributum? à filijs ſuis, an ab alienis? & cum ille reſpondiſſet, ab alienis, ſubiunxit Ieſus; Ergo liberi ſunt filij, filiorũ autem nomine, Eccleſiaſticæ per-

Digitized by Google

ſonæ accipiuntur, vt interpretantur ibi Sancti Hieronymus, & Auguſtinus.

Poſtremò, probatur id etiam ratione ducta ex neceſſaria illa conſequentia, quam poſuimus ſupra cap. 1. §. 4. Ex quo .n. Chriſtus Dominus & ordinis, & iuriſdictionis poteſtatem Eccleſiæ dedit; & illa dediſſe aſſerendum eſt, quæ ad vtranq; poteſtatem exercendam poſtulātur (conceſſo .n. aliquo omnia conceſſa intelliguntur, ſine quibus conceſſum haberi nequit, l. 2. & ibi omnes DD. ff. de iuriſd. omn. iud. & c. de cauſis, de off. deleg.) Quare quod laici Eccleſ. perſonis infeſti ſunt, c. clericis, de immunit. Eccl. lib. 6. vt experientia in caſu noſtro oſtēdit; & quod inuidēt ſæpius fęlicitati Eccleſiæ, vt dixit Summus Pont. in c. 1. de immunit. Eccleſ. lib. 6. meritò & perſonas, ac res Eccl. à poteſtate laica eximiſſe concludendū eſt. Addo, quòd ſpiritualis poteſtas terrenam poteſtatem inſtituere habet, & iudicare, ſi bona non fuerit; non autem è contrariò, vt dicitur in Extrauag. vnam ſanctam, verſ. Nam veritate teſtāte, de maior. & obed. Hinc inquit Bonifacius ibid. temporalem poteſtatem ſpiritali ſubijci. Si ergo hæc ita ſunt, qua ratione, qui ſubditi ſunt iuriſdictionem ſibi vendicabūt in eos, quibus ſunt ſubiecti? abſurdum hoc eſſet. Non modò igitur exempti clerici ſunt à laicis, verumetiàm & ipſis dominantur. Sed iam, qua ratione ab Eccleſia, & de iure poſitiuo Libertas Eccleſ. ſit, videamus.

S V M M A.

Libertas Eccleſiaſtica eſt etiam de iure poſitiuo Eccleſiæ, & qua ratione.

§. POSTREMO Eccleſia etiam poteſtate ſibi diuinitus tradita Libertatem Eccleſ. conſtituit, & declarauit, vt habetur apud Trid. Synod. ſeſſ. 25. de reform. cap. 20.

cap.20.verſ.Eccleſię; ibi enim Sancta Synodus cõfidens, catholicos Principes non permiſuros, vt libertas Eccl. à Magiſtratibus violetur,ſic inquit,Nec permiſuros,vt Officiales, aut inferiores magiſtratus Eccleſiæ,& perſonarũ Eccleſ.immunitatem,Dei ordinatione,& canonicis conſtitutionibus conſtitutam, aliquo cupiditatis ſtudio, ſeu inconſideratione aliqua violent; ſed vna cum ipſis Principibus debitam ſacris Summorum Pontificum, & Conciliorum conſtitutionibus obſeruantiam præſtent,& cęt. Ecce hic vbi libertas Eccl.nititur,& cõſtituta eſt,ſcil.primo Dei ordinatione,ideſt poteſtate,quàm Sancta Synodus ordinationem appellat, ob rationes naturales ſupra allatas. Secundo, & Canonum ſanctionibus, quoniã per conſtitutiones Summorum Pontif. & Canones ſanctorum Conciliorum (vt paulo poſt ſubiungit ſancta Synodus) explicata, & expreſſa eſt; nec non pænis munita. Hinc Gloſſ.in d.c. ſi Imperator.in verb.Et diſcreti d. *96.* inquit (antequam eſſet aliqua conſtitutio) Clericos non fuiſſe de iuriſdictione ſeculari; vnde ſubiungit, omnes conſtitutiones, quæ emanauerunt, quod Clerici non ſint iudicandi, niſi ab Epiſcopis,nõ ſunt niſi iuris declaratio. Hæc ibi Gloſſ. Eccleſia igitur ſuis conſtitutionibus,quod vtroque iure diuino ſtatutum iam erat, vel ſaltem, ſignificatũ de libertate Eccleſ.ſuis cõſtitutionibus declarauit, & auxit;nam etqui libertatem Eccl.violarent,pænis pluribus affecit, vt habetur in tit.de immunit. Eccl.lib.*6.* & in antiq.Immò & quod laici Eccl.perſonis infeſti ſunt;& quòd reprehendere habent de vitijs, & peccatis omnes, quamobrem & in odium multorum incurrunt, vt dixit Trid.Synod.ſeſſ.13. de reform.cap.*6.*ob eam rem, & qui eas percuterent, vt in excommunicationem inciderent, cauit; his .n. immunitatibus Eccleſ.perſonæ minus à diuinis auocantur,& commodius habent,vnde ſe ſuſtẽtent & in ſuis officijs,ac reſidentijs quieti,& ſine impedimentis cum fructu,& ædificatione populi permanere valent,

vt

vt dixit Trid. Synod. ead. ſeſſ. 25. de refor. cap. 20. Quamobrem etiam ſancta Synodus hortatur Principes, vt Eccleſiæ ſua priuilegia, atq; immunitates, ac libertatem Eccleſ. ob prædictas cauſas conſeruent, ac tueantur. Eccleſia igitur & ſuis conſtitutionibus libertatem Eccleſ. declarauit, ac muniuit.

Immò eſto quòd Canones libertatis Eccleſiaſticæ ab Eccleſia cõſtituti ſint, de iure tamen diuino ipſos eſſe, aſſerendum eſt; & hoc ob hanc rationem, quòd poteſtate ipſi Diuinitus tradita canones huiuſmodi Eccleſia fecit; atq, ſic de cenſuris dixit Sot. d. 22. q. 1. art. 1. verſ. Ex his autem occaſio ſumitur lib. 4. Facit quoq; Extrauag. vnã ſanctam, de maior. & obed. ob hanc rationem igitur meritò communi DD. catholicorum ſententia, de iure Diuino libertas Eccl. dicta eſt; non .n. conſenſus Principum ſecularium requiritur, vt dixit Innoc. in cap. 2. de maior. & obed. & facit c. imperium diſt. x. & Trid. Synod. eod. cap. 20. ibi, Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus; nam non dixit, Imperatorijs conſtitutionibus; ſed canonicis. Et hinc colligitur, ex quò à poteſtate diuina his modis, quos recenſuimus, libertas hæc Eccl. emanat, ſicut poteſtas illa diuina, & ſupernaturalis à Principe Laico nec conſuetudine, nec præſcriptione acquiri poteſt, ita nec vlla ratione libertas Eccl. ab eo tolli, ac minui valet, atq; ſic dixit Lucius III. in c. ſi clericis, de Iud. ſ. quò ad exemptionem Clericorum conſuetudine induci non poſſe, vt clerici in criminalibus apud Iudices ſeculares conueniantur. Idem dixit Gloſſ. ibi generaliter in omnibus ob eam rationem, quod eſt contra libertatem Eccl. & ſequerẽtur Abb. ibi. n. 5. ac DD. & Rot. in antiq. de conſuetudine, deciſ. 3. & 10. vbi pluribus rem iſtam egit; facit quoq; c. ad audientiã, de conſuet. & c. cum terra, de elect. Hinc Couar. prat. q. cap. 31. num. 4. exemptionem Clericorũ à nullo Principe quantocunq; ſummo per ſuas conſtitutiones tolli poſſe, aſſeruit. Idq; iure meritò, ex quo

enim

Digitized by Google

enim exemptio, & Libertas Eccl. à Diuina poteſtate, & ſupernaturali inducta eſt, à laica inferiori poteſtate tolli nequit, c. cum inferior. de maior. & obed. & c. inferior. d. 19. pro vt in ſequenti etiam probabimus.

De libertate Eccleſiaſtica, an à Principe laico tolli, impediriuè poſſit. Præmiſ. III. Cap. III.

S V M M A.

1 Immunitates perſonarum, locorum, ac bonorum Eccleſ. à Principe laico tolli, minuiuè non poſſunt.

1 TERTIÒ mihi explicādum propoſui, † an Immunitates perſonarum, locorum, ac bonorum Eccl. ideſt, an Libertas Eccl. à Principe laico tolli, minuiuè poſſit. Videbatur dicendum, poſſe. Primò, quia poteſtas laica ab ipſo Deo eſt. Secundò, quoniam Libertas hæc videtur, vt plurimum conſiſtere in rebus ſecularibus. Tertiò, quia plures immunitates à Principibus laicis Eccleſiæ conceſſæ ſunt, vt in c. Conſtantinus, d. *96.* & in c. futuram Eccleſiam, 12. q. 2. & C. de ſacroſanct. Eccl. & C. de epiſ. & cler.

Atqui contrarium concludēdum omninò eſt, ſcilicet, Principem laicum nec tollere, nec minuere Eccl. Libertatem poſſe. Primò, quoniam Libertas Eccl. & Immunitas Eccleſiæ ſunt de iure Diuino, explicatæ tamen, ac declaratæ ab Eccleſia, virtute poteſtatis ipſi diuinitus, ac ſupernaturaliter traditæ, vt ſupra probaui. Ergo tolli, ac minui nequeunt à laicis, qui poteſtatem hanc non habēt, ſed ſolùm circa ſecularia, vt habetur in c. ſolitæ, de maior. & obedi. & in c. ſi nos incompetenter, verſ. Sed notandum eſt, 2. q. 7. & vt probaui in Tract. de iuſt. & valid.

mon.

mon. Vnumquodque.n. tollitur ea poteſtate, qua inductum eſt, arg. l. nemo, qui condemnare, ff. de reg. iur. & l. 3. ff. de re iud. & facit l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur. & l. fin. C. de leg. Cum igitur à Diuina poteſtate, diuerſa à laica, inſtitutæ ſint, quæ ſuperior eſt poteſtati laicæ, vt dicitur in Extrauag. vnam ſanctam, de maior. & obed. nulla ratione ab inferiori poteſtate tolli, minuiuè poſſunt, ex quo inferior in ſuperiorem poteſtatem non habet, c. cum inferior. de maior. & obed. & c. inferior. d. 21.

Præterea, ſi Principes laici immunitatem Eccl. ac Libertatem tollere poſſent, quæ à poteſtate diuinitus, ac ſupernaturaliter Eccleſiæ tradita, inſtitutæ, vel explicatæ potius ſunt, vt ſupra probauimus, poſſent etiam excommunicare, aliaſuè cenſuras ferre, ab iiſdemq; abſoluere, inſtituere beneficia Eccl. ea tollere, collationes eorundem facere; necnon renunciationes accipere; quandoquidem eadem poteſtate ſupernaturaliter Eccleſiæ tradita prædicta inſtituta ſunt: at nullus catholicus vnquam, Principes ſeculares hæc poſſe facere, dixit, neque etiam ſomniauit, vt dixit Nauar. in conſ. 1. nu. 8. de for. compet. Ergo neque etiam licet Principibus ſecularibus tollere, minuereuè Libertatem Eccl. ab eadem poteſtate profectam. Pro certo igitur habere debemus, à Principe laico Libertatem Eccl. tolli minuiuè non poſſe.

Non obſtat modò, quod dicebatur, poteſtatem laicam à Deo eſſe; hoc enim ad rem noſtram nihil facit; nam poteſtas laica data eſt à Deo hominũ Communitati iam inde ab exordio eius, ad ſe gubernandum in rebus naturalibus, vt benè, ac beatè viuant ſecundum naturalem rationem. Poteſtas Eccleſ. verò data eſt Eccleſiæ ad gubernandum fideles ſecundum legem Euangelicam in ſupernaturalibus, & quatenus opus eſt etiam in naturalibus, vt Summus Pont. dixit in c. per venerabilem, qui fil. ſint leg. atq; ſic dixit Nauar. in eod. conſ. 1. nu. 3. de for. compet. Quamuis igitur poteſtas vtraq; à Deo ſit, Eccle-

ſiaſtica tamen ſuperior eſt, vt habetur in cit. Extrauag. vnam ſanctam, de maiorit.& obed.& idcirco non poteſt laica poteſtas ſe immiſcere in ijs, quæ pertinent ad ſpiritualia, nec, quæ ab Eccleſiaſtica poteſtate, tanquàm à ſuperiori (inſtituta ſunt) tollere.

Non obſtat, quod ſecundò dicebatur, libertatem Eccl. ſæpius eſſe de rebus ſecularibus; nam diuina ordinatione id fit, quatenus res ſeculares pertinent ad diuinū cultum, & ſalutem animarum; non .n. ſpiritualia ſine temporalibus diutius eſſe poſſent c.ſi quis obiecerit 1.q.3.ex quò.n. Eccl. perſonæ operam dare habent diuino cultui, & animarum ſaluti, Eccleſiæ, ac templa neceſſaria ſunt, veſtes, atq; vaſa ſacra, & miniſtri requiruntur, & ad hos ſuſtentandos, ad illaq; paranda, ac conſeruanda bona, cùm mobilia, tùm ſtabilia neceſſaria ſunt. In his igitur, vt latius ſupra dixi, libertas Eccl. verſatur, quò & commodius, & facilius prædicta omnia executioni mandentur.

Non obſtat deniq; quòd à quibuſdam Principibus ſecularibus priuilegia quædam, & immunitates Eccleſiæ conceſſa leguntur, vt exempli gratia, templa ædificandi, vt in c.futuram 12.q.1.nam potiùs per hos Principes impedimenta remota ſunt, quæ de facto fiebant Eccleſiæ, quominus ſacræ ædes ædificarentur; non autem, quod Eccleſia poteſtatē ad id non haberet, vt id ſupra etiam dixi. Id, quod hac ratione ſolidiſſima etiam probatur; nam Eccleſia poteſtatem habet prædicandi Euangelium omni creaturæ, & baptizandi, & alia ſacramenta adminiſtrādi iux. illud Chriſti Domini, Euntes in vniuerſum mundum, prædicate Euangelium omni creaturæ; de facto autem impeditur à Turcis, & ab alijs gētibus; Si ergo Princeps Turcarum, vel aliarum gentium, licentiam daret Chriſtianis, vt verbum Dei prędicarent in ſuis regnis, ac baptizarent, & alia ſacramenta adminiſtrarent, an diceretur Eccleſia poteſtatem ab eis habere faciendi hæc in ſuis regnis? Planè non; nam à Chriſto Domino poteſta-

tem hanc iam habet, vt vidimus; licentia verò illa ſolùm prodeſſet, ne impediri prædicatio, & alia poſſent. Ita in caſu noſtro, quamuis Principes laici poteſtatem ædificandi Eccleſias conceſſerint, impedimentum, quod de facto fiebat à Tyranis, tantum eos remouiſse, concludendum eſt; non autem poteſtatem, quæ iuris, eſt conceſſiſse idem & de alijs ſpeciebus libertatis Eccl. aſſerendum eſt. Poteſtas igitur ſecularis immunitates Eccleſiarum tollere nõ poteſt. Immò, ſiquid noui Principes Eccleſiæ concederent, quod ab eadem probaretur, quod iam Eccleſiaſticũ diceretur (qui .n. confirmat aliquid, ſuum facit l. 1. ff. de veter. iur. enucl. & c. ſi apoſtolicæ, de præbend. lib. 6. & not. Abb. in cap. Eccleſiæ S. Mariæ num. 5. verſ. Nota caſum vnum, de conſtit.) tolli à concedente non poſset. ſed de hoc tertio hactenus, iam quartum aggrediamur.

De Decretis à Senatu Veneto promulgatis quòd contra libertatem Eccl. ſint. Præmiſ. IV. Cap. IV.

S V M M A.

1 ***Decreta promulgata à Senatu Veneto contra libertatem Eccleſ. ſunt.***

1 QVARTA quæſtio, quam proponendã, & explicandam mihi propoſui, hæc † eſt, an Decreta Senatus Veneti, de quibus nunc agitur, contra libertatem Eccleſ. ſint. In qua quæſtione, quæ ex iam dictis ſoluta eſt, breuiter concludimus, contra libertatem Eccl. ipſa eſſe. Id, quod hinc probatur; nam primum Decretum de caducitate ſublata bonorum Eccleſiæ iam acquiſitorum, cum diſponat de bonis Eccleſ. contra primam ſpeciem libertatis Eccl. eſt, de quo

De-

Decreto hi Iureconſulti nihil auſi ſunt dicere; exquo eius Iniuſtitia apertiſſimè notoria eſt. Alterum de coercendis Eccl. perſonis contra ſecundam ſpeciem libertatis Eccl. facit, atq; ipſam violat. Tertium Decretum, quo prohibitum eſt, ne Eccleſiæ, aliaue pia loca à ſuis ſubditis ſtabilia acquirant vllo titulo; & acquiſita poſt bienniũ alienare Eccleſia cogatur. Et quartum ne ſacræ ædes, locaq; alia pia ſine Senatus licentia conſtruantur, & contra primam, & tertiam ſpeciem libertatis ſunt, vt in antecedentibus probauimus. Ad quintum transeamus, quod mihi præmittendum propoſui.

De Rationibus, quibus Decreta Senatus Veneti iniuſta, atq; nulla eſſe probantur; & de opinione Iuriſconſultorum quorundam aſſerentium, ipſa Decreta iuſta, atq; valida eſſe. Præmiſ. V. Cap. V.

S V M M A.

1 Decreta Senatus Veneti ſunt contra libertatem Eccl.
2 Continent errorem intolerabilem.
3 Scandalum graue præbent.
4 Eccleſiaſtica perſonæ tanquam Iudæi, & Eccleſia, tanquam Sinagoga quaſi habentur in Statu Veneto.
5 Argumentum commune horum Iuriſconſultorum quodnam ſit.

POSTREMO, quod præmittendum mihi propoſui, eſt, probare quibuſdam alijs rationibus, præter allatas in Tract. De Iuſt. & Valid. Mon. Decreta Senatus Veneti iniuſta, atq; nulla eſſe. Id, quod
1 probatur primò hac ratione, quoniã hęc Decreta contra libertatem Eccl. ſunt, quam Principes laici tollere, atq; impedire non poſſunt, vt ſupra probaui.

Ergo nō valent, ex quo de ijs lata ſunt, in quæ iuriſdictionem nō habet Princeps ſecularis, & idcirco extra ſuā iuriſdictionē ſunt ca. fin. de conſtit. lib. 6. & l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. & c. 7. apud Trid. Syn. ſeſſ. 14. de Sacr. pœnit. etenim, vt inquit S. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 4. lex lata non debet excedere poteſtatem ferentis, id quod ſentit Abb. in cap. Eccleſię S. Mariæ n. x. de conſtit. & Syl. in verbo Lex. q. 5. ſunt etiā in pręiudicium Eccl. c. 1. & cap. fin. de immunit. Eccl. lib. 6. iunct. c. quæ in eccleſiarum, & c. Eccleſia S. Mariæ, argumento ſumpto à maiori ad minus, de coſtit. etenim nec conſuetudo Eccleſiæ oneroſa valet c. 1. & c. ad audientiam, & c. cum ita, de conſuetud.

2 Præterea † per Decreta hæc inter alia hęc prohibentur, ne ſine licentia Eccleſiæ ædificentur, ne Monaſteria, atq; Hoſpitalia conſtruantur, & ne eleemoſynæ de bonis ſtabilibus pro ſalute etiam animarum, pro Religioſorum, atq; pauperum ſuſtentatione eiſdem locis relinquantur (prohibetur .n. his decretis, ne vllo titulo ſtabilia relinquantur, & idcirco nec etiam pro eleemoſyna; qui enim totum prohibet, nihil concedit l. Iulianus ff. ad exhiben.) ergo, ex quo prohibent hæc Decreta eleemoſynam pro tam pijs cauſis, errorem intolerabilem continent arg. cap. venerabilibus §. pen. de ſent. excom. lib. 6. Ibi .n. ſententia excommunicationis intolerabilem errorem continere dicitur, quę in eum fertur, qui facit aliquid, quod in ſe bonum eſt, vtpotè eleemoſynam, vt ibi dicitur, Ergo, & Decreta hæc errorem intolerabilem continent, cùm pia illa opera prohibeant, quæ per ſe bona ſunt. Sicut igitur illa ſententia cenſurę nulla dicitur in cit. §. pen. ità, & Decreta hęc nulla dicenda ſunt, ob eandem rationem, cap. cùm dilecta, de confirm. vtil. vel Inutil. & l. illud ff. ad leg. aquil.

3 Tertiò † Decreta hæc ſcandalum graue tribuunt; cùm enim prædicta opera pia prohibeantur per ipſa, ſcilicet, ædificatio Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium,

Con-

Confraternitatum, eleemoſynæ rerum ſtabilium; homines auocantur ab his pijs operibus, quod graue ſcandalum eſt, vt de filijs Heli alibi retuli. At cum ſcandalo nihil faciendum eſt, etiam ſi bonum ſit id, quod fit, modo ſine peccato mortali ommitti poſſit, vt dicit in c. cum ex iniuncto, & ibi not. de oper. noui nunc. Hinc Apoſtolus inquit; Si ſcandalizatur frater, non comedam carnes in æternum (vt refertur ibi.) Ergo, ex quo bona omittenda ſunt, vbi ſcandalum datur, ſi ſine peccato mortali ommitti queunt; multo minus Decreta hæc fieri debent, & facta non valent, quæ ſcandalum præbent; & ſi ſeruentur, ob prædicta, mortiferè peccatur.

4 Poſtremò † Eccl. perſonæ per hæc Decreta ad inſtar Iudæorum, & Eccleſiæ ad inſtar Sinagogæ eorundem, redactæ ſunt. Nam ſicut Synagogæ nouæ à Iudæis ædificari nequeunt ſine licẽtia Pontificis, c. Iudæi, 1. & c. conſuluit, de Iudæ. & l. fin. C. eod. & per Bull. Pauli IV. incip. Cum nimis abſurdum, quæ eſt in ordine quinta, quam & probauit Pius V. in Bulla, quæ eſt in ordine etiam quinta, & Greg. XIII. incip. Aliàs piæ mem. quæ eſt in ordine 71. Ita per hęc Decreta nouæ Eccleſiæ Chriſtianorum in Statu Veneto, ſine licentia Senatus ædificari non poſſunt. Poſtremò ſicut Iudæi bona ſtabilia habere prohibentur, vt habetur in ead. Bulla Pauli IV. & approbata ab eod. Pio V. & Greg. XIII. Et ab eiſdem etiam cautum; ac prohibitum, ne bona ipſis relinquantur, & ne à Chriſtianis hæredes fiant per cit. Bullam Pij IV. Ita ne Eccleſijs, alijſuè pijs locis ſtabilia relinqui, & acquiri liceat, vel acquiſita poſt biẽnium retinere, his decretis prohibitum eſt. Quæ omnia à Chriſtiana religione alieniſſima omninò ſunt cùm Eccl. perſonæ, quaſi in Iudæorum numero habeantur, & velut Synagogæ reputentur ipſæ Eccleſiæ, hæc .n. abſurdiſſima ſunt, ergo omninò euitanda, l. nam abſurdum, ff. de bon. libert.

Decretis igitur his nullis exiſtentibus; iam ad rationes

corum

Digitized by Google

eorum reſpondeamus, qui contrarium probare conati ſunt. Et quoniam tres Iureconſulti ſunt, quorum primus eſt Marcus Antonius Pelegrinus, ideo eius rationes primò proponam, ac ſigillatim ad ipſas reſpondebo, eorundem ordinem ſeruaturus in reſpondendo ad aliorum argumenta; iam igitur rem aggrdiamur. Præmiſſo prius communi horum trium Iuriſconſultorum argumento, ad
5 quod eorum rationes omnes pertinent, † illud autem tale eſt.

Cenſuræ latæ in Venetos, eorumq; ſtatum, ſunt latæ ob Decreta hæc.

Primò, quoniam prohibitum eſt laicis ſui ſtatus, ne ſtabilia in Eccleſiaſticas perſonas alienent ſine licentia.

Secundò, ne noua Monaſteria, nouęq; Eccleſiæ abſq; licentia Principis ædificentur.

Tertiò, quòd indicant, atq; coerceant Eccl. perſonas pro criminibus grauibus, & atrocibus.

Ergo Cenſuræ latæ ſunt ob Decreta iuſta, & valida.

Ergo Cenſuræ latæ à Paulo V. in Senatum, ac Statum eius iniuſtæ, ac nullæ ſunt. Hoc eſt, quòd moliuntur hi Iureconſulti.

Verùm, quòd tota vis huius argumenti pendet ab illo fundamento, quòd Decreta hæc iuſta ſint, ac valida, ob eam rem hęc probare conantur, & prius primum Decretum, ac deinceps reliqua, vt videbimus in ſeq.

De Reſponſionibus, quibus tolluntur, & improbantur rationes Marci Antonij Pelegrini, & aliorum duorum Iuriſconſultorum aſſerentium per ipſas, Decretum Senatus Veneti de non alienandis ſtabilibus in Eccleſias, & alia loca pia validum, & iuſtum eſſe. Cap. VI.

S V M M A.

1 Argumentum primum Marci Antonij Pelegrini quodnam ſit.

2 Princeps ſecularis, eſto poteſtatem habeat à Deo legis condendæ, intelligitur tamen, modo lex iuſta ſit.

3 Princeps laicus non poteſt diſponere de perſonis, & rebus ſubditorum ad arbitrium ſuum, ſed ſecundum iuſtitiam.

4 Cap. 8. lib. 1. Reg. quomodo accipiendum ſit.

5 Princeps laicus ſine cauſa non poteſt ſuis ſubditis res ſuas auferre.

6 Decretum Principis Venetorum De non alienandis ſtabilibus in Eccleſias, & cæt. diſponit etiam de perſonis ſibi non ſubiectis, id eſt; de Eccl. perſonis.

7 Correlatiuorum natura eſt, vt vno poſito, aliud etiam neceſſariò ponatur.

8 Principale. immediatum in vnaquaq; diſpoſitione ſemper inſpiciendum eſt.

9 Ex æquipolentibus nihil intereſt quid fiat.

10 Rationis natura eſt, vt quoniq; ipſa pertinet, eoueq; & diſpoſitio pertineat.

11 Lex non eſt impoſita verbis.

12 Ratio vbi vna tantum reddi poteſt, pro expreſſa habetur, etiam ſi non apponatur.

13 Decreto hoc inhabilis fit Chriſtus Dominus ſtabilium in Statu Veneto.

14 Decretum hoc non eſt pro bono regimine Status Veneti.

15 Decretum hoc eſt contra tertiam ſpeciem Libertatis Eccl.

§. His

exemplum à Sacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit ſecum, legetq; illud omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba, & cæremonias eius, quæ in lege præcepta ſunt; Nec eleuetur cor eius in ſuperbiam ſuper fratres ſuos, neq; declinet in partem dexteram, vel ſiniſtram, vt lõgo tempore regnet ipſe, & filius eius ſuper Iſrael. Hæc ibi: ex quibus patet, Principes, atq; Reges, qui dominantur, etſi habeant poteſtatem à Deo, eam tamen ſecũdum iuſtitiam, & legem Dei exercere ipſos debere. Quod dictum depromptum ex cit. cap. 17. propoſuit Regibus, ac Principibus ob oculos habendum Ioannes Boterus etiam in ſuo Tractat. inſcripto, Della Ragion di Stato lib. 2. ſub cap. Della Religione. Eadem admonuit Deus etiam Ioſue cap. 1. illis verbis, Confortare igitur, & eſto robuſtus valde, vt cuſtodias, & facias omnem legem, quam præcepit ibi Moyſes ſeruus meus; nec declines ab ea ad dexteram, vel ad ſiniſtram, vt intelligas cuncta, quæ agis; non recedat volumen huius legis ab ore tuo, ſed meditaberis in eo diebus, ac noctibus, vt cuſtodias, & facias omnia, quæ in eo ſcripta ſunt, tunc diriges viam tuam, & intelliges eam. Hæc ibi. Deus.

Cum igitur, ſecundùm iuſtitiam, ac legem Dei leges condere Principes debeant; ergo decretum hoc à Principe Veneto latum non valet: Nam adimit ſua iura Eccleſiæ, & tertiam ſpeciem libertatis eccleſ. violat, per quam Eccl. perſonæ cuiuſcunq; generis, bona etiam ſtabilia iuſto, ac legitimo titulo acquirere poſſunt, vt probaui ſupra cap. 1. §. 4. Hoc autem eſt contra iuſtitiam. §. Iuris præcepta; in Inſtit. De iuſt. & iur. & l. 1. & l. iuſtitia, ff. eod. Eſt etiam contra ſeptimum præceptum Decalogi à Deo datum, quò vſurpatio iurium alterius quacunque ratione prohibetur; iure meritò igitur ratione hac Decretum hoc non probatur.

3 Secundò † quòd dicitur, Principem poſſe diſponere,

 ſeu

ſeu ſuis legibus afficere perſonas, ac res ſui ſtatus. Hoc verum quidem eſt, ſed id etiam intelligitur dummodo iuſtè, ac legitimè id faciat; non enim poteſt de ipſis diſponere ad arbitrium ſuum, & contra ius, ob rationes proximè allegatas.

4 Nec † pro eius ſententia facit, quod habetur lib. 1. Reg. cap. 8. allegatum ab eodem Iureconſulto; Hoc erit ius Regis (dicitur enim ibi) qui imperaturus eſt vobis filios veſtros tollet, & ponet in curribus ſuis, &c. agros quoq; veſtros, & vineas, & olivueta optima tollet, & dabit ſeruis ſuis, ſed & ſegetes veſtras, & vinearum reditus addecimabit, & quæ ibi ſequuntur. Non inquam, illud facit quicquam; quaſi liceat Principi pro ſuo arbitrio facere, quæcũque velit; nam idcirco dixit Deus illa Samueli, vt referret eadem populo, qui nolebat ſecundum legem Dei ambulare, & Regem poſtulabat, quò populus ſciret, ſe Regem habiturum, qui ad ſuum arbitrium, & per fas, & nefas de perſonis, ac rebus diſponeret; & quòd Reges aliquando ſic faciunt; vt populus de his rebus admonitus, à Regis petitione deſiſteret. Non autem dixit Deus, quò ſignificaret, Regem poſſe de perſonis, ac rebus ſubditorum ad arbitrium ſuum diſponere. Id, quod hinc probatur, quod lib. 3. Reg. cap. 21. & refertur in cap. conuenior 23. q. 8. Deus grauiter in Achab Regem affectus fuit, & eius vxorẽ morte graui puniuit, quoniam voluit habere vineam Naboth, contra eius domini voluntatem, eſto prçtium ei dare vellet. At ſi liceret Regi ad ſuum arbitrium auferre, & diſponere de rebus ſubditorum, neq; Rex peccaſſet, neq; vxor eius morte affecta eſſet; qui enim permittente lege facit aliquid non peccat. l. Gracchus C. de adult. & ca. qui peccat. 23. q. 4. Non igitur erat, cur allegaretur locus ille, & præſertim ob ea, quę ſupra citaui. † Hinc inquit Inno. quem

5 refert, ac ſequitur Abb. in cap. quę in Eccleſiarum num. 8. de conſtit. non poſſe Principem ſine cauſa, dominium rei

meæ mihi adimere; quādoquidem iuriſdictionem ſuper ſubditos habet, non autem dominium rerum priuatarū idem aſſeruis Archid. in cap. per principalem. 9. q. 3. & facit l. venditor, §. ſi conſtat. & ibi Paul. de Caſt. C. cōmunia præd. Idq; meritò; non enim Regnum propter Regem, ſed Rex propter Regnum factus eſt, & dominia rerum ſunt de iure gentium, vt aſſeruit Archid. ibidem. Eſto igitur poteſtatem habeat Princeps Venetorum diſponendi de perſonis, ac rebus ſui ſtatus, intelligitur tamen, iuſtitia ſeruata, quæ cùm in hoc decreto deſideretur, ex quo libertas Eccl. offenditur, & ius diuinū, ac Pontificium; decretum hoc fieri non debuit, & factum nō valuit; addito hoc, quòd contra iuſgentium eſt, §. per traditionem quoq; in Inſtit. De rerum diuiſ.

6 Tertiò † negatur hoc decreto diſponi tantum de perſonis, ac rebus ſui ſtatus, ideſt ſibi ſubiectis. Nam immò, & de perſonis exemptis, ideſt, de perſonis Eccleſiaſticis diſponit; ex quò enim prohibet, ne laici ſua bona immobilia, ſeu ſtabilia vllo modo ad Eccleſiaſticas perſonas, piaq; loca transferant, ſimul etiam prohibet Eccleſijs, & Eccl. perſonis, ne ea accipiant; nam prohibita venditione, & emptio prohibita eſſe cenſetur l. 1. & ibi Bar. C. de cupreſſ. lib. x. & vbi vni prohibetur, ne vendat; & alteri ne emat, prohibitum etiam cenſetur, vt dixit Abb. in
7 ca. cùm contingat n. 6. verſ. ſicut enim, de iureiur. † Idq; ob naturam correlatiuorum; poſito enim vno alterum neceſſariò ponitur, & diſpoſitio facta in vno, in altero etiam locum ſibi vindicat. l. fin. & ibi Iaſ. ac DD. C. de indict. iud. toll. & Gloſ. in Clem. in verb. Eternaliter, de ſum. Trinit. & fid. cathol. Euerard. in loco, à Correlatiuis, & Abb. in eod. cap. cùm contingat num. 6. At de perſonis Eccl. & de locis pijs diſponere Princeps laicus nō poteſt; ſunt enim ab ipſo exemptæ, vt habetur in toto ferè tit. de for. comp. & vt ſupra probauimus. Ergo diſpoſitio illa, ac Decretum non valet in ſubditos enim iuriſdictio

exerceri debet, alioquin diſpoſitio nulla eſt l.fin.ff.de iuriſd.omn. iud. & cap. fin. de conſtit.lib. 6. & facit cap. à nobis 1.de ſent.excom.in antiq.& C.ſi à non comp. iud.

Nec repugnat,quod dicitur,Verba Decreti directa eſ-
8 ſe in laicos,& non in Eccl.perſonas;hoc.n.nihil eſt.† Primò, quoniam in vnaquaq; diſpoſitione inſpicitur ſemper id,cuius gratia diſpoſitio illa principaliter,& immediatè fit cap. cum voluntate,de ſent. excom. l. ſi quis nec cauſam ff.ſi cert.pet. At prohibitio facta laicis primò per ſe, ac immediatè fit propter Eccl.perſonas,ne ſcilicet, ad ipſas bona ſtabilia traſferantur; ergo multo magis ipſis perſonis Eccleſ. prohibitio facta eſſe cenſetur; propter quod enim vnumquodq; eſt tale,& illud magis eſt tale; arg.auth.multò magis,& ibi Bald.& Paul.de Caſt.C. de ſacroſ.Eccl.& Clem.vnic.vnct.gloſſ.in verb.Profectò,de reliq.& vener.ſanct.& ibi not.Card.& Euerard.in loco à minori ad maius. Præterea, prohibitio facta laicis, nè ſtabilia ad Eccl. perſonas vllo titulo transferãt, aut æquipollet huic, Eccleſiaſticæ perſonæ ſtabilia à laicis non accipiant, nec conſequantur;aut illi; Eccl.perſonæ bona ſtabilia à laicis accipiant, & conſequantur; de quolibet enim eſt affirmare, vel negare;at,ad hoc ſecundũ dictum trahi non poteſt,ergo primo æquipollere,neceſſariò concludendum eſt, ergo & Eccl. perſonis prohibitio facta
9 eſt; † nihil enim intereſt; quid ex æquipollentibus fiat l. mulier ff. ad Trebell. l. ſi mater, & ibi Gloſſ.C.de inſtit. & ſubſtit. Euerard. in loco Ab æquipollentibus. Tertiò facit cap.fin.de immun. Eccl.lib. 6. ibi enim prohibitum erat laicis,ne quicquam emerent, vel venderent clericis, & ſic prohibitio erat facta laicis, vt hic; & tamen nõ valuit, ex quo per conſequentiam, & de Eccleſiaſticis diſponebat; ergo nec; hæc. Nec facit, quòd ait hic Iurecõſultus Patauinus, ſpeciem diuerſam ibi ab hac eſſe. Nam primò, forma prohibendi eadem eſt; quæ hic. Item eadem ratio nullitatis, quia, ſcilicet,contra libertatem Eccl.

quæ

Digitized by Google

quæ ratio in primis attendenda eſt; ipſa enim anima le-
10 gis eſt l.ſcire leges.ff.de leg. & cap. conſuetudo d.1. † Et
quouſq; ratio legis pertinet, eouſq; diſpoſitio (vel caſus
ſingularis in lege expreſſus ſit) l. pen. §. pen.ff.de iur.&
fact.ignor.& nõ inſpicitur facti deciſio, ſed ratio deciſio-
nis.Ex quo igitur forma prohibitionis cit.cap.fin.conue-
nit cum forma huius Decreti, & cauſa nullitatis eius di-
ſpoſitionis eadem, quæ in caſu noſtro, quia, ſcilicet, con-
tra libertatem Eccl.eſt; meritò, ſicut diſpoſitio illa nõ va-
luit,ita nec decretum hoc valere debet, vbi enim eadem
ratio eſt,ibi eadem diſpoſitio eſſe debet ca. cum dilecta,
de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad legem aquil.
11 † Poſtremò, ſi ad quos verba dirigantur, inſpiciendum
eſſet, & non id, cuius gratia diſpoſitio immediatè princi-
paliterq. fit, lex eſſet impoſita verbis,& non rebus, cũ cor-
tum contrarium eſſe debeat cap.commiſſam,de elect.lib.
6.& l.non dubium.C.de leg.etenim non verba,ſed mens
legislatoris inſpicienda eſt,& cuiuſcunq; agentis.ca.præ-
terea, & ibi Gloſſ. de verb. ſign.& tot.tit. C. plus valet,
quod agit.& l.3.§.conditio legati,cũ ſimil.cit.ibi à Gloſſ.
ff. de adim. leg. & §. noſtra autem in Inſtit. de legat. ete-
nim nihil intereſt quo cum loquamur, & ad quem verba
dirigantur. l.cùm pater. §. donationis. ff. de leg. 2. Hinc
Anchar.in cap.canonum, de conſtit.inquit, ſtatutum an-
nullando contractum, ſatis videri prohibere contrahen-
tibus,ne attentent contrahere,& prohibita re alienari,&
perſonas prohibitas cenſeri alienare, vt dixit Abb. in ca.
cùm contingat num.6. verſ.item re prohibita,de iureiur.
& interdicta Eccleſia,interdictum eſſe cenſetur perſonis, 12
ne in ea celebrent, cap.ſi ciuitas §. ratione, & cap. is, qui
§. 1.de ſent, excom. lib. 6. eſto in cit.caſibus perſonarum
mentio nulla fiat. Non igitur ratio hæc quicquam facit.
Poſtremò dico, nec laicis ſubditis potuiſſe alienationem
hanc prohiberi, tùm ob naturam correlatiuorum, quam
proximè dixi, tùm quòd valet argumentum à per-
ſona

ſona ad rē, l.qui furere.ff.de ſtat.hom.& l.ſi quis inquilinos §.ſi ita legatū.ff.de leg.1.& l. ſi quis filio exheredato. ff.de iniuſt. & rupt.teſt. & gloſſ.in l.cū quid.ff.ſi cert.pet. cum ſimil. At prohiberi ſtatuto laicorum non poteſt,ne laicus clericus fiat, vel in aliquam religionem ab Eccleſia approbatam, ingrediatur, vt habetur apud Trid. Syn. ſeſſ.25.cap.18.de regul.& ſic ne ſe obliget Deo;ergo neque etiam prohiberi poteſt, ne ſtabilia Eccleſijs,ac Deo relinquat,ſicut neq; etiam quod alia pia opera faciāt arg. cap.venerabilibus. §.pen.de ſent.excom. lib.6.

12 Addo † Decretum hoc non ſolùm Eccl. perſonis prohibere,ne ſtabilia in ſtatu Veneto acquirāt,verùm etiam & Chriſto Domino id ipſum vetare; nam, vt probaui in Tract.De Iuſt.& Valid. Mon.& ſupra retuli cap. 2. §. 3. quicquid acquirunt Eccleſiæ,& alia pia loca, Deo acquirunt quòad Dominium; ex quò igitur decernitur,ne laici ſubditi ſtabilia vllo titulo ad Eccleſias,& loca pia transferant; ſimul etiam prohibetur,ne in ſtatu Veneto Chriſtus Dominus ſtabilia conſequatur,qui .n.eſt cauſa cauſę is cauſa cauſati dicitur, l.manumiſſiones. ff. de adopt. Hoc autem non minùs iniuſtum, quàm impium eſt.

Nec repugnat,ſi dicatur,in Decreto nullam mentionē Dei fieri. Nam,cùm par virtus taciti,& expreſſi ſit,l.cum quid ff.ſi cert.pet. etſi nulla mentio Dei expreſſa fiat,perinde tamen habetur, atq; ſi expreſſio facta eſset, ex quò bona Eccleſijs relicta, Deo tantùm quoad dominium acquiruntur.

13 Etenim † vbi vna ratio tantùm reddi poteſt in aliqua diſpoſitione, ſi omittatur, pro expreſsa tamen habetur, ita Iaſ.in l.quamuis num.6.C.de fideicom.& l.de quibus num.18. ff. de leg. Et exheredatio,quamuis nominatim facienda ſit l.1.ff. de lib. & poſth.valet tamen ſimpliciter facta de filio, vbi filius vnus tantum extat, l. nominatim ff.eod. Ex his igitur apparet,& de non ſubditis Decretū co eſse,& idcirco nullum exiſtere.

Nec

Digitized by Google

Nec repugnat etiam ſi dicatur, Ergo nec ſtatutum valebit prohibens, ne in laicos alterius iuriſdictionis ſtabilia alienentur, quod tamen valere D D. concludunt. Nam dicimus, quod diuerſa ratio eſt à caſu noſtro; laici enim alterius iuriſdictionis, ratione contractus, ac rei, ſubditi fiunt l. 2. ff. de iuriſd. omnium iud. cap. dilecti, & cap. fin. de for. compet. cum ſimil. At hoc non contingit in Eccleſijs, & in Eccl. perſonis, ex quò nec volentes Eccl. perſonæ laicis ſe ſubijcere queunt, cap. ſi diligenti, de for. compet. Non ergo decretum hoc valet, ex quò & de non ſubditis latum eſt.

14 Poſtremò † negatur etiam, Decretũ hoc ꝓ bono regimine ſtatus Veneti latum eſſe. Tùm quòd per ipſum Eccleſ. perſonarum, & Eccleſiarum iura vſurpãtur, & libertas Eccl. violetur, & idcirco ſuam iuriſdictionem egreditur contra, l. fin. ff. de iuriſd. omnium iud. & c. fin. de conſtit. lib. 6. & ex præmiſſis antea probatũ eſt. Bonũ autem hoc regimen à bono Principe Chriſtiano quomodo dicatur, non video. Tum quòd per ipſum Diuinus cultus impeditur, & diminuitur, qui augeri potius debet, c. ex parte Epiſcopi, de conſti. nam in Eccleſijs, vbi opes multæ ſunt, ibi & plures Eccleſ. perſonæ, ac ſacerdotes viuunt, quamobrem pro viuis, atquè defunctis miſſę ſacrum frequentius faciunt; ſeptem horarum canonicarum pręces, aliaq; diuina officia diù, noctuq; celebrant; ſacramenta conferunt; Chriſti fideles in doctrina Chriſtiana erudiũt; verbum Dei prædicant. Hæc enim pręcipua ſacerdotum munera ſunt, vt declarauit Catech. Roma. in Tit. De Sacram. ordin. verſ. Præterea in ſacerdote ea cognitio. Item pauperibus pluribus ſubuenitur, & neceſſitatib. etiã Eccleſiæ, vt pote, contra hæreticos, & alios Chriſtianæ religionis hoſtes. Item pro mittẽdis legatis ad diuerſos Principes viros, interſeq; conciliandos, quamobrem etiam factum eſt, vt Eccleſia (quod etiam alibi dixi) ſtabilia ſibi relicta non alienet, ob maiorem vtilitatem, vt habetur in 21 cap.

cap. futuram 12. q. 1. & in cap. videntes, & in cap. expedit. ead. q. 1. Quæ, vbi facultates non ſuppetunt, nec frequenter, nec commodè fieri queunt. At ex quò, ne ſtabilia in Eccleſias, atq; loca pia alienentur, hoc decreto prohibetur, meritò, & facultatum, & diuinorum officiorum copia plurima impeditur. Quod cũ ita ſit, qua ratione, Decretũ hoc pro bono regimine ſtatus dici poteſt, vbi diuinus cultus impeditur? vbi enim Chriſtus fundamentum non eſt, ibi ſuperædificari non poteſt c. cum Paulus. 1. q. 1. & vt inquit Regius ille Propheta, Niſi Dominus cuſtodierit Ciuitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam; Hinc, alibi inquit Deus, Per me regnant Reges, & cæt. Religio .n. qua Deus colitur, eſt ars illa Architectonica regendarum Rerumpublicarum, & non ea, quam politici quidam ſibi confixerunt, exiſtimantes, omnia ipſis licere, non habito reſpectu, an æqua, iniquaue ſint, vnde Regna perdunt, & miſeros populos in perditionem adducunt. Tùm denique negatur alia ratione, Decretum hoc eſſe pro bono regimine ſtatus; nam per ipſum impediuntur Chriſti fideles, ne ſtabilia Eccleſijs, Monaſterijs, & Hoſpitalibus vllo titulo, neq; etiam pro eleemoſyna condonent, qua eleemoſyna præcipuè peccatorum pœnæ expiantur, iux. illud, Peccata tua eleemoſynis redime, & illud aliud, ſicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna extinguit peccatum. Prohibitio igitur facta per hoc decretum impedit modum hunc redimendi peccata mirum in modum Deo placentem, & idcircò ſalutem animarum. Quod cũ ita ſit, quomodo pro bono regimine Status Decretũ hoc factum eſſe dici poteſt, ex quo contra ſalutem animarum eſt, quæ omnibus humanis rebus anteponenda eſt? Quid enim, inquit Dominus, prodeſt homini, ſi vniuerſũ mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? Quare, cum ex iam dictis conſtet, Decretum hoc diſpoſuiſſe de ijs, quæ extra iuriſdictionem diſponentis ſunt.

15 † Item, eſſe contra libertatem Eccl. & diuinum cultum,

ac

Digitized by Google

ac ſalutem animarum, iniuſtum, atq; nullum eſſe, concludendum eſt. Sed iam alteram rationem aggrediamur.

S V M M A.

1 *Argumentum ſecundum Iuriſconſulti eiuſdem quodnā ſit.*
2 *Dictum Doctoris debet intelligi ſecundum legem, quam allegat.*
3 *Conſuetudo contra libertatem Eccl. non valet, nec ſtatutum.*
4 *Lex Principis laici praiudicium graue faciens Eccleſia, non valet, niſi expreſſè probetur à Papa.*
5 *Eccleſia non vult locupletari cum alterius iactura.*

I I.

1 §. † SECVNDÒ probatur Concluſio hæc ab eodem Iureconſulto hac ratione.

Prohibitio alienationis bonorum poteſt fieri Iuregẽt. & morib. Ciuitatis, ideſt, induci conſuetudine; necnon à Iudice, vt habetur in l. ſi in emptione, §. omnium, ff. de conth. empt. & l. de pollicitationibus, in fin. ff. de pollicit.

Ergo & Decreto Principis laici in ſuo ſtatu,
Ergo & à Principe Senatus Veneti,
Ergo Decretum hoc valet.

2 Hæc ratio nihil etiam facit † Primùm, quoniam dictum Doctoris debet intelligi ſecũdum legem, quam allegat, vt dixit Bart. in l. non ſolùm, §. ſi liberationis verba. ff. de lib. leg. At iuribus allegatis nõ prohibetur alienatio ſtabilium in Eccleſiam, locaq; pia; nullum .n. de hoc verbum ibi fit. Ergo nihil ad rem noſtram pertinet.

Præterea in cit. §. omnium, vbi dicitur, mores Ciuitatis eximere à cõmercio res; ſi obid, quòd indefinitè lex loquitur, velimus, exemptionem illam ad Eccleſias per-
3 tinere, nihil etiam facit † Nam illa verba, Mores Ciuitatis, aut volumus accipere pro ſtatuto, ſeu lege; aut pro cõ-

ſuetudine; At in quamcunq; partem accipiantur, opinionem Doctoris non probant. Non, ſi pro ſtatuto, ſeu lege. Tum quòd hęc eſt quęſtio noſtra, & idcircò ratio eſſet eadem cum dicto, quamobrem nihil probat. Tum quòd ex quò præiudicium graue Eccleſijs facit, & à Papa ſtatutū
4 probatum non eſt, non valeret; † nam communis DD. ſententia hæc eſt, de qua teſtatur Abb. in cap. Eccleſia S. Mariæ nu. 9. de conſtit. legem Principis laici præiudicialem Eccleſijs, ad Eccleſias non extendi, niſi expreſsè probetur à Papa; Non etiam facit, ſi pro conſuetudine accipiamus, quandoquidem, & conſuetudo præiudicium faciens Eccleſiæ, non valet cap. 1. & ibi Gloſſ. ac DD. de conſuet. Accedit, quòd laicorum conſuetudines, qualis eſt illa, ſicut eorundem leges, non prævalent canonicis conſtitutionibus, ſed ipſis ſubiectæ ſunt c. 1. de oper. nou. nunc, & cap. Euphemium, §. ea verò 2. q. 3. Etenim poteſtas laica inferior eſt poteſtate Eccl. vt habetur in Extrauag. vnam ſanctam, de maior. & obed. ergo cõſuetudo illa pręiudicium facere non poteſt Eccl. libertati. Non obſtat igitur §. omnium.

Poſtremò nihil facit etiam cit. l. de pollicitationibus; nam ibi mandatur iudici, vt prohibeat cuidam alienationē fundi, ſi quē habebat in territorio, ob id, quod ille debitor erat Ciuitatis, & in trienniū relegatus erat, quamobrem ſi fundum vendidiſſet, pretiumq; ſecum tuliſſet, nihil erat deinceps, vnde Ciuitati ſatisfieret, & idcircò in damnum eius id redundaſſet. Hinc Gloſſ. inquit ibi, prohibitionem illam eſſe ad inſtar miſſionis in bonorum poſſeſſionem, vel, vt ait Bart. ibid. ad inſtar ſequeſtrationis ob æs alienum. At ſtatutum Senatus Veneti non prohibet, ne in Eccleſias bona debitorum alienentur in damnum creditorum: ſed generaliter, ne vlla ſtabilia in ipſas laici ſubditi transferant. Non ergo quicquam facit pro ſua opinione. Addo neq; etiam acquirere velle Eccleſiā bona creditoribus obligata, ſeu quibus creditoribus ſa-
tisfie-

5 diſsiceret, † quandoquidem Eccleſia cum alterius iactura locupletari non vult, arg. c. filius, de teſtam. & c. fin. 17. q.4. cum ſimil. Quare eſto, prohibitio huiuſmodi bonorum ſtatuto facta non eſſet, ea omnino Eccleſia reſpueret. Non igitur ratio hæc cõcludit, iam ad tertiã tranſeamus.

SVMMA.

1 *Argumentum tertium huius Iuriſconſulti quodnam ſit.*

2 *Laicus poteſt alienare in laicum quocunq; titulo id, quod in Eccleſiam alienare non vult, non autem id poteſt ſtatutum, & quamobrem.*

3 *Prohibitio facta à perſona priuata, ne bona in Eccleſias alienentur, quare admittatur ab Eccleſia, non autem facta à ſtatuto.*

4 *Eccleſia non vult rem alienam inuito domino.*

5 *Eccleſia permittit Monaſterium ingreſſo, vt ſua bona relinquat, cui velit, etſi profeſſionem non emittat, vult omnia ei reſtitui, quæ in Monaſterium detulit.*

6 *Priuata perſona prohibens, rem ſuam in Eccleſiam alienari, non vſurpat iuriſdictionem Eccleſiæ, ſecus autem, qui ſtatutum facit, nè ſtabilia ad Eccleſiam transferantur.*

9 *Contractus emphiteuticus, & feudalis ab Eccleſia probatur.*

III.

1 § † TErtiò probatur Concluſio hæc ab eodem Iureconſulto hac ratione.

Diſponere, ne immobilia laicorũ tranſeant ad Eccleſias, & loca pia eſt id, quod minus videtur licere priuatæ perſonæ, quàm publicæ, ideſt, Principi laico, & tamen priuatæ perſonæ licet, l.fin.C.de pact.inter empt.& vendit.

Ergo multo magis Principi laico id licet; plus .n. poteſt iuſſio Principis, quàm priuatorum actio; & potentius eſt ius conſtitutionis, quàm pactum; auctoritatibus ab eodem allegatis.

Ergo decretum hoc licitum eſt, & validum.

Hæc eſt tertia ratio, quæ tamen propoſitam concluſio-nem non probat; nam argumentum à minori ad maius non valet, vbi ius reſiſtit maiori, non autem minori, vt aſſeruit Euerard. in loco A minori, ſeu fortiori, verſ. Item multi poſſunt maiora; & vbi ratio, quæ concedit aliquid minori, non adeſt in maiori, ſicut in caſu noſtro cõtingit.

8 Nam † ecce primò, priuata perſona poteſt vendere, & quocunq; alio titulo transferre rem ſuam in laicũ, quam tamen nullo titulo in Eccleſiam tranſire vult; non enim hoc ei prohibitum eſt, ergo, arg. l. ab ea parte, ff. de probat. & l. nec emere, C. de iur. delib. Per ſtatutum verò id fieri nequit, quoniam id prohibitum eſt, vt habetur in c. fin. de immunit. Eccleſ. lib. 6. ibi .n. ſtatutum nullum redditur, & ſtatuentes puniuntur, qui ſtatuerant, ne quis venderet Eccl. perſonis, vel, ne quis ab eis emeret, ergo mirandum non eſt, ſi priuata perſona prohibere poteſt, ne res ſua (cum ipſam alienat) ad Eccleſiam tranſeat; ſtatuto verò id fieri non poſſit, vt in caſu noſtro. Idq; iure meritò; nam prohibitio facta à perſona priuata de iure gentium eſt, quo iure in re ſua quiſq; eſt moderator, & arbiter, l. in re mandata, C. mand. & §. per traditionem, in Inſtit. De rer. diuiſ. at prohibitio facta per Decretum hoc, de iure ciuili eſt, & contra ius gentium, ex quò prohibet dominis, ne ſua bona ſtabilia in cauſam tàm piam, ac iuſtam transferant; fortior autem, ac potentior prohibitio eſt de iure gentium, quàm quæ de iure ciuili, arg. §. ſed naturalia, in Inſtit. De iure nat. gent. & ciuil. Addo, Principem non eſſe dominum rerum priuatorum, ſed ſolum habere iuriſdictionem; & idcirco non poteſt in præiudicium Eccleſiæ de ipſis diſponere, ſicut is, qui dominus eſt. Ex quò igitur diuerſa ratio inter hos caſus eſt, & diuerſum ius ſtatui debet, arg. ſumpto à contrario ſenſu à l. illud, ff. ad leg. Aquil. & c. cùm dilecta, de confirm. vtil. vel inutil. nam & quod operatur propoſitũ in propoſito, operatur oppoſitũ in oppoſito, l. fin. §. fin. ff. de leg. 3.

Præte-

Digitized by Google

3 Præterea † alio modo probatur, diuerſam eſſe rationem in ſtatuto, atq; in diſpoſitione priuata. Nam Eccleſia idcirco admittit prohibitionem factam à priuato alienationis rerum ſuarum in Eccleſiam, nō autem prohibitionem factam à ſtatuto; quoniam in primo caſu, ſi eam non admitteret, contingeret, ipſam habere rem alterius
4 contra domini voluntatem; At † Eccleſia, quæ eſt iuſtitiæ cultrix, non vult rem alienam inuito domino, arg. c. denique, 14. q. 5. & c. filius, de teſtam. Tum quòd his Deus nō colitur, c. immolans, & c. ſcriptum eſt, ead. q. 5. & per tot. Tum quòd neq; ſalus animæ comparatur danti
5 contra ſuam voluntatem. † Hinc ei, qui Monaſterium ingreſſus eſt, ante profeſſionem eadem permittit, vt cui velit, ſua bona renunciet; & ſi non profiteatur, iubet, vt omnia, quæ ad Monaſterium detulit, reſtituantur eidem, vt habetur apud Trid. Synod. ſeſſ. 25. de regul. cap. 16. Id, quod non ob aliam rationem fit, quamquòd inuito domino Eccleſia nihil acquirere vult, atq; intendit. Bona igitur Eccleſia vult, quæ legitimè ſunt ei relicta, & non aliàs, vt ait Fred. de Sen. in conſ. 85. verſ. Non obſtat.

At in ſecundo caſu non acquirit cōtra voluntatem domini, meritò igitur non admittit prohibitionem factam per Decretum; quippe, quia impediretur Eccleſia, ne acquireret à volentibus ſtabilia ei dare, quod Deo gratiſſimum eſt; quandoquidem Diuinus cultus magis augetur, & ob id etiam ſaluti animarum conſulitur; mirum igitur non eſt, ſi diſpoſitio priuata valet; non autem publica, ideſt ſtatutum, ac Decretum.

6 Poſtremò † alia ratione differunt inter ſe; nam priuata perſona prohibens alienationem talem, nō vſurpat iuriſdictionem Eccleſiæ; nec violat Libertatem Eccleſ. ſed vtitur iure ſui dominij, iux. cit. l. in re mandata, C. mand. & S. per traditionem quoque in Inſtit. De rer. diuiſ. At Princeps laicus, qui dominium non habet rerum ſuorum ſubditorum, ſed ſolùm iuriſdictionem, eamq; coarctatam,

tam, ne Eccleſiam lædat, & ne contra iuſtitiam faciat; vt aſſeruit pluribus Abb. in c. nimis, num. 1. de iureiur. ſi ſtatuto alienationem ſtabilium prohibet, iura Eccleſiæ vſurpat; violat .n. tertiam ſpeciem Libertatis Eccleſ. ex quò priuat Eccleſiam iure acquirendi ſtabilia, quod habet, non ſolùm iure diuino, vt ſupra diximus, verũ etiam & de iure gentium, cit. §. per traditionem quoq; Iuriſdictionem etiam in perſonas ſibi non ſubiectas, ideſt Eccl. exercet, quod etiam ſupra probaui; quæ omnia reddunt Decretum ipſum nullum, l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. & c. fin. de conſtit. lib. 6. & c. fin. de immunit. Eccl. eod. lib. quæ quidem in priuata perſona ceſſant, vt dixi ergo. Hinc Bald. in cit. l. fin. C. de pact. inter empt. & vend. inquit, Statuta huiuſmodi pręſumi facta in derogationem Libertatis Eccl. non autem pacta priuatorum, & ſequitur eum ibi Barbat. in Add. qui cit. etiam Inn. vt ibi. Hinc tolluntur duo argumenta Othelij alterius Iureconſulti, ſcilicet, ſecundum, & tertium, & primum Ioachini Scayni tertij Iureconſulti, quorum argumenta ſunt eadem cum propoſito, de pacto priuatorum, & de teſtatore, habito reſpectu ad Principem. Hinc ſoluitur tertia ratio tertij Iuriſconſulti aſſerẽtis, teſtatorem poſſe priuare hæredem hac conditione inſtitutum, ſi Monaſteriũ ingreſſus fuerit, & quędam alia ſimilia; nam non idcircò in Statuto diſpoſitio hæc valet, pręterquamquòd Gemin. in c. quamuis, nu. ro. de pact. lib. 6. afferat, tale teſtamentum non valere contra Bart. Non igitur prædicta ratio quidquam facit.

7 Non obſtat etiam, † quod dicitur de bonis emphiteuticis, & feudalibus, in quibus priuatorum pactis obligari recipientes poſſunt, ne in Eccleſias, locauè alia pia, vel pro animarũ ſalute transferant: nam pręter rationes proximè allatas, quæ & hic ſibi locum vendicant; dicimus, quod ex quò contractus emphiteuticus, nec non feudalis, ab Eccleſia recipitur, & probatur, c. fin. de locat. & c. cęterum, de iud. & tot. tit. de feud. cum omnibus qualitatibus

tibus ſuis recipi intelligitur, ac probari, arg. c. ex litteris, de pignor. cum ſimil. cit. ibi à Gloſſ. & vt dixit Bald. in l. omnes populi num. 10. ff. de iuſt. & iu. At natura contractuum horum ea eſt, vt aliquando vtile dominium ad directũ redeat per lineam finitam, vel mortem, l. fin. C. de iur. emph. & cit. c. fin. locati, de locat. & cit. c. ex litteris, quod non fieret, ſi ad Eccleſias, & loca pia tranſirẽt, cum Eccleſia nũquam moriatur, c. ſi gratioſè, de reſcript. lib. 6. & c. liberti Eccleſiæ, 12. q. 2. & ſic in damnum domini redundaret, quod Eccleſia nequaquam intendit; eſto alia ratione in caſu hoc Eccleſiæ conſulatur, vt aſſeruit Iaſ. in cit. l. fin. num. 91. cum ſeq. Nec facit, ſi dicatur, ob alias cauſas vtile ad directũ dominium venire poſſe, vt, ōb non ſolutum canonem, vel alienationem factam inſcio domino; quòd .n. hæ culpæ ſunt, non præſumuntur, l. meritò, ff. pro ſoc. & l. inter ſtipulãtem, §. ſacram, ff. de verb. oblig. & c. 2. de reg. iur.

At decretum hoc non prohibet alienationem ſecundum naturam contractus, ſed contra ius gentium, contra pias fidelium voluntates, contra Libertatem Eccl. immò contra ius diuinum; quamobrem, & diuinus cultus, & ſalus animarum impeditur, & pauperibus etiam alimenta adimuntur; non igitur mirandum eſt, ſi decretum hoc non valet; factum verò tale in prædictis contractibus validum eſt. Hinc Statuto prohibente, ne mulier teſtamentum facere poſſit, ſine conſenſu propinquorum, ad piam cauſam tamen teſtamentum facere poſſe, non ſeruata forma ſtatuti, dixit Bald. in l. generali, n. 3. C. de ſacroſ. Eccl. qui & Bart. idem ſentientem refert, & hoc ob hanc rationem, quoniam ſtatutum hoc contra Eccleſiam, vel ipſum Deum eſt. Idem aſſeruit de ſtatuto prohibente mulierem ſe obligare ſine conſenſu propinquorum, nam eam nihilominus Eccleſiæ ſua bona offerre poſſe, ait, ſine tali conſenſu. Ad quartam nunc rationem accedamus.

SVM-

SVMMA.

1 *Argumentum quartum huius Iuriſconſulti quodnam ſit.*
2 *Decretum hoc Senatus Veneti diſponit de iure quæſito Eccleſiæ.*
3 *Argumentũ valet ab acquiſitis ad acquirenda, vbi in vtroq; caſu eadem ratio eſt.*
4 *Priuare aliquem iure ſuo eſt pœna.*
5 *Statutum, quo prohibetur, ne bona ingredientium in Monaſteria in ipſa transſeãt, non valet, niſi probetur à Summo Pontifice.*

IV.

1 §. † QVARTÒ ratione hac Iuriconſultus hic probat, Decretum valere, ſicut etiam Ioachinus Scaynus tertius Iureconſultus.

Decretum hoc prohibet, ne laicorum bona ſtabilia ad Eccleſias, & loca pia vllo titulo transferantur.

Ergo prohibet, & decernit non de acquiſitis, ſed de acquirendis.

Ergo Decretum hoc factum non de acquiſitis, ſed de acquirendis, valet.

Hæc eſt quarta ratio, quæ tamen nihil probat. Primò, quia ratio hęc pro certo habet id, quod omninò negatur, aſſeritur .n. ea, hoc Decretum valere, quòd de rebus acquirendis diſponit; & hoc eſt illud, quod omninò negatur. Quare non valet hoc argumentum, Decretum hoc diſponit de rebus acquirendis, ergo valet, quandoquidem hoc eſt illud, quod in primis negatur.

Prętera negatur etiam, Decretum hoc diſponere tan-
2 tùm de iure acquirendo, & de acquirendis: † nam immò diſponit etiam de iure acquiſito Eccleſiæ; idq; duobus modis. Primò, quia Eccleſia habet ius acquirendi ſtabilia non ſolùm de iure gentium, ac ciuili, ſicut alij, iux.

§. ſin-

S. ſingulorum, in Inſtit. de rer. diuiſ. & l. generaliter, & l. iubemus, C. de ſacroſ. Eccl. verum etiam, de iure diuino, vt probauimus ſupra in præmiſſis, & etiam, de iure Pontificio, c. fin. de immunit. Eccl. lib. 6. At decretum hoc prohibens Eccleſiæ, ne ſtabilia à laicis acquirat, prohibet ei vſum illius iuris acquirendi, ſeu impedit, quod iam habet, vt per ſe patet, ergo prohibet etiam, ſeu diſponit de iure acquiſito, vt per ſe patet. Secundò diſponit etiam de acquiſitis virtute illius iuris acquirendi; nam ſtabilia deinceps acquiſita ab Eccleſia, poſt biẽnium decreuit, vt ab ea alienarẽtur, ita habetur in Decreto, quod hic Iureconſultus refert, quamobrem etiam in hoc Libertatem Eccl. violat, contra c. 1. de immunit. Eccl. lib. 6. vbi ſimile decretum à laicis factũ fuerat, & improbatum, & ita ſenſit Bald. in Auth. hoc ius porrectum nu. 4. C. de ſacroſanct. Eccl. nam ait, non valere ſtatutum Communis Senarum, quòd Hoſpitale S. Mariæ tenentur vendere poſſeſſionem. Non ergo de acquirendis tantùm Decretum hoc diſponit, ſed & de acquiſitis. † Poſtremò dato, & non conceſſo, de acquirendis Decretum hoc tãtum agere, adhuc tamen non valet. Nam, vbi ratio, quæ eſt in acquiſitis, locum habet etiam in acquirendis, id, quod diſponitur de acquiſitis, & in acquirendis locum ſibi vendicat. At ratio, ob quam Decreta laicorum diſponere de acquiſitis ab Eccleſia, non poſſunt, ea eſt, quoniam contra Libertatem Eccl. ſunt, vt habetur in cit. c. 1. de immunit. Eccl. quæ ratio etiam locum habet in acquirendis, vt dicitur in cit. c. fin. eod. lib. 6. Ergo meritò ſicut diſponere, ac decernere de acquiſitis Eccleſiæ laici nequeunt, nec etiam de acquirendis; quandoquidem, vbi eadem ratio eſt, ibi eadem diſpoſitio eſſe debet, l. illud, ff. ad leg. Aqu. & c. cũ dilecta, de confirm. vtil. vel inutil. licet igitur argumentum ſummere ab acquiſitis ad acquirẽda in caſu noſtro ob propoſitam rationem, quod Iureconſ. ille negat, & malè, non obſtãtibus allegatis, in quibus diuerſa ratio eſt, vt per ſe patet.

3

Digitized by Google

4 Poſtremò † Decreto hoc, Eccleſiæ, & locis pijs pœna quædam inuritur, immò ipſi Deo, quantum in ipſis eſt, qui Decretum fecerunt. Nam per ipſum Eccleſia priuatur iure acquirēdi, quod habet, vt ſupra probaui, At priuatio iuris, quod quis habet, pœna eſt, l. fin. ff. de pœn. Hinc excommunicatus, ſuſpenſus, & interdictus, ſicut etiam degradatus, & inhabilis ad aliquid factus (quòd iure priuantur faciendi, ſeu habendi ea, ad quæ habenda ius habebant, c. pen. de ſent. excom. & tot. tit. de cler. excom. min. & c. degradatio, & c. fœlicis, de pœn. lib. 6.) puniri dicuntur, pœnæ .n. ſunt cenſuræ; nec non inhabilitates aliæ, ergo Eccleſiæ Decreto iſto pęna quadam afficiuntur. At puniri, ac ſuo iure priuari ſine culpa, cauſauè legitima, quis non debet, neque tunc à quocunque, ſed à ſuo ſuperiore tantùm, aliàs, pœna, ac priuatio, nulla eſt, c. fin. de conſtit. lib. 6. & c. à nobis, de ſent. excom. in antiq. & l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. & C. ſi à non compet. iud. Ergo decretum hoc afficere Eccleſias, & loca pia non poteſt, nec valet, cùm nec culpa, nec cauſa aliqua legitima ſit; quamobrem ſic puniantur, ac priuentur, & ſi adeſſet, non à laico Principe, ſed ab Eccl. iudice priuanda eſſent, cui ſubiecta ſunt. Non igitur Decretum hoc quicquam facit, ac valet.

5 Nec repugnat, † quòd in aliquibus locis ſtatutum hoc eſſe, aſſerit hic Iureconſultus, quo prohibitum eſt, ne bona ingredientium Monaſterium in ipſum tranſeāt. Tùm quòd adducere inconueniens, non eſt ſoluere, l. ratas, C. de reſcind. vend. & delicta plura impunitatem non præbent, l. nunquam plura, ff. de priuat. delict. & idcircò de hoc ſtatuto dici poteſt, quod & de hoc Decreto, ſcil. non valere, quamuis de facto obſeruetur. Tùm quòd vel ab Eccleſia, ſtatutum illud probatum eſt, quod ipſa facere poteſt; vel ſtatutum tale eſſe, ignorat; locorum .n. ſtatuta quid facti ſunt, & ob id ignorari poſſunt, c. 1. de cōſtit. lib. 6. At in caſu noſtro Summus Pont. Decretū hoc non

igno-

Digitized by Google

ignorat, minus etiam probat, immò cenſuris propoſitis omninò ipſum prohibet, ergo ratio hæc à ſtatuto huiuſmodi deprompta, nihil facit. Argumentum igitur hoc concluſionem propoſitam non probat; modò de quinta ratione videamus.

S V M M A.

1 Ratio quinta huius Iureconſulti quaenam ſit.
2 Prohibitio alienationis rei Eccleſiaſtica, cur à iure Pontificio facta ſit.
3 Diſpoſitio in Tit. Quod quiſq; iur. quando locum habeat.
4 Ad Pontificem Max. pertinent iura Eccleſiarum, & bonorum eius.

V.

1 §. † QVINTA ratio huius Iuriſconſulti hæc eſt. Princeps Eccl.ª conſtituit, ac decreuit, ne bona immobilia Eccleſiæ in laicos alienentur, niſi prius cõſulto Romano Pont. & niſi in euidentem Eccleſiæ vtilitatem alienatio ſit, & ſeruentur ſolemnitates.

At, qui hoc tale decreuit de bonis Eccleſię, & illud pati debet nempe, vt Princeps laicus decernere poſſit, ne ſtabilia laicorum in Eccleſias, ac loca pia tranſeant ſine eius conſenſu prius requiſito; quod .n. ius quis in alium ſtatuit, eodem & ipſe in ſe vti debet, tot.tit.ff. Quod quiſque iur. Ergo, & cœt.

Hoc eſt quintum argumentum, quod tamen & ipſum nullum eſt.

2 Primò † quoniam Princeps Eccl. ideſt Summus Pont. iure neminem priuat; non .n. laici ius vllum habent ad bona Eccleſiaſtica, arg. totius tit. De præben. Nec iniquum quicquam ſtatuit, quãdoquidem bona Eccl. Chriſti Domini ſunt, vt ſupra probaui, & idcircò niſi ab eius Vicario, qui eſt Summus Pont. ſeu de eius licentia (ſi in

vtilitatem Eccleſiæ alienatio ſit, & ſeruanda ſeruentur) in laicos alienari nequeunt, vt id pluribus egit Quint. Mandos. in ſign. grat. in Tit. Si in euidentem. At Princeps laicus hoc Decreto priuat Eccleſias ſuo iure, quod eſt, poſſe liberè acquirere etiam ſtabilia, quæ à laicis iuſto titulo traduntur, contra libertatem Eccl. vt ſupra probaui, ac præmiſi, & idcircò iniquum iūs ſtatuit, ergo meritò Princeps Eccleſ. Decretum illud facere potuit; contra verò, Princeps laicus decretum hoc facere non valuit.

Præterea, Decretum prædictum factum fuit à Principe Eccl. ne bona ſtabilia Eccleſię diſſipentur ab eis, qui eorum nō habent dominium; non enim Eccleſiaſtici domini ſunt bonorū Eccleſię, ſed Deus, vt dicitur in c. quiſquis, ibi Quæ Dei ſunt 12. q. 2. & in cap. 1. ead. q. 1. & in cap. cùm ſecundum Apoſtolum de pręben. & in cap. cùm ex eo, de elect. lib. 6. vbi & Gloſſ. notauit in verb. Chriſti, ac nouiſſimè Trid. Synod. ſeſſ. 25. de reform. cap. 1. & vt ego probaui pluribus id in Tract. De Iuſt. & Valid. Mon. cap. 3. §. 1. verſ. Tertiò, alia ſolidiſſima ratione. At decretum hoc à Principe laico factum eſt, ne laici nōn aliena bona, ſed ſua alienent; & nō ne ea diſſipent; ſed ne Eccleſijs ad diuinum cultum, & pauperum etiam ſubſidium pro ſuarum animarum ſalute relinquant, ergo mirandum non eſt, ſi conſtitutiones Pontificis Max. valent, decretum autem hoc Principis laici nullum eſt.

3 Tertiò non repugnat modo † Tit. ff. quod quiſq; iur. locum enim ipſe habet, vbi quis iniquum ius contra aliquē ſtatuit, vel impetrauit, vt dicitur in eod. Tit. & DD. ibi interpretantur. At in hoc caſu Eccleſia nullum ius tale ſtatuit, aut impetrauit, decernēdo, ne ſtabilia Eccleſiarum alienentur in laicos, niſi de eius licentia, & in euidētem Eccleſiæ vtilitatem, & ſeruatis ſolemnitatibus ſeruādis, ob rationes proximè redditas, ſed iure ſuo, quod habuit, vſa eſt; quamobrem nemini iniuriam fecit, l. nullus ff. de

4 ff. de reg. iur. † Immò Summus Pont. neceſſe habuit ex officio id facere; nam, cum bonorum omnium Eccleſiarum adminiſtrator generalis ſit, & eorumdem tutela, ac cura ad ipſum pertineat, vt dicitur in cap. 1. de immunit. Eccl. lib. 6. & Gemin. & Philipp. Fran. & alij ibi not. & Gloſſ. in c. ea, quæ: de off. archid. & cap. licet, de præben. lib. 6. & Felin. in cap. 1. num. 4. de treug. & pac. cum multis alijs, & ego in Reſp. ad Tract. Septem Theologorũ ca. 1. §. 2. num. 4. meritò debuit decernere, ne inferiores miniſtri Eccleſiæ ea alienarent, ipſo inſcio, & contra vtilitatem Eccleſiæ; ex quo ad ipſum in primis eorum reddenda ratio Deo eſt, quam poteſtatem non habent Principes laici in bonis ſubditorum.

Non repugnat, quod dicitur de ſtatuto, quo cautũ eſt, vt idem ius reddatur perſonis Eccl. in foro ſeculari, quod redditur laicis in foro Eccl. tùm quòd ſtatutum illud nullum præiudicium Eccleſiæ facit, vt Abb. ait, ibi & ſequit. Dec. Tum quòd non poteſt eſſe niſi iuſtum, cùm Eccleſia nihil iniuſtum in ſeculares faciat, quod Decretum hoc Senatus Veneti non facit, ex quo per ipſum præiudiciũ ei fit graue; Et inſuper iniuſtum, ac nullum illud eſt, eo quod à non competente iudice fit. Ratio igitur hæc nulla eſt, ſicut nec ratio ſecunda Scayni Tertij Iuriſconſulti, quæ eadem eſt cum hac, ob prædicta: ſuccedit nunc ſexta.

S V M M A.

1 Sexta ratio huius Iuriſconſulti quænam ſit.
2 Vtilitas publica propriè, ac per ſe quænam ſit, & quæ priuata principaliter, ac propriè.
3 Clerici dicuntur etiam milites.
4 Imperatores plures reportarunt victoriam ob religioſos magis, quàm ob armatos milites.
5 Eccleſiaſticæ perſonæ, & tempore pacis, & tempore belli Reipublicæ proſunt.

6 *Pau-*

6 *Pauperes non fiunt laici eleemoſynarum largitionibus.*
7 *Eccleſiaſticas perſonas mendicare non decet.*

VI.

1 §. † SExta ratio Iuriſconſulti huius hæc eſt, qua nititur probare Decretum hoc valere.

Decretum hoc eſt tale decretum, quo Princeps laicus primò plures gentes ſibi ſubiectas, eaſdēq; diuites habebit. Secundò, & tempore belli, & pacis exiget facilè, ac promptè ab huiuſmodi ſubditis neceſſaria.

Tertiò vtroq; tempore & pacis, & belli, hi ſubditi potenter, atq; honorificè Principi inſeruient. Poſtremò hi ſubditi bonis immobilibus non alienatis in Eccleſiam, ditiores fient, & digniores, atq; conſpicui.

Ergo decretum hoc eſt decretū, quod pertinet ad vtilitatem Principis, & ſubditorum.

Ergo pertinet ad vtilitatem priuatam, & publicam.

Ergo debet prçualere fauori Eccleſiarum, & locorum piorum.

Hæc eſt ſexta ratio, quam reddit hic Iureconſultus, & eſt eadem cum ſeptima Ioachini Scayni Tertij Iuriſconſulti, quæ tamen nec ipſa illius concluſionem probat. Negatur enim, ob id, quòd Decretum hoc in vtilitatem Principis, & ſubditorum redundat, & idcircò ad vtilitatē publicam, & priuatam pertinet, debere præferri vtilitati Eccl. perſonarum, atq; locorum.

2 Nam † quod ſubditi diuites ſint, principaliter, & immediatè vtilitas priuata eſt; quandoquidem ipſi priuati ſubditi, qui habent bona, principaliter, & immediatè vtilitatē percipiunt, vt ſentit Bald. in l. 1. §. huius ſtudij, n. 5. in prima lect. ff. de iuſt. & iur. Secundo loco autem res publica, ac Princeps, ita Bald. ibid. & facit §. penult. in Inſt. de ijs, qui ſui, vel alien. iur. quoniam in neceſſitatibus habebunt, vnde neceſſaria accipere poſſint, & ita etiam dixit Bart. communiter recept. in l. 1. num. 25. verſ. Quarto

modo

modo aſſumitur vtilitas publica, ff. ſol. matr.

Quod verò Eccleſiæ diuites ſint, quamobrem Sacerdotes plures eſſe poterunt; qui Deo inſeruiant; qui eius diuinas laudes diu noctuquè celebrent; qui ſacrificia tam pro viuis, quàm pro defunctis offerant; qui Sacramenta administrent, qui verbũ Dei prędicent, vtilitas hæc principaliter, ac per ſe publica eſt: priuata verò ſecundo loco, ita tradidit Bart. coll. nu. 25. ibi enim declarans, quatuor modis vtilitatem publicam ſumi; & in primo gradu ponens eam, quæ affert vtilitatem in communi, & in quolibet particolari, inquit, hanc conſiſtere in ſacerdotibus, & magiſtratibus; idq; merito: nam in Eccleſias poteſt quis ingredi ad orandum; & ad diuina audienda, Sacramentaq; recipienda; Sacerdotes verò obeunt ea munera, quę proximè dixi; & hæc propriè vtilitas publica eſt, ac principaliter, ſecundariè verò priuata. Hinc iuris publici hęc etiam eſſe dicuntur in cit. l. 1. §. huius ſtudij, ff. de iuſt. & iur. nam Ius publicum, inquit ibi Iureconſultus, conſiſtit in ſacris, & in Sacerdotibus. In ſacris, cuiuſmodi ſunt Eccleſiæ, vt interpretatur ibi Gloſſ. in verb. Sacris, quamobrem ſi læſæ ſint, quiſq; poteſt pro ipſis agere, & interdicto vti, l. 1. & 2. ff. de interd. ſeu extraord. act. ſicut etiam pro iniuria illata Sacerdotibus quilibet agere poteſt, l. ſi quis in hoc C. de Epiſc. & Cler. & ita Gloſſ. in eod. §. Huius ſtudij, quam Bald. Caſtr. & DD. communiter ſequuntur.

Ex quo igitur prior vtilitas ex hoc decreto emanans, principaliter, atq; immediatè priuata eſt, hæc autem poſterior proximè dicta principaliter, atq; immediatè publica eſt; meritò hæc, quæ eſt Eccleſiæ, priori profanæ præferenda eſt, ita dixit Bart. in cit. l. 1. num. 26. ff. ſolut. matr. Cum enim quæritur (ait ibi) vtrum publica vtilitas priuatæ pręferatur, vel etiam vna publica alteræ publicæ. Dic, aut quęritur de prima, & illa præfertur omnibus alijs, vt C. de ſacroſanct. Eccl. l. ſancimus, & in cap. bonæ

memo-

memoriæ, extra de poſt. prælat. & ſupra de religioſis, &
ſump. l. impenſa, quod eſt notandum ad multa. Hæc
ibi Bart. Primam autem illam vtilitatem publicam eod.
num. 25. inquit, eam eſſe, quæ conſiſtit in ſacris, & ſacer-
dotibus. Non ergo vtilitas hæc, de qua hic Iureconſul-
tus agit, quæ in primis priuata eſt, præferenda eſt Eccle-
ſiæ vtilitati, quæ in primis eſt publica, vt inquit Bart. cõ-
muniter recept. argumentum igitur hoc non valet.
Nec facit, quod inquit hic Iureconſultus, ſubditos di-
uites in bello vtilitatem afferre, & itidem tempore pacis;
3 † nam, & Eccleſiaſticæ perſonæ vtroq; tempore, & ſic,
etiam tempore belli, Reipubl. proſunt pro ea, ſcilicet ſan
ctiſſima offerendo ſacrificia, aſſiduas preces ad Deũ fun-
dendo, aliaq; diuina ſaluberrimè miniſtrando. Hinc &
ipſi clerici cœleſtis aulæ milites dicuntur cap. reprehen-
ſibile. 23. q. 8. & valet argumentum à milite ſeculari ad
militem cœleſtis militiæ, vt dixit Gloſſ. communiter re-
cept. in l. milites. ff. de re iud. & Iaſ. in l. fin. num. 6. C. de
4 iur. delib. † Hinc, vt habetur in Exodo cap. 17. Moyſe
leuante ad cœlum manus, vincebat Iſrael; contra verò,
eas remittente, ſuperabat Amalec; quamobrem ſignifi-
cabatur, Sacerdotum precibus ad Deum fuſis, victoriam de
hoſtibus reportari, Moyſes enim Sacerdos erat, iux. illud
Moyſes, & Aaron in Sacerdotibus eius. Hinc annales om
nes teſtãtur, ambos Theodoſios victorias de hoſtibus re-
portaſſe potius ob ingẽtem erga Deum, & Eccleſiaſticas
perſonas pietatem, quàm ob exercitus armatos; vt dixit
Ioannes Boterus in ſuo Tract. inſcript. Ragione di ſtato.
lib. 9. in cap. Del far ricorſo à Dio. Hinc etiam Conſtan-
tinus, & Conſtans rem publicam contineri magis religio-
nibus, quàm officijs, & labore corporis, vel ſudore, affir-
marunt, vt refertur in cap. in qualibet ciuitate. 23. quæſt. 8.
Idq; meritò, Deus n. eſt, qui victorias de hoſtibus præ-
ſtat, vt dixit Iuſtinianus ille in l. 1. & 2. C. de off. præfect.
Afric. & in §. Quorum vtramq; viam, in Proœm. Inſtit.

Hinc

Digitized by Google

Hinc Dauid ille ſanctiſſimus, Niſi Dominus cuſtodierit Ciuitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam. Auxilium autem diuinum in primis comparatur pijs Eccleſiaſticarum perſonarum precibus, ac diuinis ſacrificijs potiſſimum, quæ piè, ac ſanctè à Sacerdotibus offeruntur. Et Eccleſiaſticę perſonę igitur in primis tempore belli Reipubl. opem ferunt.

5 Poſtremò † Eccleſia ſuis opibus etiam auxilium fert Principibus Chriſtianis contra Chriſtianæ religionis hoſtes. Teſtor ad hoc Principes Chriſtianos omnes. Teſtor ipſam Venetorum Rempublicam, quibus Decimas ſæpius Eccleſia concedit. Teſtor etiam ipſos ſumptus, qui fiunt ſæpius ab eadem in conciliandis ſummis Principibus Chriſtianis inter ſe, vt ſuperioribus annis vidimus, & facit Cle. vn. de iureiur. Et vt breuiter dicam, in neceſſitatibus Principum Chriſtianorum contra hæreticos, & à Chriſtiana religione alienos eis opem fert, ſi ad ipsā confugiant cap. 2. & cap. non minus, & cap. aduerſus, de immun. Eccl. Nullam ergo iuſtam cauſam habent, quamobrem ſuis decretis Libertatem Eccl. violent.

6 Nec etiam repugnat, † quod ſtabilibus in Eccleſias, aliaq; pia loca translatis, ſubditi laici ſordeſcent, & pauperes fient; nam contra potius, ditiores, atq; illuſtriores erunt, arg. cap. reuertimini, & cap. ſeq. 16. q. 1. non enim patitur Deus, vinci ſe benignitate, immò, qui contra faciunt, hæc contingunt, vtpote, quia quod nō habet Chriſtus, rapit fiſcus, vt dicitur in c. decimas, ead. q.

7 † Addo, ſi ſubditos Principum ſordeſcere non decet, minus decere miniſtros Chriſti, ex quo digniores ſunt, arg. cap. duo ſunt, d. 96. & cap. ſolitæ, de maior. & obed. quandoquidē tunc (quod grauius eſt) contemnuntur à laicis c. diaconi ſunt, verſ. Mēdicat infelix in plateis. d. 93. Hinc, ob hāc rationem ad ſacros ordines ſeculares clerici non admittuntur, qui vel patrimonium idoneum non habent, vel beneficium vnde ſe ſuſtentent cap. neminem d. 70. & cap.

 ſan-

ſanctorum. ead.diſt.& Trid.Synod.ſeſſ.22.cap. 2. de reform.& pertinẽt huc,quæ dixit Diaz.in Pract.Crim.can. cap.18.num.3.Poſtremò contra ius,faſq; vtilitas publica quæri non debet, quod hoc decreto contingit, priuando Eccleſiam ſuis iuribus, ac libertate, vt ſupra præmiſi. Ratio igitur nulla eſt;ſeptima nunc venit examinanda.

S V M M A

1 *Septima ratio huius Iuriſconſulti quænam ſit.*
2 *Decretum hoc inualidum eſt.*
3 *Loca multa, ſcilicet, oppida, Ciuitates, & Prouinciæ poſſidentur à Principibus laicis, quæ ſunt Romanæ Eccleſiæ.*
4 *Eleemoſynæ, & pia legata ſtabilium bonorum non inferunt damnum, ac præiudicium Principatui, ac ſubditis.*
5 *Prohibere, ne Eccleſijs ſtabilia relinquantur, ad Pontificem Max. pertinet.*
6 *Octaua ratio, qua confirmatur ſeptima propoſita, quænã ſit.*

VII.

1 §. † SEPTIMÒ, Ratione hac Iureconſulus concluſionem ſuã probat. Eccleſiæ ſtatus Veneti ſunt tales, ad quas,niſi eis quoad acquiſitionem immobilium prouideatur, vel omnia immobilia, vel maior pars ipſorum perueniet ad ipſas Eccleſias, in perpetuum damnũ, & præiudicium tàm principatus, quàm ſubditorum.

Ergo tales Eccleſię ſunt,quibus,neceſſitate,& vtilitate publica id ſuadente,remoueri debet à Principe laico,occaſio acquirendi immobilia.

Ergo rectè per Decretum Principis prouiſum eſt, nè laici immobilia transferant ad Eccleſias.

Ergo Decretum hoc valet.

Hæc eſt ſeptima ratio, qua nititur hic Iureconſultus ſuam concluſionem probare, quæ ſicut à veritate aliena eſt, ita, & Chriſtiano nomine apparet indigna.

Pri-

2 Primò, † quoniam argumentum hoc inuidiæ plenum eſt; inuidet enim fælicitati Eccleſiæ, inuidet cultui diuino, inuidet ſaluti animarũ, inuidet, & ſuſtentationi pauperum; quàm autem graue hoc delictum Inuidiæ ſit, tradidit S.Thom.2. 2.q. 36.art.3. vbi ex ſuo genere peccatum mortale eſſe, aſſeruit; nam cõtrarium charitati eſt, per quam eſt vita animæ ſpiritualis; gaudet enim charitas bono proximi, inuidia autem triſtatur, vt ibid. S.Tho. inquit. Huiuſmodi Decretum inuidiæ etiam plenum eſſe, ſentit Summus Pont. in cap. 1. verſ. Tanquam honoris,& priuilegij Eccleſiarum inuidi, de immun.Eccl. lib. 6.& inuidioſa, etiam iuri ciuili diſplicere, teſtatur Imperator in tit. De leg.fuſ.can.toll.in Inſtit. & ibi Gloſſ. not. & in l.1.in principio vbi quoq; Gloſſ.C.de cad.toll.

Præterea, negatur, immobilia omnia per maiorẽ partem ad Eccleſias, & alia loca pia eſſe peruentura, quandoquidem ex ſententia huius Iuriſcõſulti,& aliorum, qui hanc opinionem ſequuntur, ſtabilia nõ tranſibunt in pia loca illius ſtatus, cùm ex verbis ipſorum, quo animo erga Eccleſiam ſanctam Dei affecti ſint, apertiſſimè declaretur, arg.l.ad recognoſcendos, C. de ingen.manum. & l.labeo, ff. de ſupelect.leg. &, vt docuit Philoſoph. in libello De Tractatione, in proæm. Præterea, negatur alia ratione hoc futurum; nam antecedentia declarant conſequentia, cap.mandata cæleſtia,& cap.ſcribam eis,& cap. ex ſtudijs,& cap.cum in iuuentute, de præſumpt.

3 At Eccleſia hucuſq; † quot non dico fundos, & prædia tàm vrbana, quàm ruſtica, ipſi relicta, amiſit, occupata à laicis,(videant, qui volunt, & recentiores, & antiquiores Eccleſ. rerum ſcriptores, qui ſępius teſtantur, quàm plures Eccleſias olim ditiores fuiſſe, nunc autem pauperes omnino eſſe factas, iniuria temporum, vel hominum potius) quot, inquam, oppida, Ciuitates, Regna etiam poſſidentur à Principibus Chriſtianis, quę ſunt Eccleſię? Iureconſultus hic ipſos Venetos conſulat. Non eſt igitur

Digitized by Google

tam anxio trepidandum timore, quòd ſtabilia omnia ad Eccleſias transferantur. Poſtremò, ſi ſtabilia aliqua Senatus Veneti ad Eccleſias tranſeunt, non ne eorum filij ipſorum fructibus aluntur? an non Eccleſiæ ipſorum, & Epiſcopatus, ſubditis eiuſdem ſtatus conferuntur? Et ſi aliquando penſiones extraneis tradūtur vice verſa etiam Veneti in alterius ſtatus Eccleſijs penſiones conſequuntur, ac ſępius dignitatibus, ac honoribus ab Eccleſia decorātur. Non eſt igitur, cur fælicitati Eccleſiæ inuideant, aut vereantur, ne ſtabilia omnia ad Eccleſias tranſeant.

4 Secundò † negatur, in præiudicium, ac damnum perpetuum Principatus, ac ſubditorū fore, ſi ſtabilia aliqua ad Eccleſias veniant. Vnde enim hoc probatur? Conſtantinus Magnus, quo erga Eccleſiam nemo liberalior fuit (non enim prædium vnum, vel duo; ſed Vrbem, atquè Imperium magnum Eccleſiæ condonauit, vt habetur in cap. Conſtantinus diſt. 96. & in cap. futuram 12. q. 1. & c. fundamenta, de elect. lib. 6.) & Theodoſius Senior, & eius filij Archadius, & Honorius, & alij plures Imperatores, de quibus in Bulla Siſti V. incip. laudemus viros glorioſos, quæ eſt in ordine 74. Imperatores inquam hi, qui pluribus bonis Eccleſiam ditarunt, nō hęc damna paſſi ſunt, ac pręiudicium, nec eorum ſubditi; ſed contrà potius, eorum Imperia à Deo Optimo Max. conſeruata ſunt, atquè aucta; nec non ipſi ſummam gloriā apud bonos ſibi perpetuò compararunt, & (quod maius eſt omnium) æternam vitam ſibi meruerunt. Non igitur pia legata, nec relicta Eccleſijs, damnum, ac præiudicium afferunt, ſed contrà potius, Reſpublicæ, ac priuatæ conſeruātur, cùm Deo hæc offerantur, de quo ſcriptum eſt; Prouerb. cap. 8. Per me regnant Reges, & illud, Dominus pauperum facit, & ditat, humiliat, & ſubleuat, lib. 1. Reg. c. 2.

5 Poſtremò † dato, ſed non conceſſo, huiuſmodi remedium prouidendum eſſe, nego tamen, ad Principem laicum hoc pertinere; nam, vbi priuilegium cuipiam conceſſum

ceſſum eſt, quod reuocari debeat ab eo, qui illud conceſſit, vel ab eius ſucceſſore, qui eandem poteſtatem habet, reuocari debet, c. dilecti, & c. ſuggeſtum, de decim. Priuilegia.n.ibi à Romano Pont. conceſſa quibuſdam regularibus, ne decimas pręſtarent, quoniam damnoſum erat, reuocatum fuit itidem à Romano Pont. Ergo idem in caſu noſtro dicendum eſt, ſcilicet, prohibitionem hanc, ſi fieri debet, à Rom. Pont. emanare debere, qui ſupremam, & amplam poteſtatem in iuribus Eccleſię obtinet, & non à Principe laico, qui nullam iuriſdictionem in hoc habet; & idcircò nihil ipſe prohibere circa hoc poteſt, etſi prohibeat, prohibitio nulla eſt, c.fin.de conſtit.lib.6.& l.fin, ff. de iuriſd. omn. iud. Hinc, vbi laici opem ſibi ferri volunt ab Eccleſia, non legibus, ac præceptis id iubere, ſed humiliter, ac deuotè, cum gratiarum actione à Romano Pont. eam recipere debent, vt habetur in c.nō minus, & in c. aduerſus, de immun. Eccl. Quare, & quod ait de prohibitione huiuſmodi Iuriſconſultus hic, facta in Lauretanea Eccleſia, ſi verùm id eſt, non enim id probatur, à Summo Pont. facta eſt, alioquin & ipſa quoque, ſicut & iſta nulla eſſet.

6 Ex his ceſſat † aliud argumentum, quod tacitò fiebat, hac ratione.

Facultas, quam habent Eccleſiæ, ac loca pia, ad ſtabilia acquirenda, ſe habet, ſicut priuilegium.

At quod tale eſt, vbi præiudicium, & damnum graue affert, moderari, reſtringi, & reuocari iuſtè poteſt, cit. c. dilecti, & c. ſuggeſtum.

Ergo & facultas hæc reſtringi debet, ac reuocari; Quādoquidem negantur prędicta omnia, etſi reſtringenda facultas hæc eſſet, non ad Principem laicum pertineret, vt probaui: ſed iam ad alias rationes nos conferamus.

SVM-

S V M M A.

1 Octaua ratio huius Iuriſconſulti quænam ſit.
2 Decretum hoc repugnat decretis veteris legis.
3 Et diuino iuri puro; & iuri naturali.
4 Et decretis nouæ legis.
5 Et diuino iuri poſitiuo.
6 Et Pontificio iuri, ac ciuili.

VIII.

§. OCTAVA ratio, qua nititur hic Iuriſconſ. probare propoſitam ſuam concluſionem, hæc eſt.

1 Decretum hoc † non aduerſatur decretis in lege veteri, & Euangelica.

Ergo decretũ hoc eſt tale, quod non eſt reprobandum. Ergo valet.

Hæc eſt octaua ratio, atq; vltima huius Iuriſconſulti, quæ tamen & ipſa falſiſſima eſt.

Negatur enim primò, nõ aduerſari hoc decretum de-
2 cretis in veteri lege. Id, quod † hinc probatur, quoniam hoc Decreto, vt ſupra probatum eſt, priuatur Eccleſia à Principe laico, ideſt à non ſuo ſuperiore. Primò vſu iuris, quod habet acquirendi bona etiam ſtabilia quocunq; legitimo titulo. Secundò, priuatur etiam vſu retinendi ſtabilia acquiſita; poſt biennium .n. cogitur hæc alienare, vt habetur in Decreto relato ab hoc Iureconſulto, & ſic Libertas Eccl. ex his grauiſſimè offenditur, vt in præmiſſis probauimus.

At priuatio iuris alicuius facta ab eo, qui poteſtatem non habet in ipſum, quem priuat, eſt vſurpatio iuris alterius, contra ſeptimum præceptum Decalogi, eo .n. prohibetur vſurpatio rei, ac iuris alterius cuiuſcunq; facta à non habente poteſtatem, & inuito domino, vt declarauit Catech. Romana eod. præcept.

Ergo

Digitized by Google

Ergo Decretum hoc aduerſatur decretis veteris legis; Decalogi .n. præcepta in veteri lege lata ſunt, vt habetur in Exodo cap. 20. Quæ præcepta per nouam legem abrogata non ſunt: immò approbata, vt quæ nec cęremonia-
3 lia, nec iudicialia ſunt, ſed moralia. † Quare ex his patet, Decretum hoc aduerſari iuri Diuino puro, à Deo .n. antequam homo fieret, Decalogi præcepta data ſunt. Repugnat etiam iuri naturali, quandoquidem pręcepta Decalogi inſita ſunt animis hominum natura, vt id pluribus declarauit Catech. Rom. in explicatione Decalogi c. 1. paulopoſt principium, ibi, Inter cętera autem, quæ animos hominum poſſunt ad ius huius legis ſeruandum, & cœt.

4 Negatur † etiam, non aduerſari legi Euangelicæ, immò plurimum aduerſatur. Tum quòd, ex quò Chriſtus Dominus poteſtatem duplicem ordinis, & iuriſdictionis Eccleſiæ tradidit, vt ſupra præmiſi, neceſſariò concludendum eſt, & poteſtatem dediſſe, vt acquirere poſſet ea, quæ ad ipſas poteſtates conſeruandas pertinerent, & idcircò ſtabilia, vt probaui ſupra; non enim ſine his diutius eſſe poſſunt, vt dixit Paſchalis Papa in cap. ſi quis obiecerit, 1. q. 3. Hinc beneficium Eccl. ac dignitates, & Iuſpatronatus creata ſunt, quę ſine immobilibus non facilè fierēt, neq; ſuſtentarentur. Tum quòd hanc poteſtatem (quæ Libertas Eccl. nominatur) auctoritate ſibi diuinitus, ac ſupernaturaliter tradita inſtitutam, quò tuerentur Rom. Pont. conſtitutiones plures fecerunt, ac ſpeciatim contra eos excommunicationem tulerunt, qui auſi ſunt prohibere, ne laici in Eccl. perſonas bona alienarent, ſicut etiam cauerunt, ne iam acquiſita alienare cogerentur, vt habetur in c. 1. & c. fin. de immun. Eccl. lib. 6. Ex quibus patet, Decretum hoc etiam contra legem Euangelicam eſ-
5 ſe, † & idcircò contra ius diuinum poſitiuum; necnon
6 † contra legem Canonicam, & Pontificiam, ideſt, Pontificias conſtitutiones, vt mittam etiam, eſſe contra ius gentium,

tium, ac ciuile, §. per traditionem quoq; in Inſtit. De rer. diuiſ. contra l. in re mandata, C. mand. & l. inuitum, & l. dudum, C. de contrah. empt. & l. nec emere, C. de iur. delib. quibus iuribus piæ cauſæ, cuiuſmodi hæc eſt, priuilegia etiam plura conceſſa ſunt. Hinc, etſi legatum incertæ perſonæ non valeat, factum tamen ſimpliciter Eccleſiæ, valet, vt dixit Viu. in ſua Syl. opin. 444. & hæreditate non adita, etſi omnia in ipſa relicta, pereunt, l. ſi nemo, ff. de teſt. tut. ſecus tamen, vbi in piam cauſam eſt, ita Bart. & alij, & Viu. ibid. qui, ita in Praxi ſeruari, teſtatur. Ad ſummum, apud omnes bonos piæ cauſæ ratio ſemper habita fuit. Liquidò igitur conſtat ex his, decretum hoc, & iuri veteri, & nouo repugnare, idcircò probandum non eſſe, & huius Iuriſconſulti rationem falſam apparere. Mitto autem rationem eius ab auctoritate depromptam. Tum quòd multò plures, ac grauiores DD. contrariam ſequũtur, relati in l. nemo, §. diui, ff. de leg. 1. & alibi. Tum quòd Iaſ. cui placet opinio hæc, cõtrariam magis communiter receptam, teſtatur, & in conſulendo, & iudicando eam tenẽdam, ſuadet & de communi etiam teſtatur Clar. in prax. crim. §. fin. q. 82. & Viu. in ſua Syl. opin. 755. Sed abſolutis rationibus huius Iuriſconſulti; iam ad rationes Marci Antonij Othelij properemus.

S V M M A.

1 *Argumentum Marci Antonij Othelij quod ſit.*
2 *Decretum hoc non eſt honeſtum.*
3 *Non iuſtum.*
4 *Non poſſibile.*
5 *Non ſecundum naturam, & conſuetudinem patriæ.*
6 *Non neceſſarium, nec vtile.*

IX.

§. SVBLATIS rationibus primi Iuriſconſulti; nunc rationes ſecundi, ſcilicet Marci Antonij Othelij videa-

videamus. Et quoniam nonnullas communes cum rationibus propoſitis reddidit, quę ſupra ſublatæ ſunt, ob eam rem, illis omiſſis, ad reliquas accedamus.

1 Nona † ratio igitur, ſed prima Marci Antoni Othelij, qua, Decretũ hoc validum eſſe, probare nititur, hæc eſt.

Decretum hoc eſt honeſtum, iuſtum, poſſibile ſecundum naturam, & conſuetudinem patriæ, conueniens loco, & tempori, vtile, & neceſſarium.

Ergo Decretum hoc eſt, ſicut lex eſſe debet, cap. erit autem lex, diſt. 4.

Ergo validum eſt.

Hæc eſt nona ratio, qua hic Iureconſultus vtitur ad probandum propoſitum decretum valere, quę tamen vera non eſt.

2 Nam † primò negatur, decretum hoc honeſtum eſſe; quandoquidem honeſtas verſatur circa bonos mores, vt dixit Gloſſ. in l. Iuſtitia eſt conſtans, §. Iuris præcepta, ff. de iuſt. & iur. & in §. Iuris præcepta, in Inſtit. eod. At decretum hoc non verſatur circa bonos mores, quippe quia Eccleſijs ſua iura tollit, in quas Iuriſdictionem non habet necnon libertatem Eccleſ. violat, contra cap. 1. & cap. fin. de immun. Eccl. lib. 6. Deinde, quatenus in ſe eſt, Dei cultum, & animarũ ſalutem impedit, quod non ſolùm contra bonos mores ſimpliciter eſt, ſed contra bonos mores Chriſtianos, qui ſuadent in primis, vt Deum colamus, & animarum ſalutem quæramus, ergo decretum hoc non eſt honeſtũ, immò ſtatuentium exiſtimatio, ac fama per ipſum læduntur, ac de ipſis malè loquendi anſam tribuit, ſcandalumq; generat, contra ca. cum ex iniũcto, de oper. nou. nunc, cum ſimil. cit. ibi à Gloſſ. in verb. Pro ſcandalo. Hinc S. Thom. par. 2. q. 95. ar. 3. declarans verbum illud, Honeſtum, inquit, referri ad hoc, quod religioni cõgruat. Idem Iſidorus dixit relat. in c. conſuetudo, diſt. 1.

3 Secundò † negatur, Decretum hoc eſſe iuſtum; nam iuſtitia alienum non vſurpat, nec iniuriam cuiquam facit,

cit, ſed ſuum cuiq; tribuit cit. l. Iuſtitia, & S. Iuriſpræcepta, ergo decretum hoc iuſtum non eſt, cùm, vt proximè dixi, ius Eccleſiarum tollat, & libertatem Eccleſ. violet. Præterea per hoc Decretū impeditur Religio erga Deū contra, l. veluti, ff. de iuſt. & iur. & contra c. conſuetudo autem, verſ. lex erit omne, ibi, quòd religioni conueniat, ead. diſt. at religio eſt annexa Iuſtitiæ, vt dixit S. Tho. 2. 2. q. 81. art. 6. & ibi Caiet. & Nauar. in Man. cap. 14. nu. 2. & facit l. 2. iunct. tit. ff. de iuſt. & iur. Ergo hac quoq; ratione Iuſtum dici non poteſt, ex quò religionis progreſſum minuit † Hinc apparet, Decretum hoc nec poſſibile eſſe, cum nec iuſtum, nec honeſtum ſit. Non enim poſſe fieri aliquid dicitur, quod de iure fieri non poteſt, l. conditiones, & ibi Gloſſ. 1. & l. filius, ff. de condit. inſtit. & gloſſ. in S. Impoſſibilis cōditio, in Inſtit. de hęred. inſtit. & c. fin. iunct. Gloſſ. de pact. cum ſimil.

4

5 Tertiò † negatur, eſſe ſecundum naturam, & conſuetudinem Patriæ, ſi enim Status Veneti natura, ac cōſuetudo hæc eſſet, non tot Eccleſiæ ſummo artificio ædificatæ extarent; non tot monaſteria cōſtructa, in quibus partim ſanctiſſimi viri floruerunt, partim ſanctiſſimæ Virgines occluſæ, ſe Deo dicarunt; non tot hoſpitalia erecta, in quibus pauperes, ac varijs morbis oppreſſi, ſuſtentantur, ex quò huiuſmodi decretis prędicta omnia impediūtur. Quare Iureconſultus hic melius feciſſet, ſi hoc ſilentio præterijſſet, cùm hoc decreto, ab antiqua Venetorum pietate, ac religione recentiores hos degeneraſſe, ſignificetur. Hinc etiam apparet, non conuenire loco, ac tempori: quod enim malum eſt, vbiq; & ſemper malum eſt, vt certi iuris eſt.

6 Poſtremò † negatur, Decretum hoc eſſe vtile, ac neceſſarium patrię; quod enim offenſam Dei cōtinet, quòd in detrimentum ſalutis animarum redundat, quod ius alienum tollit, iuriſdictionemq; Eccl. violat, qua ratione neceſſarium vtile vè ſit, non video. Lex enim debet conuenire

uenire religioini, & ſaluti animarum prodeſse, vt dicitur in cit.c. conſuetudo, & S.Thom.in cit.q.95.art.3.

Nec facit, quod dicitur, valere ſtatutum, ne ſtabilia in exteros alienentur; nam eo ſtatuto nō ius alterius vſurpatur, nō Diuinus cultus diminuitur, non ſalus animarū impeditur, nō iuriſdictio in ſtatuēte deſideratur, quæ omnia in caſu noſtro contingunt, vt alibi ſupra dixi. Ex quò igitur diuerſum ſtatutum illud eſt ab hoc, inde argumentū ſumi non poteſt, arg.l.Papinianus exuli, ff.de min.etenim, ex quò ceſſant rationes in eo ſtatuto, quæ decretum hoc nullum reddunt, meritò & diſpoſitio ceſſare debet, c. cùm ceſſante, de appell.& l. adigere.§.quamuis, ff.de iur. patron. Ratio igitur hęc nulla eſt; iam ad aliam huius Iuriſconſulti tranſeamus; quod enim Decretum hoc clarū ſit, & manifeſtum, nimis conſtat, ac liquet; atq; vtinam fuiſſet potius ita obſcurum, vt contra Eccleſiam nihil facere apparuiſſet; non .n. tot abſurda conſecuta fuiſſent.

S V M M A.

1 *Argumentum Decimum, ſed huius Iuriſconſulti ſecundum quodnam ſit.*

2 *Vicinus in ſuo loco poteſt facere, quod vult, eſto alteri lucrum auferat.*

3 *Secus ſi vel damnum faciat.*

4 *Vel prohiberi poſſit ab altero vicino, ne id faciat.*

§. X.

DEcima ratio, ſed quarta huius Iureconſulti, quà nititur probare, decretum hoc validum eſ-
1 ſe, † hæc eſt.

Decretum hoc factum à Senatu Veneto, ne ſubditi in Eccleſias ſtabilia alienent, factum eſt in ſuos ſubditos. Ergo ſe habet ſicut id, quod fit à priuata perſona in ſuo loco; valet enim argumentum à loco ad perſonas, l.

iurium; ff.ſi certi pet. & l.qui plures, ff.de vulg. & pupill.

Ergo ſtatutum hoc valet, eſto Eccleſiæ noceatur; ſic.n. & priuata perſona poteſt in ſuo loco facere, quod vult, eſto alteri contingat noceri, modò id faciat, vt ſibi proſit, non autem, vt alteri obſit, l.Proculus, ff.de damn.infect. l.1.§.idem, ff. de aqu.pluu.arcen.

Hæc eſt altera ratio huius Iurecõſulti, quæ tamen nulla eſt. Negatur enim, decretum hoc eſſe in ſuos ſubditos tantùm, Nam Eccleſias, & Eccl.perſonas compleſtitur. Id, quod hinc patet; nam præter rationes redditas ſupra in primo argumento, cauſa immediata prohibitionis eſt, ne acquiſitio ſtabilium fiat ab Eccleſia, & idcirco illa in primis attendi debet c.cùm voluntate, de ſent. excomm. Hinc, effectus cauſæ immediatè, & nõ remotæ tribuitur, vt dixit Iaſ.in l.ſi pecuniam, ff.de cond. cauſ. dat. non ſecut. Ex quo igitur de Eccleſijs, & Eccleſiaſticis perſonis in primis diſponit, in quas iuriſdictionem non habet auctoritas laica, argum.tot.tit.de for.comp.& vt ſupra probauimus, meritò decretum nullum eſt, arg.c. fin. de conſtit.lib.6. & l.fin.ff.de iuriſd. omn. iud. & tot. tit. Cod. Si à non compet.

Præterea negatur, ſe habere, ſeu ſimile eſſe hoc decretum facto à priuata perſona in ſuo loco. Primò, quoniam Eccleſia per hoc decretum priuatur vſu iuris acquirendi, quod habet de iure Diuino, vt ſupra probaui, priuatur etiam iure retinendi bona, quæ acquiſiuit, cogitur enim poſt biennium ea alienare, quæ duo ſunt contra libertatem Eccl.cap.1. & cap.fin.de immun.Eccl. lib. 6. & idcircò damnum patitur cum iuribus priuetur, quæ iam habet. At vicinus non damnum patitur, ſed lucrũ amittit, & idcircò ſimilia non ſunt; multum enim intereſt, an quis damnum patiatur, vel lucrum amittat, ſeu lucro vti prohibeatur, vt ait Iureconſultus in cit. l. Proculus; Lex enim plus fauet eis, qui damnum patiuntur, quàm, qui lucrum amittunt, l.fin. C.de Codicill.& §. cùm autem, in

Inſtit.de leg. Falcid. cum ſim. Poſtremò Eccleſia ius habet coercendi eos, qui prędicta iura ei impediunt cit. ca. 1.& cap.fin.quod non habet ipſe vicinus. Ex quo igitur diuerſa ſunt, à facto à priuata perſona in ſuo loco, quod lucrum vicino adimit, qui vicinus nullum ius impediendi habet,ad rem noſtram,tanquam ex diuerſo, argumentum ſumi non poteſt, arg. l. Papinianus exuli,ff.de min.

3 Immò † ſi damnum daret vicino, qui in ſuo loco ali-
4 quid facit † vel ipſe vicinus haberet ius prohibendi; idem iuris eſt,quod in caſu noſtro;non enim poſſet in ſuo facere,quod ei liberet,vt dicitur in cit.l.Proculus,& in l.Trebatius, & ibi Gloſſ. & Bart.ff.de damn.infect.& facit etiã tot. tit. extra de noui oper. nunc. Retorqueri igitur poteſt argumentum hoc contra hunc Iureconſultum,vt mittam, reſponſiones datas ad tertium argumentũ huc quoquè pertinere, & idcircò, per rationem hanc concludendum eſt, Decretum hoc nõ ſuſtineri: ſed iam ad quartam rationem huius Iuriſconſulti tranſeamus.

S V M M A.

1 *Vndecima ratio, qua hic Iureconſultus probat concluſionem, quanam ſit.*

2 *Statutum inhabilitans laicum, ne recipiat ab Eccleſia, an valeat.*

XLV.

§. VNDECIMA ratio, quæ eſt quarta huius Iuriſcon- 2
ſulti, qua nititur probare, Decretum hoc vale-
1 re, † hæc eſt.

Statutum hoc inhabilitans laicum, ne in Eccleſias bona ſtabilia transferat, ſe habet, ſicut ſtatutum inhabilitans laicum, ne recipiat ab Eccleſia.

At ſtatutum tale valet, vt inquit Zabar. in conſ. 144. num.4.de ſent. Fed. Sen.

Ergo & ſtatutum hoc valet, & multò magis.

Nec

Hęc ratio nihil probat. Nā primò pro certo habet, ſtatutū hoc valere obid, quòd illud valet; quod neceſſariò non ſequitur, ſicut nec hoc, laicus percutiens clericum in excommunicationem incidit, ergo & clericus percutiens laicum excommunicatione obligatur, quod falſum eſt ob diuerſam rationem.

2 Præterea negatur † ſtatutum tale valere, quicquid dixerit Zabar. nulla ratione ſolidiori ductus; nam, vel inhabilem reddit laicum, ne ab Eccleſia recipiat mobilia, & in hoc caſu non valet; eſt enim contra cap. fin. de immunit. Eccl. lib. 6. vbi etiam excommunicantur, qui decreta hæc faciunt; Vel incapacem reddit, ne ſtabilia recipiat; & hoc iam non valet ob rationem poſitam in cit. c. fin. quia, ſcilicet, contra libertatem Eccl. factū eſt; ſi ergo non valet ſtatutum illud; ergo nec hoc, ex quò, illo, tanquam fundamento, ſtatutum hoc nititur, arg. l. 1. & 2. ff. de vſufruct. & de hac ratione ſatis.

S V M M A.

1 Duodecima ratio quaenam ſit.

2 Conſuetudo, quæ contra Eccleſiam eſt, non valet, vbi præiudicium graue affert.

3 Conſuetudo alicuius loci eſt aliquid facti, ſicut ſtatutum, & ignorari facilè poteſt.

XII.

1 §. † DVODECIMÒ probatur ab hoc Iuriſconſulto ea ratione, decretum valere.

Statutum hoc eſt æquum, & iuſtum.

Ergo fuit diutiſſimè obſeruatum, & adhuc obſeruatur Venetijs, & in eius Ducatu, vt in facto proponitur.

Ergo eadem ratione, & auctoritate potuit ad totū dominium, atq; ad omnes ſubditos extendi ob longi temporis conſuetudinem, & obſeruantiam, quæ æquiparatur priuilegio, l. 2. §. caſus, ff. de aqu. pluu. arcen. Ergo valet.

Hæc

Hæc eſt Duodecima, & vltima ratio huius Iuriſconſulti Othelij, quæ tamen nulla & ipſa eſt. Nam primò negatur, decretum hoc eſſe æquũ, & iuſtum; contrarium enim ſupra probauimus; ex quò per ipſum ius ſuum Eccleſiæ aufertur, & ab eo, qui poteſtatem talem non habet, & Libertas Eccl. violatur.

Secũdò negatur ob id, quòd fuit diutius obſeruatum,
2 valere, & obſeruari debere; † Nam conſuetudo, quæ Eccleſiæ damnum graue infert, cuiuſmodi hæc eſt, non valet, & tolli omninò debet, c. 1. & ibi not. De conſuet. immò radicitus extirpanda eſt; nam aliàs in priuilegiorum ius aſſumitur ab impijs, vt dixit Nicolaus Papa in c. mala, d. 8. Conſuetudo .n. rationabilis eſſe debet, & non contra vtilitatem Eccleſiæ, cuiuſmodi hæc eſt, vt dixit Gloſſ. in cit. c. 1.

Ex his patet, cùm tolli cõſuetudo hæc debeat, ad alios ipſam trahi nõ debere, arg. l. legata inutiliter, ff. de adim. leg. Non .n. iuris priuilegia habet, ex quò contra Eccleſiam eſt, nec Papa videtur tacitò eam probare, cùm eam
3 probabiliter ignorauerit; † Sicut .n. ſtatuta locorum, ita & Conſuetudines ſunt quid facti, & idcircò probabiliter ignorantur, c. 1. de conſuet. lib. 6. & conſequenter nec probari præſumuntur; quod autem à quopiam ignoratur, probare illud ipſe nõ cenſetur, arg. c. cùm quis iunct. Gloſſ. Tuo nomine, cum ſeq. de ſent. excom. lib. 6.

S V M M A.

1 *Ratio decimatertia, & prima Ioachini Scayni, quænam ſit.*
2 *Leges ciuiles, quæ non repugnant iuri Canonico intelliguntur probatæ ab Eccleſia.*
3 *Lex ciuilis prohibens alienationem fundi dotalis reijcitur ab Eccleſia, vbi iuramentum mulieris interuenit.*
4 *Mulier non præſumitur donare.*

§. De-

XIII.

1 §. DECIMATERTIA ratio, qua concluſio propoſita probatur, ſed tertia Ioach. Scayni † hęc eſt. Decretum hoc ſe habet, ſicut lex ciuilis, quæ prohibet alienationem rei dotalis.

Ergo decretum hoc afficit etiam Eccleſ. perſonas, nam prohibitio illa alienationis rei dotalis afficit Eccleſ. perſonas, vt àlienatio ipſius in eas facta non valeat, vt dixit Abb. in c. quod clericis, nu. 30. de for. compet. Hæc eſt ratio, qua hic Iureconſultus probare nititur hanc concluſionem, quæ tamen nulla eſt.

Primò, quoniam diſpoſitio illa iuris ciuilis ab Eccleſia
2 approbata eſt, id quod hinc patet. † Tum quia non contradicit iuri canonico, quo caſu omnes leges intelliguntur probatæ ab Eccleſia, c. fin. & ibi Abb. nu. 3. qui, cum canonem ad id quotidie allegari, teſtatur, de oper. nou.
3 nunc. † Tùm quia reſpuit eam prohibitionem Eccleſia, ac reijcit, vbi eſt iuramento confirmata; nam tunc illam tollit, & non obſeruat, vt habetur in c. cùm contingat, de iureiur. in antiq. & in c. licet, eod. lib. 6. vbi etiam Romanus Pontif. mandat ordinarijs locorum, vt cogant iudices laicos cenſura Eccl. ad ſeruandas huiuſmodi alienationes, quas mulieres iureiurando confirmarunt. Ex quò igitur in eo caſu ipſas tollit, ſecus erit in alijs, vbi iuſiurandum non adeſt; excluſio .n. vnius alterius incluſio eſt, c. nonne, de præſumpt. & l. cum prætor, ff. de iud.

At in caſu noſtro Decretum hoc Eccleſia non probat, immò ipſum improbat omninò, & cenſuris latis prohibuit, vt habetur in Monitorio; non igitur ratio hęc quicquam facit.

Poſtremò negatur, Decretum hoc ſe habere, ſicut lex illa ciuilis; nam prohibitio rei dotalis facta ab ea lege, aut parum, aut nihil obeſt Eccleſiæ: id quod hinc patet, nam illa alienatio aut titulo lucratiuo, aut oneroſo fit in

Eccle-

Eccleſias. Titulo lucratiuo non præſumitur ex parte mariti, ex quo de ſuo largiretur, cùm omnia bona mariti ſint tacitò hippothecata pro dote, l. vnic. C. de rei vxor. act.

4 † Minus ex parte mulieris, quæ non cenſetur ſuum patrimonium, vnde ſe ſuſtentat, donare velle, cùm genus mulierum auariſſimũ ſit, vt dixit Gloſſ. in l. 2. in verb. Aetatis, C. de ijs, qui ven. ætat. imp. Titulo oneroſo autem ſi in Eccleſiam alienatio fiat, parum vtilitatis recipit Eccl. ex quò tantum dat, quantum recipit, arg. l. ſi & rem, & pretium, ff. de pet. hæred.

At per hoc decretum prohibentur alienationes omnes quocunq; titulo factæ, & rarius titulo oneroſo fiunt, ſæpius autem titulo lucratiuo, & idcircò decretum hoc infert damnum Eccleſijs, & cultui Diuino, & ſaluti animarum, quarum rerum gratia legata pia relinquuntur. Non ſe habet igitur decretum hoc, ſicut lex illa ciuilis; & idcircò idem ius ſtatui non debet, ſed diuerſum, arg. ſumpto à contrario ſenſu, c. cum dilecta, de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud, ff. ad leg. Aquil. Addo, Eccleſiam id probare, quoniam in damnum mulieris redundaret, cum alterius damno autem nõ vult locupletari, vt ſup. diximus.

S V M M A.

1 *Decimaquarta ratio quanam ſit.*

2 *Charitas malum non operatur.*

3 *Vt bene quis operetur, non ſolùm requiritur finis bonus, verum etiam & media apta, & iuſta ad eum finem.*

XIV.

1 § DEcimaqvarta ratio, quæ eſt quinta Scayni, quaq; probatur cõcluſio propoſita, † hęc eſt. Decretum hoc à Principe laico latum, eſt decretum, quo proſpicitur, vt homines, Principis imperio, & protectioni ſubiecti, plus habeant illis, qui non ſunt ei ſubiecti, vt perſonæ Eccl.

Ergo proſpicit iis, quibus magis debetur.

Ergo Charitati conueniens eſt, l. præſes, C. de ſeruit. & aqu.

Ergo non eſt iniquum, nec illud inſtituens improbandus eſt, eſto cõtingat, conditionem Eccleſiaſticarum perſonarum deteriorem fieri, vt dixit Bald. in conſ. 11. nu. 3. inter conſ. Anchar.

Ergo decretum hoc valet.

Hæc eſt quarta ratio huius Iuriſconſulti, quæ tamen nihil probat. Nam primò negatur, decretum hoc Chari-

2 tati conſentaneum eſſe. † Et hoc, quoniam Charitas non agit perperam, vt inquit Apoſtolus ad Corinth. epiſt. 1. cap. 13. quod hic contingit, ex quò, vt ſubditis conſulatur, Eccleſiæ priuantur iure, quod habent acquirendi, & acquiſita retinendi contra c. 1. & c. fin. de immun. Eccl. non igitur agit ex officio Charitatis, nec hoc ad officium Charitatis pertinet.

Præterea Charitas ordinata eſſe debet, & primò erga Deum, eiusq; diuinum cultũ, & deinde erga proximum reſpectu habito in primis ad animam, vt de ſententia D. Thom. dixit Syl. in verbo Charitas q. 2.

At hoc decreto impeditur diuinus cultus, nec non animarum ſalus, vt ex dictis patet, & hoc fit, vt conſulatur corpori, ac temporalibus rebus, ergo Decretum hoc ſecundum Charitatem non eſt, & idcircò nihil probat.

3 Poſtremò, † eſto, bonum finem propoſitum habeat, vt ſubditis conſulatur, non tamen hoc ſat eſt, vt benè quis operetur, ſed requiruntur debita, & conuenientia media, & circunſtantiæ, vt dixit S. Thom. 1. 2. q. 7. art. 1. & 2. & q. 47. art. 5. & Gloſſ. 2. in c. 1. de colluſ. deteg. & ibi not. Abb. nu. 4. Hinc, qui intendit facere eleemoſynam, bonum finem propoſitum habet, c. venerabilibus, S. pen. de ſent. excomm. lib. 6. Id, quod & per ſe patet: at ſi rem alienam inuito domino largiatur, nihil facit, c. nolite, & c. immolans, 14. q. 5. eſto igitur finis bonus ſit, medium

camen,

tamen, ſcilicet ablatio rerum alterius, malum eſt, & idcircò diſpoſitio, & decretum mala. Hæ igitur rationes ſunt, quæ ab his tribus Iureconſultis afferuntur, ad probandum primum Decretum, quæ ſicut nullæ ſunt, ita & Decretum nullum: iam ad refellendas alias rationes tranſeamus, quæ adducuntur pro ſecundo Decreto: id quod in ſeq. præſtabimus.

De ſecundo Decreto Principis, ac Senatus Veneti, quo cautum eſt, ne quis in ſuo ſtatu, abſq; ſui licentia conſtruat, aut conſtrui de nouo faciat Monaſteria, Eccle. Hoſpitalia, & alios reductus religioſorum, vel ſecularium. Cap. VI.

SVMMA.

1 Argumentum primum Marci Antonij Pelegrini quodnam ſit.
2 Licentia ædificandi Monaſteria pertinet ad Pontif. Max.
3 Religioſos Rempublicam perturbaturos veriſimile non eſt.
4 Religiones approbantur tantùm à Pontifice Max. & extinguuntur.
5 Collegia, Religionis cauſa inſtituta, probare non pertinet ad Principem laicum.
6 Hoſpitalia quamobrem inſtituta, & ab Epiſcopis viſitantur.
7 Confraternitates pietatis cauſa inſtituta, viſitantur ab Epiſcopis, & probantur.

SVBLATIS rationibus, quæ à propoſitis Iureconſultis pro primo Decreto afferebantur; iam rationes eorundem aggrediamur, quibus ſecundum Decretũ probare nituntur, quo cautum eſt, ne Monaſteria, Eccleſiæ, Hoſpitalia, & alij reductus religioſorum, vel ſecularium ſine licentia Princi-

pis, ac Senatus Veneti conſtituantur. Verùm, quòd in hoc probando confusè rem tractarūt, propterea ex eorum dictis rationes primarias omnes eliciam, & ad eas ſigillatim reſpondebo.

Decretum igitur hoc etiam validum eſſe, Marcus An-
1 tonius Pelegrinus hac primum ratione † probat.

Decretum hoc eſt factum à Principe laico Senatus Veneti, ne in Monaſteria, & loca pia mali homines congregentur, & ſtatum Reipublicæ perturbent.

Ergo factum eſt ab habente ad id poteſtatem, l. 1. ff. de coll. illicit. & pro bono regimine.

Ergo valet.

Hæc eſt prima ratio, qua hic Iureconſultus, decretum hoc validum eſſe, probare nititur, quæ tamen nulla eſt. Nam negatur primò, factum eſſe ab habente poteſtatem
2 prohibendi ædificationem horum locorum. † Nam dare licentiam, vt Monaſteria religioſorum denuo ædificentur, vel non ædificentur, vel acquirātur (vel viri, vel mulieres ſint) nō ad laicum Principem pertinet, ſed ad Pontificem Max. in primis, & alios Eccleſiæ Prælatos, ideſt ad Epiſcopos in ſuas Diœceſes, vt habetur in c. vnico, de exceſſ. Prælat. lib. 6. & Clem. 3. de pœn. & apud Trid. Synod. ſeſſ. 25. cap. 3. de Regul. Immò hodie Papa ſibi reſeruauit, & ſine eius cognitione, & licentia noua Monaſteria ædificari nequeunt, ita Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardinalium, quæ declarationi eius Concilij præeſt, teſtatur. Ergo non ad laicum Principem pertinet, ergo nec facultatem ædificādi adimere poteſt; eius enim eſt tollere, cuius eſt dare, ita Gloſſ. in c. cū maior. de maior. & obed. Non igitur ab habente poteſtatem in hoc, factum eſt decretum.

Secundò, negatur etiam, periculum eſſe, ne in Monaſteria, & hæc loca pia mali homines congregētur, & Statū Reipublicæ perturbent. Nam aut loca hæc ſunt Eccleſiæ, aut Monaſteria, aut Hoſpitalia, aut Confraternitates.

De

De Eccleſijs, nihil eſt dicendum; non .n. ibi congrega-
3 tiones fiunt. † In Monaſterijs aut habitant viri, aut mu-
lieres; ſi viri, ex quo hi Deo ſe dicarunt, mundi ſpretis
illecebris, & tribus votis factis obedientiæ, paupertatis,
& continentiæ, c. cùm ad Monaſterium, de ſtat. Monach.
dies, noctesque in Diuinis laudibus inſumunt, ſæpius
ſacra faciunt, ieiunijs ſe dedunt, à ſuis maioribus ſtatis
temporibus viſitantur, atq; reformantur, nihil tale de ip-
ſis ſuſpicandum eſt, c. 2. de reg. iur. & l. meritò, ff. pro ſoc.
4 † Accedit item, quod Religiones nouæ nõ admittuntur,
niſi à Sede Apoſtolica approbẽtur (ad ipſam .n. ipſarum
probatio pertinet, c. fin. de relig. dom. & c. 1. eod. lib. 6.
& vt dixit Bart. in l. ſodales num. 6. verſ. Quædam colle-
gia, ff. de coll. illicit.) ergo non eſt exiſtimandum, Roma-
num Pontificem religionem aliquam admiſurum, vnde
perturbatio ſtatus alicuius priuati, aut Reipublicæ con-
tingat; nam, vbi quid tale in ipſa nouit, vel quod fidem
Chriſtianam violet, vel cõtra bonos mores ſit, illam pro-
hibet, atq; improbat, & tollit, ac extinguit, vt Clem. V.
Sectam Beguinorum, & Beguinarum in Regno Alema-
niæ, quæ catholicam fidem, ac Regnum illud perturba-
bat, vt habetur in Clem. fin. de hæret. & Pius V. ordinem
iam probatum Fratrum Humiliatorum, Regulæ S. Bene-
dicti, ob deprauatos eorum mores, è medio ſuſtulit, vt ha-
betur in Bulla eiuſd. Pont. incip. Quemadmodum ſolli-
citus pater, quæ eſt in ordine 122. & ita faciendum eſſe,
dixit Inn. in c. cùm dilectam, nu. 2. de exceſſ. prælat. Non
ergo dubitãdum eſt de collegijs religioſorum, quòd per-
turbationem aliquam afferant.
5 Hinc etiam † apparet, non ad Principes ſeculares per-
tinere, inquirere, & decernere, an collegia hęc licita, illi-
citauè ſint, cùm ob prædicta, tum quòd, an rectam fidem
habeant, & rectè de fide ſentiant, & ad Diuinum cultum
ſint inſtituta, inquirendum ſreſſet, non hæc ad laicos, ſed
ad Eccleſiaſticas perſonas pertinẽt, arg. tot. tit. de hęret.

Nec

Nec facit, quòd dixit Bart.in l. 1. ff.de illic.coll.ſub principibus ſecularibus eſſe collegia, nam non de collegijs religioſorum agit,ſed laicorum,quæ non religionis gratia, ſed ob aliam cauſam fiũt; vt mittam,quò ad ea,quæ pertinent ad religionem, laicos ſe immiſcere non poſſe.

Hinc etiam apparet, prohibitionem huius Decreti eſſe contra cit. l. 1. & ibi not. Bart. qua permiſſum eſt, collegia religionis cauſa fieri. Et ex his quoq; tollitur ratio prima Othelij; necnon Scayni in ſecunda reſponſione, qui,ob hoc periculum nouas religiones permittẽdas non eſſe, ſine Principis laici licentia,cenſuerunt: ſed & minus verendum eſt in hoc de Monaſterijs monialium,ob ſexus eius fragilitatem, quod nemo ſanæ mentis inficiabitur.

6 De Hoſpitalibus etiam, † in quæ recipiuntur pauperes leproſi, cœci, claudi, ſenes, infantes, inutiles ad operandum, ægroti, & peregrini, qui breue tempus ibi pernoctant; ad hos .n. miſeros ſuſtentandos Hoſpitalia conſtruuntur, vt habetur in Clem. 2.relig.dom.& apud Trid. Synod.ſeſſ.22.de reform.cap.8.& in l.ſancimus, & in l.vt inter diuinum, C.de ſacroſ.Eccl.& in l.omnia priuilegia, C. de epiſ.& cler.& apud Paul. Fuſc.de viſit. cap.13.quæ perturbatio in Rempublicam, quæ mala exoriri inde poterunt? An pauperes, ęgroti, infantes,ſenes,& huiuſmodi, qui nec viribus, nec corpore valent, nec arma gerere poſſunt, & pecunijs omninò priuati ſunt, tumultus in Rempubl. excitabunt? Ridiculus planè timor hic eſt; ridicula, & inſulſa ratio, nemo enim eorum opera, vltrò etiam oblata, vti vellet. Accedit, quòd hæc Hoſpitalia ab Epiſcopis viſitari debent, vt habetur apud Trid. Synod. in proximè cit. locis. Et ita, ſi quæ ibi inordinata inueniantur, per eos corrigenda mandantur.Non eſt igitur ab his quicquam pertimeſcendum.

A Cõfraternitatibus demum, quæ religionis cauſa inſtitutæ ſunt, & idcircò licitæ, l. 1. §. ſed religionis cauſa,
7 ff. de coll. illicit. nihil tale metuendum eſt. † Tum quòd

Epi-

Digitized by Google

Epiſcopi habẽt eas quoq; viſitare, vt habetur apud Trid. Synod. ſeſſ. 22. de Reform. cap. 8. & cap. 9. & animaduertere earum mores, inſtituta, & pietatem; idq; ne in fide errent, ſuperſtitioneſuè aliquas inducant, ſeu pernicioſos mores; tunc .n. ſi recta proficiſcuntur, probantur, aliàs verò extinguuntur. Tum quòd, ex quo religionis cauſa, & ad diuinum cultum inſtitutæ ſunt, non conſequitur, vt ab ipſis ſuſpicãdum mali aliquid ſit, ſicut de collegijs fabrorum, de quibus Aſcon. quem hic Iureconſultus refert, quæ pietatis gratia non erant inſtituta. Non igitur ab his metuendum, ſed à ſocietatibus perditorum hominũ laicorum, vnde proditiones publicarum, nec non conſpirationes proficiſcuntur; cuiuſmodi fuit, quæ à Catilina Roman. vt habetur apud Saluſtium De Bello Catilin. & à Spartacho, de quo apud Apianum Alexand. exorta eſt, vt quas recentiores moliti ſunt, ſilentio præteream. Tandem, vbi quid tale vererẽtur Principes, Eccleſiaſticos ſuperiores adeant, ad quos huiuſmodi periculis opportuna adhimere remedia ſpectat, vt etiam infra dixi. Non igitur ratio huius Iuriſconſulti, quicquam facit, & idcircò ratio Othelij, & Scayni in ſecũda reſponſione ceſſat, quæ eadem eſt cum huius Iuriſconſulti ratione; nunc igitur ad aliam properemus.

S V M M A.

1 *Argumentum ſecundum eiuſdem Iuriſconſulti quodnam ſit.*

2 *Diæceſis Romani Pontificis eſt totus terrarum orbis.*

I.

1 §. † SECVNDÒ probatur cõcluſio propoſita ab hoc Iureconſulto, hac ratione.

Princeps Venetorum in ſuo ſtatu ſe habet, ſicut Pater fam. in ſua domo.

Ergo

Ergo prohibere ſuo decreto potuit, ne ſine ſua licentia, & conſenſu religioſi in ſuum ſtatum ingrediantur, & Monaſteria ædificēt; nam & quilibet Pater familias prohibere poteſt, ne Religioſus in ſuam domum ingrediatur ſine ſuo conſenſu, & licentia.

Hæc ratio etiam nulla eſt; nam priuatus prohibens, ne religioſus domum ſuam ingrediatur, non impedit Diuinum cultum, & ſalutem animarum, non Eccleſ. Libertatem: at Princeps impediens, ne Monaſteria ædificentur, prædicta impedit.

Præterea nullum ius habet Religioſus ingrediēdi priuatam domum, niſi parochus ſit. Sed, vt Eccleſiæ, & Monaſteria ædificentur in aliquo ſtatu, Eccleſia ius habet, vt ſupra de Libertate Eccleſ. dixi, ac probaui.

Tertiò, retorquetur hoc argumentum, nam ſi non licet ingredi inuito domino, ergo ſecus ipſo volēte, & ideo ſi locus detur à domino fundi ad Monaſterium ædificandum, non debet à Principe impediri, quo minus ædificetur, quod enim operatur propoſitum in propoſito operatur oppoſitum in oppoſito, L. fin. §. fin. ff. de leg. 3. Ex quò igitur diuerſa ſunt, ab vno ad aliud argumentum ſumi non poteſt, l. Papinianus exuli, ff. de min. & l. fin. ff. de calum. Hinc tollitur, quod dicitur ab eodem, Principes ſcire velle ſingulis diebus, qui nam Ciuitatem ingrediantur; nihil enim prædictorum offenditur.

Poſtremò, ſicut Princeps laicus ſe habet in ſuo territorio, ita & Papa in ſua Diœceſi, quò ad Eccleſiaſtica, & quò etiam ad temporalia, & ſecularia, quatenus pertinet ad ſpiritualia, vt dixit Summus Pont. in c. per venerabilem, verſ. Rationibus his igitur, ibi. Verùm etiam in alijs; qui fil. ſint leg. &, vt aſſeruit Nauar. in c. nouit not. 3. nu. 41. verſ. Secundò, & num. 81. verſ. Decimoſeptimò de iud.

2 † At Diœceſis ipſius Summi Pont. eſt totus terrarum orbis, c. cuncta per mundum, 9. q. 3. Zabar. in Clem. paſtoralis, num. 4. de re iud. verſ. Vt illud; Ergo ob eam rem

poteſt

poteſt in ſua Diœceſi Eccleſias ędificare ad Deum colendum, & animarum ſalutem prouidendam; immò coercere omnes, qui hæc impediunt, vt id etiam aſſerui ſupra cap. 1. §. 4. de libertate Eccl. & cap. 2. §. 3. Hinc ceſſat ratio Scayni, qui aſſerit, Principem ſecularem poſſe impedire, ne Eccleſiæ ædificentur, quoniam territorium ſuum eſt; nam quòad ea, quæ pertinent ad diuinum cultum, & ſalutem animarũ, ius etiam habet Summus Pont. ob prædicta, ita Nauar. in cap. nouit. Not. 3. verſ. Decimoſeptimò, vbi quid poteſtas Eccl. ſit, docet. Princeps ſecularis verò in tẽporalia tantum ius habet. Non repugnat etiam quod dixit Iureconſultus, Principem ſecularem, ob iuriſdictionem, quam habet in territorio, poſſe coercere, qui homicidium in Eccleſijs commiſerunt; nam illud idcirçò poteſt, quoniam ſacrilegiũ mixti fori eſt, ita Diaz. in Pract. Crim. Can. cap. 87. & Clar. in verb. Sacrilegium cum ſimil. Addo, hoc redundare in defenſionem, & conſeruationem Eccl. libertatis, & non in damnum, vt fit per hoc Decretum. Ratio igitur hęc nulla eſt.

S V M M A.

1 *Argumentum tertium huius Iuriſconſulti quodnam ſit.*
2 *Eccleſia ædificari non debent ſine Epiſcopi licentia.*
3 *Eccleſia ædificari non debet in praiudicium alterius.*
4 *Eccleſia, vbi ædificata eſt in praiudicium alterius, poſt operis noui nuntiationem deſtruenda eſt.*

II.

§. TERTIÒ, quòd decretum hoc validum ſit quòad
1 prohibitionẽ ædificationis Eccleſiarum † hoc argumento vtitur iſte Iuriſconſultus.

Eccleſiæ, fieri poteſt, vt ædificentur cum campanili turrito, vel in aliquo loco, vnde obeſſe poſſint Turribus, oppidis munitis, Arcibus ſtatus Veneti, & receptaculum prębere hoſtibus.

Ergo meritò per Decretum hoc prohibitum eſt, ne ſine licentia Senatus ędificentur.

Ergo valet.

Hæc eſt tertia ratio huius Iuriſconſulti, ſed prima, & 2 ſecunda Ioachini Scayni, quæ etiam nulla eſt. † Primò, ſine licentia ſuperioris eccleſiaſtici, ideſt, Epiſcopi, Eccleſiæ in diœceſi ædificari nequeunt; vt habetur in cap. cùm olim 2. & ibi Gloſſ. in verb. Reuocari, de priuileg. in antiq. & in cap. auctoritate eo. lib. 6. Immò in loco exempto ædificare nequeunt exempti, niſi licentiam, & priuilegium à Pontifice Romano habeant, vt dicitur in cit. cap. auctoritate, eod. & not. Abb. in cit. cap. cùm olim. num. 9. Idem habetur in cap. nemo Eccleſiam, & in ca. ſiquis baſilicam. de conſecr. d. 1. & in c. placuit, vbi Gloſſ. 1. qu. 2. & in cap. quicunq; q. 1. & in ca. nouit, & ibi Gloſſ. 1. de Iurepatron.

3 Item licentia dari non debet † niſi cauſa cognita, ſcilicet, ne alteri obſit, vt habetur in cap. 1. de eccl. ædific. ibi enim permittitur leproſis, vt Eccleſiam ſibi cum cœmeterio conſtruant, modò Eccleſijs alijs non obſint; Caueant tamen, dicitur ibi, vt iniurioſi veteribus eccleſijs de iure parochiali nequaquam exiſtant; & redditur ratio hæc, quod .n. pro pietate conceditur, ad aliorum iniuriam nolumus redundare. Ecce, hic non permitti eccleſiarũ ædificationem cum alterius pręiudicio. Idem dicitur in cap. Eccleſiæ antiquitus, & in cap. quicunque 16. q. 1. Idquè meritò; non enim Eccleſia quicquam concedit, quod in alterius præiudicium, ſine legitima cauſa ſit, cap. cum olim verſ. Dummodo in conferendis, ibi Abb. num. 6. de conſuet. Nõ eſt igitur dubitandum, quòd cum præiuditio Senatus Veneti Eccleſiæ ædificentur.

4 Poſtremò † ſi hoc Veneti dubitant, proteſtari debent eis, qui ædificare volunt Eccleſias, ne ædificent, ob damnum futurum per ipſam ædificationem; nam ſi deinceps ædificentur, ſum ptib us ædificantium deſtruuntur, vt habetur

Digitized by Google

betur in tot.tit.extra de oper. nou. nunc. Cùm igitur, ne ædificetur cum alterius præiuditio prohibitum eſſet, etſi contra fieret, ædificium tolleretur, nulla eſt cauſa, quamobrem Senatus Venetus velit Eccleſiarum ædificationẽ ſuis decretis impedire, cùm nullam iuriſdictionem in illis habeat, vt paulo poſt videbimus. Ratio igitur hæc nihil facit, ſed iam ad aliam rationem tranſeamus.

S V M M A.

1 Argumentum quartum Iuriſconſulti quodnam ſit.
2 Vendere aliquando quis cogitur pro Eccleſia ædificanda.

III.

1 §. QVARTA ratio, qua hic Iureconſultus vtitur, nec non Scaynus in vltimo argumento, † hæc eſt.

Princeps ſecularis ſe habet ſicut paterfam, ſeu priuata perſona, At paterfam. non cogitur alienare fundum pro Eccleſia ædificanda, nec, eo inuito, licet Eccleſiam in ſuo ædificari cùm præiuditio alterius, l. 2. ff. de relig. & in l. ſacra, §. 1. ff. de rer. diuiſ. & l. fin. C. de pact. inter empt. & capit 1. & cap. 2. de oper. nou. nunc.

Ergo nec Princeps cogi debet, vt eo inuito cõſtruantur Eccleſiæ, & Monaſteria in loco ſuſpecto, & præiudiciali ſtatui ſuo, ſeu Territorio.

Ergo licitè Decretum fuit, ne, ſine licentia, prædicta ædificentur.

Hęc ratio etiam nulla eſt. Primò, quia negatur, inuito domino, aut cum præiuditio domini ipſius fundi Eccleſias ædificari debere, nos affirmare. Hoc enim Eccleſia non intendit, vt habetur in cap. Eccleſiæ antiquitus, & in cap. quicunq; 16. q. 1. & in c. 1. de eccl. ædific. & vt proximè probatum eſt in antecedenti argumento. Sed tunc tantum ædificare vult in loco à ſuo domino volente ſibi conceſſo. Quare nec ſuum vendere quemquam cogit pro

IV.

1 § QVINTÒ propoſita concluſio ab Othelio; † nec non à Scayno in vltimo argumēto probatur ſic. Princeps laicus bonus, ac religioſus eſt is, ad quem pertinet Eccleſias contritas, atque collapſas reſtaurare, nouaſquè ædificare, cap. fin. d. 96.

Ergo ſtatuere poteſt, ne ſine ſua licentia ędificentur. Ergo ſtatutum ſic factum valet.

Hæc ratio nihil facit; nam contra ipſum potius retorquetur. Nā ſi boni Principis, ac religioſi eſt Eccleſias dirutas renouare, ac nouas ędificare. Ergo mali Principis, &
2 non religioſi eſt prohibere, ne nouę ædificentur; † id .n. malum eſt, cuius contrarium bonum eſt; nam quod operatur propoſitum in propoſito operatur oppoſitum in oppoſito, l. fin. §. fin. ff. de leg. 3.

Pręterea, quod dicitur in cit. cap. fin. eſſe boni Principis, ac religioſi Eccleſias dirutas renouare, & nouas ædificare, non intelligitur hoc auctoritatiuè, vt ita dicam, ac licentia ipſius interueniente, ſed opibus, & pecunijs, &
3 huiuſmodi. † Id quod hinc probatur, quoniam cura Eccleſiarum omnis ad Prælatos Eccleſiæ pertinet, & non ad laicos Principes. Nam ecce, primò, ſine licentia Epiſcopi ędificari non poteſt Eccleſia, cap. nemo Eccleſiam, & cap. ſeq. de conſecr. d. 1. & in cap. nobis, & ibi Gloſſ. de Iurepatron. Secundò, ad ipſum pertinet proſpicere, antequàm ædificentur, vt habeant, vnde miniſtri ſuſtententur, & alantur, ac etiam conſeruentur ea, quæ ad diuina facienda pertinent, vt dicitur in cit. cap. placuit, 1. q. 2. & in eod. c. nemo Eccleſiam, de conſecr. d. 1. Tertiò, ad Epiſcopum pertinet ipſas conſecrare, ac pollutas reconciliare, vt habetur in tot. tit. de conſecr. Eccl. vel alt. in antiq. & lib. 6. Quartò, ad Epiſcopū pertinet earū collationes facere, & inſtitutiones, cap. omnes baſilicæ, 16. qu. 7. & tot. tit. de præben. & inſtit. Quintò ad Epiſcopum

ſiam tuendam, ſed non debere ipſi dominari. Sed iam ad aliam rationem transeamus.

S V M M A.

1 Septima Ratio Salodienſis quaenam ſit.
2 Licentia ædificandi monaſteria vbi conceditur, inſpicitur, an habeant vnde viuant.
3 In licentia danda ædificandi inſpicitur, an alijs obſit ædificium.

V.

1 §. POSTREMÒ, Salodienſis Tertius Iureconſultus † ſic argumentatur, & probat propoſitum decretum.

Decretum hoc quo prohibetur, ne monaſteria de nouo ædificentur, nec Eccleſię, eſt decretum, quo conſulitur alijs monaſterijs iam erectis, ne ſcilicet alimẽta eis deſint ob aliorum ædificationem, & multitudinem.

Ergo decretum hoc legitimum eſt, & valet.

2 Hæc ratio etiam nihil facit. † Primò, quoniam inter alias cauſas, ob quas licentia prælatorum requiritur, dum Eccleſiæ, ac monaſteria ædificantur, hæc eſt, vt videant, ac proſpiciant, vnde Eccleſiæ miniſtri, ac Regulares ſuſtentari poſſint; non enim permitti eorum ædificatio debet, vbi non habent, vnde ſuſtententur, cap. placuit 1. q. 2. & cap. nemo Eccleſiam, de conſ. diſt. 1. & cap. de monachis, de pręben. & ita quoq; Trid. Synod. ſentit ſeſſ. 25. de regul. cap. 3. verſ. In prædictis autem monaſterijs, & facit Extrauag. Sedes, de off. deleg. & huc pertinent, quę dixit Abb. ac DD. in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit. vbi de ſuppreſſione canonicatuum agunt.

3 Minus etiam ab Eccleſia permittuntur, † vbi in alterius præiudicium ædificarentur, cap. ad audientiam, de Eccl. ædifican. & c. Eccleſiæ antiquitus, & c. quicunq; 16. q. 1. & ſupra dixi. Non igitur ratio hæc quicquam facit.

Po-

Poſtremò proſpicere, ne ędificatio huiuſmodi locorum piorum, & Eccleſiarum alteri præiudicium faciat, non pertinet ad Principem laicum, vt probaui ſupra in Reſponſione ad quartum argumentum, ergo de hoc decretum fieri non debuit à Principe laico, & factum non valet. Ex his omnibus igitur manifeſtò conſtat, rationes à prædictis DD. allatas nullas eſſe, & Decretum hoc ſecundum, vti contra libertatem Eccl. factum, non valere. Sed & de hoc Decreto ſatis, iam ad refellendas rationes eorundem trãſeamus, quibus tertium Decretum iuſtum eſſe, probare nituntur.

De Tertio Capite, quo Senatus Venetus aſſerit, poteſtatem ſe habere coercendi Eccleſ. perſonas in quibuſdam delictis. Cap. VII.

SVMMA.

1 *Argumentum horum Iuriſconſultorum quodnam ſit.*
2 *Princeps Venetus poteſtatem non habet neque à Deo, neque ab homine coercendi Eccleſiaſticas perſonas tales.*

SVCCEDIT nunc tertium caput, quo aſſeritur per hos Iureconſultos, Principem Reipubl. Venetorum habere facultatem coercendi Eccl. perſonas in quibuſdam
1 grauibus delictis; † hac autem ratione illud probare nituntur.

Princeps Senatus Veneti priuilegium habet à Pontifice (quod & prçſcriptum eſt) coercendi Eccl. perſonas in quibuſdam grauibus delictis.

Ergo legimè coercere eas poteſt.

Hæc eſt potiſſima ratio Iuriſconſultorum horum trium (omiſſis eorundem longioribus circuitionibus, & amba-

ambagibus,quæ nihil ad rem pertinent)qua vellent probare, Principem Reipublicæ Venetorum poteſtatẽ hanc coercendi Eccleſiaſt. perſonas,habere. Verùm,vt vna reſponſione cùm argumentum hoc, tùm alia ipſorum refellam,argumẽto ſumpto à partium enumeratione,quod validiſſimum eſt, arg. tot. tit. de oblig. quæ ex contract. vel quas, in Inſtit. & tot. tit. de oblig. quę ex delict. vel quas eod. Principem Reipubl. Venetorum non habere hanc poteſtatem, ſic probo.

Si † Princeps Reipubl. Venetorum poſſet Eccl.perſo-
2 nas coercere, hanc poteſtatem haberet vel à Deo, vel ab homine, ideſt vel iure diuino,vel humano.

Non à Deo ipſam habet, à quo eſt omnis poteſtas, vt dixit Apoſt.ad Romanos ca.13. & repertur in Extrauag. Vnam ſanctam, de maior.& obed.nam, quæ à Deo ſunt ordinata ſunt, vt dicitur in ead. Extrauag. at ſi Princeps Reipubl. Venetorum poſſet coercere Eccl.perſonas, minus dignus præeſſet digniori (Eccleſiaſticæ enim perſonę vti res ſpirituales, ſecularibus digniores ſunt, vt dicitur in cit.Extrauag.verſ. Spiritualia autem, & dignitate, & nobilitate. Hinc poteſtas Eccl.ſeculari prçeſt ſicut Sol ipſi Lunæ,& aurum ipſi plumbo, & anima corpori,vt inquit Romanus Pont. in cap. ſolitæ, de maior. & obed.) Hoc autem abſurdum, & inordinatum eſt; repugnat .n. & rationi naturali,vt probaui in Tract.meo de Iuſt.& Valid. Mon.cap.3.§.1. paulo poſt principium; ergò non eſt dicendum, l. nam abſurdum, ff.de bon. libert. Addo, ſi poteſtatem hanc haberet à Deo, & in leuioribus delictis coercere Eccl. perſonas poſſet, & etiam in ciuilibus, arg. auth.multomagis, C.de ſacroſ.Eccl. quod tamen hi Iureconſuti non dicunt. Item & Epiſcopos,& idcirco & Poncem Max.quod ab omni ratione alienum eſt, & impium dicere, & nefas exiſtimare; nam contra iura omnia, & Trid.Synod.ſeſſ.24.de reform. c. 5. vbi cauſæ Epiſcoporum in foro Eccl.aguntur, & de Pontifice Max. dicitur,

Prima ſedes à nemine iudicatur, vt in c. nemo, cũ trib. ſeq. 9. qu. 3. & faciunt, quę dixit Syluest. in verb. Papa, qu. 4. Idq; meritò; nam laicis neceſſitas obſequendi Eccl. perſonis manet, & non auctoritas imperandi, cap. cùm laicis, de reb. Eccl. non alien. & cap. laicis, & cap. non placuit, 16. q. vlt. cum ſimil. cit. à Gloſſ. in eod. cap. cùm laicis. Poſtremò probatum eſt ſupra totum contrarium, ſcilicet, de iure diuino eſſe exemptionem hanc, id eſt conſtitutam diuinitus, & poteſtate ſupernaturaliter tradita, ergo, & cœt.

Non etiam ab homine, ſeu à iure hůmano poteſtatem hanc habet Reſpubl. Venetorum; nam, ſi hoc eſſet; poteſtatem hanc haberet vel iure gentium, vel ciuili, vel Pontificio. Non iure gentium; non .n. per ipſum libertas Eccl. oppugnatur, ſed potius ei quòad acquiſitionem proſpicitur; nam Eccleſia, ipſo indulgente, quæcunq; ei tradita ab habente poteſtatem transferendi dominium, vel cauſam, poteſt acquirere, §. per traditionem, in Inſtit. De rer. diuiſ. quo etiam iure non cogitur alienare, l. nec emere, C. de iur. delib. & l. inuitum, & l. dudum, C. de contrah. empt. Quare hoc iure habet locum diſpoſitio, l. in re mandata, C. mand. illud etiam ius fauet religioni, l. veluti, ff. de iuſt. & iur. Non habet igitur Reſpubl. poteſtatem hanc iure gentium.

Non etiam iure ciuili, Tùmquòd perſonæ Eccleſ. res ſpirituales ſunt, & ſacræ, vt tradidit S. Thom. 2. 2. q. 99. art. 3. ergo poteſtas laica, quę habet pro obiecto temporalia, & carnalia, vt dicitur in cap. ſolitæ, de maiorit. & obed. & in cap. ſi nos incompetenter, verſ. Sed notandũ eſt, 2. q. 7. facultatem hanc concedere non valet. Id quod probaui pluribus etiam in Tract. De Iuſt. & valid. Mon. cap. 3. §. 1. Tumquòd leges ciuiles contra potius, quantũ in ipſis fuit, poteſtatem hanc ne laici Iudices habere poſſent, ſanxerunt, vt C. de Epiſ. & Cler. Tumquòd nec poſſunt dare hãc facultatem, ex quò de iure diuino ſunt,

vt

vt dixi. Addo, ſi poſſent Veneti iure proprio coercere clericos, non eſſet opus priuilegijs, quæ ſepius à Romanis Pontificibus, vt à Siſto IV. Innocentio VIII. Alexandro VI. Clem. VII. & Paulo III. petierunt; fruſtra enim petimus à Principe, quod habemus à lege, l. 1. ff. ad mun.

Non etiam Iure Põtificio communi Senatus Venetus poteſtatem hanc habet; quandoquidem Romani Pont. ad quos pertinet dubitationes huiuſmodi declarare, cap. per venerabilem, verſ. Sed quia, qui fil. ſint leg. & c. ſuper litteris, de Reſcript. & cap. 1. de iur. calum. non modò poteſtatem hanc laicis non conceſſerunt, ſed contrà potius prohibuerunt. Id quod hinc probatur: nam in quibuſdam caſibus tantùm, vt Eccleſiaſticæ perſonæ à laicis iudicari poſſent, permiſerunt, vbi ſcilicet priuilegio clericali priuatæ ſunt, vel priuilegio fori tantùm, vt habetur in cap. 2. de pœn. lib. 6. iunct. cap. nouimus, de verb. ſignif. & apud Trid. Synod. ſeſſ. 25. de reform. c. 6. & apud Clar. in Pract. Crim. §. fin. q. 36. verſ. Quæro modo quid ſi clericus: Si ergo ſolùm permiſit Ius Pontificium, vt tantùm, vbi Eccleſiaſticæ perſonæ priuilegio clericali priuatæ eſſent, coerceri à laicis poſſent, ergo pro regula contrarium habebimus, arg. l. cùm prætor, ff. de iud. & cap. non ne, de præſumpt. Exceptio enim contrariam regulam cõſtituit, vt tradunt DD. in Rubr. ff. de reg. iur. Quod autem regula talis ſit, & Eccleſiaſticæ perſonæ non poſſint à laicis iudicari, id pluribus probaui in eod. Tract. De Iuſt. & valid. Mon. in c. 3. §. 1. verſ. Præterea quòad prædicta, quæ breuitatis gratia hìc omitto, ex quo illinc haberi facilimè poſſunt. Pontificio igitur iure poteſtatem hanc non habet Sen. Venetus.

Non deniq; iure ſpeciali Pontificio, ſcil. priuilegio aliquo conceſſo ipſi à Summo Pontifice contra huiuſmodi perſonas Eccl. poteſtatem, atq; iuriſdictionem vllam habet. Nec obſtant priuilegia Siſti IV. & Innocentij VIII. & Pauli III. Primò, quoniam prædicta priuilegia lo-

M 2 rentur

quũtur de ſimplicibus Clericis, vt apertiſsimè habetur in eiſdem, At Eccl. perſonę apud præfatum Senatum in carceribus detentæ, non ſunt tales; nam alter, ſcil. Scipio Saracenus eſt Canonicus Vicentiæ, alter verò ſcil. Brandolinus Valdemarinus eſt Abbas in dignitate Eccl. conſtitutus, vt dicitur in Monitorio. Canonici autem Eccleſiæ Cathedralis non ſunt ſimplices Clerici, ſed in quadam præeminentia conſtituti. Id, quod hinc probatur, quod Summus Pontifex in cap. ſtatutum, verſ. Sancimus, de reſcript. lib. 6. pares eos facit ijs, qui ſunt in dignitate quò ad cauſas ab Apoſtolica Sede, vel ab eius legato cõmittẽdas, & Trid. Synod. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. Canonicorum collegium cathedralis Eccleſię Senatum Eccleſiæ appellat, ergo in dignitate quadam poſiti ſunt, arg. tot. tit. ff. de Senat. ergo Clericorum nomine non continentur in odioſis, vt in caſu noſtro, arg. cap. quia periculoſum, de ſent. excommun. lib. 6. atq; ſic dixit in terminis Abb. in Rubr. de vit. & honeſt. Clericor. n. 4. nam Clericorum nomine ait, non compręhendi in materia odioſa, qui ſunt in dignitate, nec Canonicos cathedralis Eccleſiæ. Eccè hinc appertiſſimè haberi, Canonicos tales Clericorũ nomine in odioſis non contineri, idem ſenſit Abb. in cap. bonæ memoriæ, de poſtul. prælat. & in c. non poteſt, de re iud. eſto igitur priuilegia habeant, in his tamẽ perſonis Eccleſ. quæ in carcerem coniectæ ſunt, ob prædicta, locum habere non poſſunt.

Alia ratione etiam per priuilegia prædicta Veneti iuriſdictionem non habent in perſonas in carcerem coniectas. Non per priuilegium Innocentij Octaui conceſſum ipſis die vlt. Octobris anno 4. Pont. 1482; nam de Clericis tantùm agit, & de omni graui delicto, ſed Ciuitatis Venetiarum, non autem de clericis alterius loci, vt habetur in Proæmio eius, ſecundum quod conceſſio declaratur, ac refertur, arg. l. Titia §. idem reſpondit, & ibi Iaſ. ac DD. ff. de verb. oblig. Etenim conceſſio quaſi reſponſio

quædam

quędam ſecundum petitionem accipitur, §. præterea in Inſtit. De inutil. ſtipul. ergo nō perinet ad perſonas prędi ctas, quę non ſunt de Ciuitate, ac dioeceſi Venetiarū. Nō etiam per priuilegium Clem. VII. nam ſolùm conceſſit poteſtatem in Clericos in minoribus conſtitutos, & non beneficiatos, ergo in has perſonas nihil poſſunt. Non deniq; per priuilegium Pauli III. conceſſum die 28. Octob. 1542. nam & illud reſtringitur ad Ciuitatem Venetiarū, ergo has perſonas non compræhendit.

Secundò, dato, & non conceſſo, Senatum per priuilegia prædicta iuriſdictionem in huiuſmodi Eccleſ. perſonis habuiſſe, hodie tamen eam non habere, nec ei prodeſſe, concludo. Nam per Bullam Cænæ Domini (quæ ſingulis annis in die Iouis Sancto præſentibus etiam Principum Chriſtianorum Nuncijs, necnon Senatus eiuſdē publicatur) illa clauſula, non obſtantibus, & cæt. derogatur omnibus priuilegijs, & huic in primis, quod contra libertatem eccleſ. eſt, & ita habetur in re noſtra de libertate Eccleſ. in c. clericis, in fin. de immunit. eccl. lib. 6. vbi Gloſſ. fin. per illam clauſulam, Non obſtantibus, colligit, Papam poſſe tollere, & moderari priuilegia per ſe data, & idcircò non habere locum in ipſo, cap. decet conceſſum, de regul. iur. eod. lib. Idem dixit Gloſſ. in cap. 1. in verb. ſuffragari, de exceſſ. prælat. Idem dixit Gloſſ. fin. in cit. cap. decet, & ſenſit hoc idem Gloſſ. in c. fin. in verb. Conceſſis, per eandem clauſulam generalem, Non obſtātibus, de ſent. excom. lib. 6. & ibi Philip. Franc. not. per eam tolli omnia priuilegia conceſſa, etiam ſi ipſorū ſpecialis mentio non fiat. Idem dixit Felin. in cap. nonnulli, num. 87. de reſcript. quæ ſanè clauſula, Non obſtantibus, reperitur in Bulla Cænæ Domini fœl. mem. Clem. VIII. atq; in Bulla Pauli V. ac in Monitorio eiuſdem Pauli V. Quamobrem fruſtra ab his Iureconſultis allegantur conſuetudines, ac præſcriptiones; quandoquidem per Bullā illam Cænæ Domini omnia contraria tolluntur. Hoc autem

tem

tem potuit Summus Pont.& ob proximè dicta, & allegatas Gloſſ.& DD. & quod priuilegio hoc iuriſdictio conceditur; quo caſu, vel non ſubdito priuilegium conceſsũ ſit, reuocari poteſt, vt dixit Innoc.quem ſequitur, ac refert Felin.in cap.nouit num. 19. verſ. Et primo de iud. in huiuſmodi enim priuilegio ſemper intelligitur excepta auctoritas ſuperioris; alias ſequeretur, quod poſſet Summus Pont. ſuperioritatem illam ſibi tollere, quod dicendum non eſt, vt dixit Felin.eod.num. 24. (Hinc priuilegium à Rom. Pontif. cuipiam concedi non poteſt, ne ab ipſo cenſura obligari poſſit, vt aſſeruit Ioan. Andr. quem refert, ac ſequitur Abb. ac DD.in cap. cum inſtantia, nu. 6. de cenſ.& alij, quos retuli, ac ſecutus ſum in Tract. meo de Cenſ. Tab. 1. cap. 2. §. 12. num. 11.) Animaduertendũ eſt etiam, quòd ex quò multis ab hinc annis nõnulla Senatus Venetus contra libert. Eccl. edidit ſtatuta, iure meritò omni priuilegio priuari debuit, iuxta tradita per Felin. in eod. cap. nouit, num. 26. & facit c. nouerit, de ſent. excom.& ibi Gloſſ.& DD.

Addo, Rempubl. Venetorum in capitulis initis cum Iulio II. ſolemni iuramento promiſiſſe inter alia, non capere, carcerare, detinere, aut quauis moleſtia afficere in bonis, vel perſonis, Clericos, aut Eccl. perſonas abſq; expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, vel alterius Iudicis eccl. ad quem ſpectat, quæ licentia hic non probatur.

Poſtremò etiam dato, & non conceſſo, Senatum Venetum priuilegium in hoc habere, & reuocatum non eſſe, concludo tamen, atq; aſſero, ipſum Ducem, ac Senatũ Venetum debuiſſe eccl. perſonas in carcerem ab ipſis cõiectas, conſignare Nuncio Pont. Max. ſicut ab ipſo fuit ei præceptum; & quoniam ei non paruerunt, iure excommunicatos fuiſſe, & ſtatum interdicto ſubiectum; & hoc ob hanc ſolidiſſimam rationem. Nam per priuilegia hæc ipſi facti ſunt, aut Iudices ordinarij, aut delegati non .n. iuriſdictio alia datur præter ordinariam, & delegatam,

arg.

arg.tot.tit.ff.de iuriſd.omn.iud.& tit.ff.de off. eius,& extra de off. ord. & delegat.

At à Iudicibus ordinarijs, vel delegatis Sũmus Pont. qui ipſos conſtituit, & cuius in his Iudices ſunt, auocare cauſas prædictarum perſonarum potuit: nam, & maiores Iudices, vt Legatos à latere, & Præſides Prouinciarum à ſe datos reuocat, ergo multò magis hos extraordinarios; & Epiſcopus etiam ſuum Vicarium ad arbitrium remouet, vt aſſeruit Gemin.in cap.1.num.10.de off.Vicar.lib. 6.& Abb.in cap.quoniam num.10.verſ. Item Epiſcopus, & Bero.nu.100. de off.delegat. Præterea facit,quòd cõcedendo hanc iuriſdictionem, non priuauit ſe poteſtate quò minus poſſet Eccl.perſonas Senatus Veneti coercere, immò maiorem, ac ſupremam poteſtatẽ ſibi retinuit, etenim nec Principes laici Iudices ordinarios conſtituentes, priuant ſe quominus poſſint quaſcunq; cauſas ad ſe auocare, vt per ſe patet. Ergo nec ipſe Pontifex.Max.

A Iudicibus delegatis itidem auocare poteſt,ac potuit cauſas huiuſmodi perſonarum; quandoquidem Iudex delegatus proprium nihil habet,ſed eius, qui mandauit, iuriſdictione vtitur, l. 1. §. qui mandatam, & ibi DD. ff. de off.eius,& vel ceptũ iudicium coram ipſo delegato ſit, remoueri ab ipſo delegante poteſt, l. iudicium ſoluitur, ff.de iud.& ita DD.tàm iuris pontificij, quam ciuilis,aſſerunt, vt teſtatur Paul.de Caſtr.in cit.l.iudiciũ ſoluitur.

Ex quò igitur Pont. Max. auocare cauſas prędictarum perſonarum potuit,& præcipere,vt eaſdem perſonas ſuo Nuncio conſignarent, & ſæpius admoniti,vt id facerent, non paruerunt, meritò Dux, & alij, de quibus in Monitorio, ob hanc quoq; cauſam iuſtiſſimè fuerunt excõmunicati, & eorum Status interdicto ſubiectus. Quare cum hanc licentiam in his capiendis perſonis non habuerint, non obſtantibus priuilegijs, & in cenſuras iuris inciderunt Dux,& alij, de quibus in Monitorio, nec non in excommunicationem,quæ à Paulo V. fuit promulgata, &

Status

Status eorum interdicto ſubiectus. Hinc apparet, neq; ex hoc tertio Capite Decreta ipſorum iuſtificari, ac valida eſſe.

Non igitur præcipuum eorum argumentũ valet, quod premiſi; ſed eius contrarium, quod tale eſt, Cenſurę latæ in Ducem Venet. ac quoſdam ipſorum, eorumq; ſtatum, ob id latæ ſunt, quòd legitimè admoniti, non reuocarunt Decreta prædicta, nec conſignarunt perſonas Eccleſ. in carcerem ab ipſis coniectas, Nuncio Apoſt. Sedis, prout eis fuit præceptum.

Ergo latæ ſunt in contumaces.

Ergo legitimè, ac iuſtiſſimè latæ ſunt; cuius contrarium prędicti Iur. conſulti probare nitebatur.

Sicut igitur ſanctius, prudentiuſq; feciſſent Dux, ac Senatus Reipubl. Venet. ſi Pontificem Maximum adiuiſſent, eiuſq; iudicium humiliter expectaſſent; iuxta id, quod mandauit Deus in Deuteron. c. 17. & refertur in c. per venerabilem, verſ. Sed quia. Qui fil. ſint legit. & ſenſit Pelagius Papa in c. de liguribus, 23. q. 5. non. n. perturbatio hæc in eorum ſtatu facta eſſet; non tot ſcandala orta; non tot peccata commiſſa fuiſſent. Ita & hi Iuriſcõſulti rectius ſibi conſuluiſſent, ſi à ſcribendo ſe abſtinuiſſent; non. n. impietatis nota ſe contaminaſſent; nõ apud bonos male audiſſent; non deniq; eorum nomen obſcuraſſent: frequenter namq; legimus, quòd qui aliorum defendit errorem, multò amplius damnabilior eſt illis, qui errant: quia non ſolùm errat, ſed etiam alijs offendicula erroris præparat, & confirmat. Quæ omnia ſub S.R.E. iudicio me dixiſſe velim.

FINIS.

Digitized by Google